

Kulturmiljöer i vatten

Ett kunskapsunderlag om flottningslämningar, kraftstationer, kvarnar och sågar i Västerbottens län

Meddelande 5 • 2013

Länsstyrelsen
Västerbotten

Kulturmiljöer i vatten

-Ett kunskapsunderlag och flottningslämningar, kraftstationer,
kvarnar och sågar i Västerbottens län

Omslagsbild: Jeanette Joelsson
Övriga foton: Nina Granholm, Jeanette Joelsson
Kartor: Länsstyrelsen Västerbotten, © Lantmäteriet

Författare: Nina Granholm
Redaktör: Jeanette Joelsson

Ansvarig: Samhällsutvecklingsenheten, Länsstyrelsen Västerbotten

ISSN: 0348-0291

Tryck: Taberg Media Group AB, 2013

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund	5
Syfte och målsättning	5
Metod och genomförande	7
Finansiering och ansvariga för genomförandet	7
Befintliga kunskapsunderlag	7
Urval av vattendrag	9
Fältarbete och dokumentation	10
Kulturhistorisk bedömning	12
Slutsatser och resultat	14
Översiktskarta	16
Redovisning av vattendragen	17
Blåbergssjöbäcken, Bjurholm kommun	18
Bredträskbäcken, Lycksele kommun	21
Byskeälven, Skellefteå kommun	24
Byssjan, Vindeln kommun	27
Bäverbäcken, Lycksele kommun	29
Gigån och Orgån, Åsele kommun	32
Granån, Lycksele kommun	34
Havsjöbäcken och Ängsbäcken, Storuman kommun	36
Joppbäcken, Vindeln kommun	39
Joranbäcken, Storuman kommun	41
Jovanbäcken, Storuman kommun	43
Juktån och Lickotgrenen, Storuman kommun	47
Karlsbäcken och Strömbäcken, Bjurholm kommun	50
Korvbäcken, Skellefteå kommun	52
Kvarnbäcken, Storuman kommun	54
Kågeälven, Skellefteå kommun	56
Laisbäcken, Storuman kommun	58
Leduån, Nordmaling kommun	61
Lögdeälven, Åsele-Bjurholm-Nordmaling kommun	63
Mattasjöbäcken, Storuman kommun	66
Mejvanbäcken, Storuman kommun	70
Nordibäcken, Lycksele kommun	72
Petikån, Norsjö kommun	74
Ramsan och Korbebäcken, Vindeln kommun	76
Rickleån, Robertsfors kommun	78
Risbäcken, Dorotea kommun	81
Risån och Lillån, Skellefteå kommun	83
Risån, Vilhelmina kommun	86

Rödingträskbäcken, Åsele kommun	88
Sikbäcken, Lycksele kommun	90
Sikån, Skellefteå kommun	93
Skellefteälven, Malå och Norsjö kommun	95
Sörbäcken och Vajbäcken, Lycksele kommun	98
Tallån, Skellefteå kommun	100
Tellvattsbäcken, Lycksele kommun	102
Vargån, Lycksele kommun	104
Vormbäcken, Lycksele kommun	106
Vårträskbäcken, Lycksele kommun	108
Öreälven, Lycksele-Bjurholm-Nordmaling kommun	110
Ytterligare besökta vattendrag	113
Kraftverk 2011	120
Kraftverk besökta före 2011	126
Kvarn och träindustri	128
Litteraturförteckning	147
Bilagor	149

Inledning

Bakgrund

Vatten har i alla tider varit livsavgörande för människan. Vårt gemensamma kulturarv i anslutning till vatten är både omfattande och mångskiftande. De historiska spåren som finns, visar på sjöar och vattendrags betydelse för utveckling kommunikationer, bosättningar, jordbruk och industrier. Framför allt har vattendragen i vårt län haft mycket stor betydelse för utvecklingen och expansionen av skognäringen. Även idag finns det många olika intressen som gör anspråk på sjöar och vattendrag. Flera av de 16 miljö kvalitetsmålen fastställda av regering och riksdag, handlar om vatten. Miljö kvalitetsmålet ”Levande sjöar och vattendrag” innebär bland annat att både natur- och kulturmiljö värden i anslutning till sjöar och vattendrag ska bevaras samt att de ska vara ekologiskt hållbara. Krav ställs även av EU vars ramdirektiv för vatten innebär att Sverige ska se till, att våra vattendrag har uppnått god status senast år 2015.

I Västerbottens län har i stort sett alla vattendrag, i större eller mindre omfattning, använts för timmerflottning. Möjligheten att nyttja vattendragen som transportleder för timmer var en förutsättning för skogsindustrins genombrott och snabba utveckling under 1800-talet. För att underlätta timmerflottningen genomfördes omfattande stenrensningar av vattendragen. Idag pågår ett omfattande arbete med att återskapa vattendrag till mer naturliga tillstånd, återställa biologisk mångfald och höja vattenstatusen. I och med det har problem uppstått mellan målen för återställning och bevarande av kulturmiljöerna eftersom återställningsarbetena i stor utsträckning påverkar eller hotar kulturmiljöer i vatten då de ofta behöver rivas ut eller tas bort. Problematiken kan förklaras med att det i dagsläget saknas både övergripande och detaljerade kunskapsunderlag om kulturmiljöer i och vid sjöar och vattendrag.

Problematiken med dåliga, föråldrade eller obefintliga kunskapsunderlag har bland annat uppmärksammats i undersökningen ”Kulturmiljöer vid sjöar och vattendrag” som utförts av länsstyrelserna i Kalmar och Västerbottens län 2009. Resultaten visar till exempel att vattenanknutna kulturmiljöer i stor utsträckning saknas i befintliga underlag och att trenden är negativ för bevarande av kulturmiljöer vid sjöar och vattendrag.

Kulturmiljö värden behöver inventera, sammanställa och bedöma de vattenanknutna kulturmiljö värdena för att skapa kunskap om värdenas utbredning, bevarandestatus och representativitet mm. Aktuella kunskapsunderlag är nödvändiga för att kunna bedöma det kulturhistoriska värdet i samband med t.ex. utrivning av flottningsslämningar eller dammar men också för att framgångsrikt kunna bevara, använda och utveckla dessa miljöer.

Därför är det mycket positivt att Riksantikvarieämbetet och Vattenmyndigheten i norra Bottenviken uppmärksammat problemen och tillfört resurser och därmed möjliggjort kunskapsprojektet ”Kulturmiljöer i vatten”.

Syfte och målsättning

Syftet med projektet ”Kulturmiljöer i Vatten”, är att skapa ett regionalt kunskapsunderlag som möjliggör urval av vattendrag med höga kulturhistoriska värden.

Målet är att skapa en övergripande kunskapsbild om länets mest bevarandevärda kulturmiljöer i anslutning till vatten. Målsättningen är också att öka möjligheterna till bevarande av värdefulla kulturmiljöer med direkt eller indirekt anknytning till vatten, i synnerhet

flottningsmiljöer men även kraft- och träindustrimiljöer. Ytterligare en målsättning är att underlätta den kulturhistoriska bedömningen och värderingen i handläggningen av ekologisk återställning i vattendrag. De nya underlagen ska även kunna användas för att utveckla nyttjandet och brukandet av vattenanknutna kulturmiljöer för till exempel fisketurism samt övrigt friluftsliv.

Delmålen är:

- Öka kunskapen om, medvetandegöra och synliggöra kulturmiljöer i och vid vatten.
- Föreslå ett urval av historiska flottningsmiljöer som kan bevaras för framtiden.
- Skapa ett övergripande kunskapsunderlag om vattenanknutna kulturmiljöer som kan underlätta samordningen kring arbetet med vattenförvaltningen och ekologisk återställning i vattendrag.
- Ta fram kunskap som kan vara en resurs för utvecklingen av brukandet av vattenanknutna kulturmiljöer, det vill säga en kunskapsresurs för länets turismutveckling.
- Uppmärksamma små och medelstora företag, föreningar, organisationer och offentliga aktörer inom turismnäringen på ovanstående och dess möjligheter.

Släntmur vid Juktån i Storuman kommun.

Metod och genomförande

Finansering och ansvariga för genomförandet

Inventeringar och fältbesök inom projektet ”Kulturmiljöer i Vatten” har genomförts under åren 2010-2012. Projektet har finansierats med medel från vattenförvaltningen i Bottenhavets distrikt, anslag 7:2 bidrag till kulturmiljövård, samt med medel från naturvården. Förarbetet, fältarbete och sammanställning av materialet har utförts av Nina Granholm och Jeanette Joelsson. Sammanlagt har ca 2 200 timmar lagts på projektet, dvs. förarbete, fältarbete och efterarbete. Projektet har i huvudsak omfattat inventering av flottningslämningar, småskalig vattenkraft samt andra vattendrivna anläggningar. Projektet har inte omfattat redan väldokumenterade vattenanknutna kulturmiljöer som t.ex. broar och byggnadsminnen (se bilaga 2).

Arbetet inleddes 2010 med punktinventering av ett 30-tal utvalda vattendrag i huvudsyfte att dokumentera flottningslämningar, men även andra kulturlämningar registrerades. Under 2011 utökades antalet med ytterligare ett 20-tal vattendrag, bland annat för att få en större spridning på inventerade vattendrag över de olika kommunerna. Totalt har 69 vattendrag besökts. Dessutom excerperades material kring äldre småskalig vattenkraft och 9 vattenkraftverk besöktes. Under 2012 har materialet kompletterats med inventering av andra vattendrivna anläggningar, framförallt såg- och kvarnplatser. I dessa fall prioriterades vattenkraftverk, kvarn- och sågmiljöer som fortfarande är i drift eller intakta/funktionsduglig och där byggnader och konstruktioner fortfarande är hela och oskadade. Syftet med denna inventering var att få ett uppdaterat, aktuellt kunskapsunderlag om länets bevarade vattenanknutna kulturmiljöer och för att på längre sikt underlätta valet av utvecklingsbara kulturmiljöer.

Fältarbetet har genomförts under barmarksäsongerna. Höga vattenflöden hösten 2011 och delvis 2012 och en sen vår 2012 har delvis försvårat arbetet i fält.

Befintliga kunskapsunderlag

Informationen om vilka vattendrag som varit flottleder i det allmänna flottledssystemet i Västerbottens län, har hämtats från den digitala sammanställningen av flottningsföreningens arkivmaterial. Sammanställningen gjordes av Erik Törnlund år 2006, på uppdrag av Länsstyrelsen i Västerbotten. Alla besökta vattendrag under 2010-2011 kan återfinnas i detta skikt förutom Fäbodbäcken och Kvarnån/Hammarån i Åsele kommun och Kvarnbäcken i Sorsele kommun. Dessa bäckar besöktes för att besiktiga de kraft- och träindustrimiljöer som finns där. Det är viktigt att komma ihåg att även vattendrag som inte ingått i det allmänna flottledssystemet, kan ha flottats.

Skriften ”Strategi för skydd och restaurering av sjöar och vattendrag i Västerbottens län” (Norstedt 2008) har legat till grund för angivelsen av vilka vattendrag som hör till kategorierna ”nationellt värdefulla” eller ”nationellt särskilt värdefulla”. I samma källa finns även information om vilka kulturmiljöer med vattenanknytning, som hör till kategorin ”nationellt särskilt värdefulla” (se bilaga 2). Flera av dessa kulturmiljöer finns i 6 av de vattendrag som berörts av fältarbetet under åren 2010-11, Byskeälven, Petikån, Leduån, Rickleån, Öreälven och Skellefteälven.

Information om de forn- och kulturlämningar som redan finns registrerade i och omkring vattendragen, har hämtats från Riksantikvarieämbetets fornminnesregister, FMIS, och från sammanslagningen av alla inventeringar gjorda inom ramen för projektet Skog och Historia i

Västerbottens län. FMIS finns digitalt på Riksantikvarieämbetets hemsida och materialet från inventeringarna i Skog och Historia finns digitalt via Skogsstyrelsens hemsida.

Skriften ”Historiska dammar i våra levande sjöar och vattendrag” (Törnlund 2008) är en byråmässig, kulturhistorisk utvärdering av de dammar i länet som inventerats av Länsstyrelsen fram till och med år 2007. I samband med utvärderingen gjordes även en digital sammanställning av inventeringsunderlaget. Damminventeringen genomfördes utifrån ett naturvårdsperspektiv och därför har den kulturhistoriska bedömningen gjorts i efterhand och endast 385 av länets ca 1000 dammar har fått en sådan bedömning. Av dessa 385 dammar har 199 stycken bedömt som kulturhistoriskt bevarandevärda. Eftersom den kulturhistoriska bedömningen har gjorts byråmässigt, är det möjligt att några av de bedömda dammarna i dagsläget är förändrade och har förlorat sitt kulturhistoriska värde.

Något överskådligt och tillförlitligt källmaterial över de biologiskt återställda vattendragen inom länet, har inte funnits till hands vid urvalsprocessen. Länsstyrelsen i Västerbotten har gjort en digital sammanställning över återställningsåtgärder som genomförts i länets vattendrag, baserad på information som skickats in från kommuner och andra aktörer. Tyvärr har denna information varit mycket ofullständig. Det finns inte heller någon överskådlig sammanställning över alla recenta återställningsarbeten, där även Länsstyrelsen varit involverad. I den information som finns tillgänglig, framgår det inte tydligt vilka delar/sträckor av de berörda vattendragen som åtgärdats. Därför har det ibland visats sig att vattendrag som pekats ut som helt återställda, fortfarande kan innehålla lämningar och kulturmiljöer som är av intresse och bör ses över. Ytterst få av de besökta vattendragen har varit helt opåverkade av någon form av återställningsinsats.

I Länsstyrelsens digitala underlag av länets Natura 2000-områden, finns det angivet vilka vattendrag som ligger inom eller berörs av dessa områden. Natura 2000 är EU:s stora satsning för att bevara den biologiska mångfalden i Europa. Grundtanken är att skydda kärnområden av värdefull natur runt om i Europa och på detta sätt ta ett stort steg framåt vad det gäller att bevara den biologiska mångfalden för framtiden.

Informationen om vilka av de besökta vattendragen som berörs av kalkning, har hämtats från Länsstyrelsens digitala underlag och från de digitaliserade årsrapporterna över kalkningen i länet.

Länsstyrelsens digitala underlag över riksintressen, natur- och kulturresevat och förekomster av flodpärlmussla, har använts för att ange vilka av de besökta vattendragen som berörs av dessa.

Information till beskrivningarna av markområdena kring vattendragen, har huvudsakligen hämtats från den digitaliserade jordartskartan, men även från intryck och erfarenheter vid inventeringen.

Kvarnar, kraftstationer och träindustri

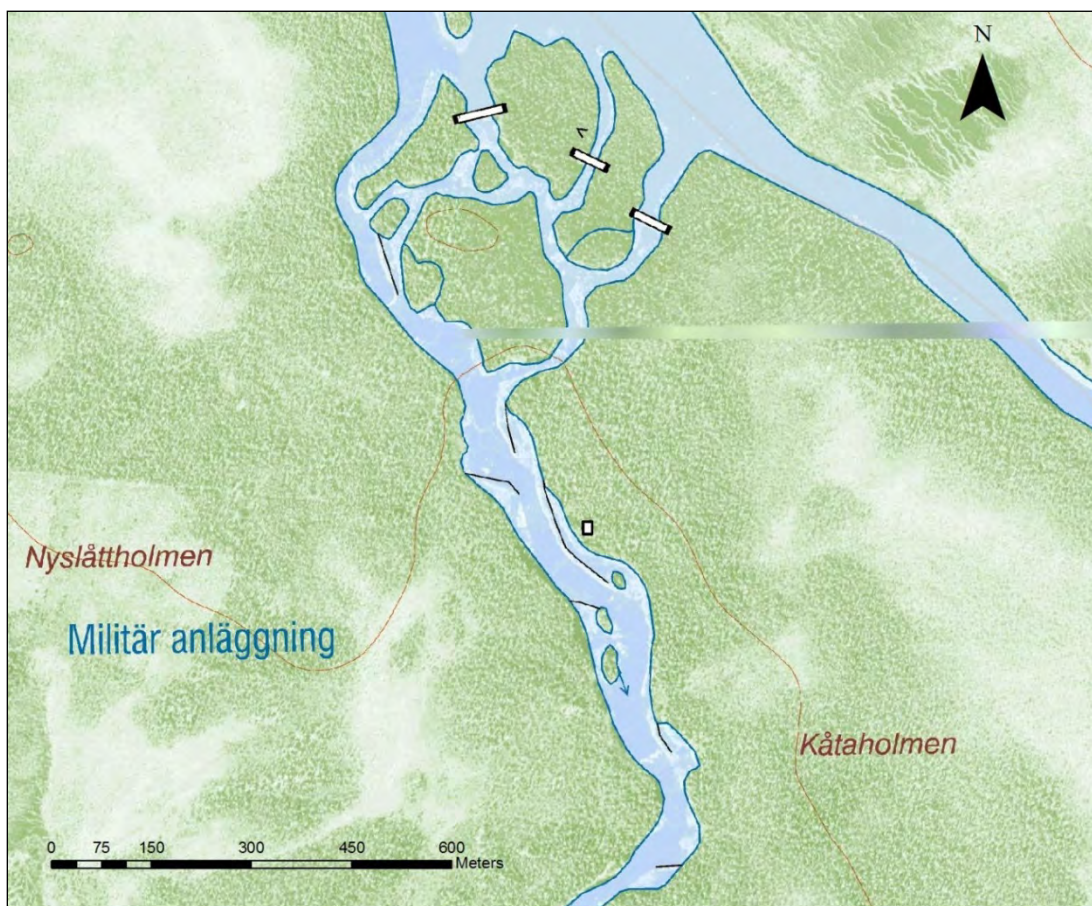
Information om småskaliga kraftstationer från början av 1900-talet som fortfarande är i bruk, hämtades i huvudsak från ”Småskalig vattenkraft och kulturmiljövård” (Widmark 2002) och från en sammanställning av länets kraftverk, framtagen av Miljöenheten på Länsstyrelsen i Västerbottens län. Urvalskriterierna gjorde att de få kraftstationer som finns inom länet prioriterades i inventeringen, trots tidsåtgången.

Information om kvarnar och träindustrier som fortfarande är intakta/brukbara, har inhämtats främst från de olika kommunernas kulturmiljöprogram och från deras hemsidor. Grundtanken var att ta fram och hinna besöka flera kvarn- och träindustrimiljöer i varje kommun, men tillgängliga alternativ, tidbrist och begränsad framkomlighet i fält begränsade urvalet.

Urval av vattendrag

Inför arbetet med att välja ut vattendrag som senare skulle besökas i fält, upprättades en lista av kriterier för urval:

1. Vattendraget ska ha varit brukat som allmän flottled.
2. Vattendrag som pekats ut som nationellt särskilt värdefulla ur kulturmiljösynpunkt, prioriteras.
3. Vattendrag som innehåller annan känd kulturmiljö med anknytning till vatten, prioriteras.
4. Vattendraget ska vara tillgängligt med en rimlig insats.
5. Redan återställda vattendrag prioriteras ner.
6. Vattendrag som har biotopinventerats de senaste åren eller ska biotopinventeras i år prioriteras ner.
7. För att ytterligare kunna begränsa urvalet av vattendrag vid behov, kan vattendrag som är nationellt värdefulla ur natur- och fiskesynpunkt och kalkade vattendrag, prioriteras ner.
8. Prioriterade kulturmiljöer att besöka är: flottningsmiljöer, industrimiljöer.

Urklipp från fastighetskartan över en del av Lickotgreden i Juktån, där flottledsarmar och dammar ritats ut.

Ett viktigt komplement till urvalskriterierna ovan, har varit kartunderlag som fastighetskarta och ortofoto. Analyser av kartunderlagen har spelat en stor roll i urvalet av vattendrag. Tidigare erfarenheter vid inventering av flottningslämningar, har visat att det är ofta vid större nivåskillnader i vattendragen, vid forsar och fall, som de största åtgärderna har behövts. Det är med andra ord där som man har störst chans att finna flottningslämningar och även andra typer av kulturmiljöer, exempelvis kvarnar och kraftstationer. Alltså har vattendrag med fall och forsar eller med namn på forsar utritade på fastighetskartan, prioriterats. I mindre vattendrag där forsar inte har ritats ut, har höjdkurvor som ligger tätt efter varandra, varit en indikation på fall eller fors.

Även lite flackare vattendrag med flera skarpa krökar efter varandra, valdes ut för att se om de krävt några större åtgärder vid flottningen. Det visade sig rätt snart att dessa lugnflytande vattendrag som ofta är omgivna av sankmarker, innehåller få eller inga kulturlämningar. Därmed föll några vattendrag med denna karaktär bort från listan över prioriterade vattendrag. Tips från annan fältpersonal, både inom och utom länsstyrelsen, har också varit en källa av information som prioriterats i urvalsprocessen.

Vindelälven prioriterades ned i ett tidigt stadium eftersom omfattande återställningsåtgärder har utförts och kommer att fortsätta genomföras ett tag framöver i detta vattendrag och dess biflöden. Mellan åren 2002-2007 pågick projektet "Miljöåterställning i Vindelälven och Piteälven" och projekten "Kust till Fjäll" och "Vindeln River LIFE" kommer att avslutas år 2012 respektive 2014. Inom dessa projekt har en del kunskapsinsamling om kulturmiljöerna i Vindelälven och dess biflöden skett och älven är i dagsläget ett av de mer väldokumenterade vattendragen inom länet.

Laisälven, ett biflöde till Vindeälven, har inte ingått i inventeringarna eftersom Länsstyrelserna i Norrbotten och Västerbotten genomförde en kulturhistorisk utredning av vattendraget år 2007 (Törnlund 2007).

De reglerade vattendragen Umeälven, Skellefteälven och Ångermanälven verkade ha små förutsättningar för ytterligare kulturmiljöer som inte redan var kända och dokumenterade. En sträcka av Skellefteälvens fåra, som blivit avstängd vid regleringen, inventerades trots detta eftersom den var helt opåverkad av återställningsåtgärder. För att få ytterligare huvudflottleder/större vattendrag med potential för kulturmiljöer med i urvalet, kulturinventerades även Lögdeälven och Öreälven under 2010, trots det då sammanföll med biotopinventeringen det året. Även två mindre vattendrag, Karlsbäcken och Strömbäcken, har både biotopinventerats och kulturinventerats under 2010.

Fältarbete och dokumentation

Målet med fältinventeringen har varit att få en bättre, övergripande bild av kulturmiljöerna i länets vattendrag. Behovet är stort av att få en samlad kunskap om vilka vattendrag som innehåller vattenanknutna kulturmiljöer och vilka typer av lämningar som finns kvar och i vilket skick de är. Ett sådant underlagsmaterial är viktigt för att vid framtida biologiska återställningsprojekt kunna bedöma olika vattenanknutna lämningars kulturhistoriska värde.

Västerbottens län är stort till ytan och det finns över 1 000 vattendrag. En totalinventering var därför inte möjlig att genomföra. Utgångspunkten var att hinna besöka så många vattendrag som möjligt, istället för att göra en detaljerad totalinventering av några få vattendrag. Den övergripande inventeringsmetoden har bl.a. inneburit att flera tidsbesparande åtgärder har använts. Till exempel har inventeringen oftast skett enbart från den ena sidan av vattendraget,

vilket innebär att lämningar på motsatt sida har bedömts på avstånd. På en del platser har enskilda lämningar av samma typ registrerats som en lämning och i beskrivningen framgår det sedan att det egentligen rör sig om flera enskilda, detta gäller främst rensningar. Beskrivningarna har hållits korta även på grund av det begränsade utrymmet för text vid digitaliseringen.

Tillgängligheten till de flesta av vattendragen har varit god och endast vid några enstaka tillfällen har framkomligheten på skogsbilvägarna eller i terrängen begränsat inventeringen. Endast vid Lickotgrenen, Storumans kommun, var tillgängligheten ett större problem och det hade tagits i beräkning vid besöksfallet.

Varje lämning har fått en kortfattad beskrivning samt måttangivelser. De har även dokumenterats digitalt (GPS) och fotograferats. Lämningar som registrerats från motsatt sida har också registrerats digitalt för att ge en uppfattning om var och ungefär hur långa de är. Vid efterarbetet har sedan dessa lämningar ritats in på rätt sida om vattendraget och bör ses som en fingervisning om placering och omfattning. I den skriftliga dokumentationen finns angivet om lämningen är bedömd från motsatt sida eller inte. I vissa fall har lämningar ritats in med hjälp av ortofoto. Lämningar som är kring 5 m långa eller kortare har registreras som en punkt istället för en linje.

En blankett utformades inför arbetet i fält för att underlätta vid inventeringen. Informationen från blanketten har överförs till tabeller i det digitaliserade materialet (shape-filer). Beskrivningarna har några enstaka gånger förkortats ytterligare vid överföringen till tabellform, på grund av att endast ett begränsat antal tecken ryms i det digitala underlagets tabeller.

Riksantikvarieämbetets lämningstypspanna, med lämningstyper och egenskapsvärden, har legat till grund för lämningarnas klassificering. Detta innebär att några lämningstyper som exempelvis Flottningsanläggning, har fem egenskapsvärden: Ränna, Stenkista, Strandskoning, Vattenledare och Övrig, medan andra lämningstyper som exempelvis Dammvall, inte har något egenskapsvärde alls. Lämningstypspannan är mycket övergripande när det gäller flottningslämningar och ytterligare en klassificering har lagts till, *Benämning*. Den anger vad lämningarna allmänt brukar kallas, till exempel enkelkista eller stötgolv. Om det under Benämning inte har specificerats vilken typ av lämning det är, exempelvis kan det stå endast stenkista istället för enkel- eller dubbelkista, beror detta på att det varit för svårt att avgöra vad det är, på grund av avstånd eller lämningens förfall.

Ytterligare ett problem med klassificeringen av flottningslämningarna har varit att ge de olika lämningstyperna rätt egenskapsvärde. Dubbel-, enkel- och riskistors funktion är ofta som Vattenledare och Strandskoning, men i detta fall har de fått det egenskapsvärde som passar med vilken typ av lämning det är; Stenkista. För att undvika att alltför många lämningar hamnade under Övrigt har exempelvis skibord/stötgolv placerats under Ränna och kilstensmur under Vattenledare. Båtdragen har klassificerats som Drag, som enligt Riksantikvarieämbetets lämningstypspanna är en "transportsträcka på land mellan två farbara vatten, efter vilken båtar har dragits eller burits förbi forsar eller andra hinder". Denna lämningstyp avser egentligen en medeltida lämning och ska alltid registreras som fast fornlämning, vilket inte stämmer i det här fallet. Lämningstypen har ändå använts till båtdragen istället för Flottningsanläggning, på grund av att beskrivningen passar precis. Rensningar har registrerats som Flottningsanläggning med egenskapsvärde Övrig, och innefattar allt från enstaka rensade stenar på rad till stora pryddigt lagda anläggningar. Vilken

utformning rensningarna har framgår oftast i lämningens beskrivning. En närmare beskrivning av de olika flottledslämningarna och dess funktioner finns i "Flottningslämningar i Västerbottens län" (Törnlund 2006).

Under Strand anges på vilken sida (H, höger eller V, vänster) om vattendraget som lämningen är, sett i strömriktningen. Detta är en enklare metod än att ange vädersträck (ex. NNO, VSV) med hjälp av kompass.

Lämningarnas status har angetts med hjälp av tre klassificeringar, *Välbevarad*, *Förfallen* och *Raserad*. Förfallen innebär naturligt förfall och Raserad innebär ett medvetet ingrepp, så att lämningen rivits ut helt eller delvis. Status är ett upplevelsevärde, det vill säga hur lämningen upplevs av betraktaren. Det värde som anges är det övergripande intrycket av lämningen, exempelvis kan lämningar som bedömts som välbevarade, vara lite förfallna eller raserade, men ger ändå, till övervägande del, ett välbevarat intryck. Trä murknar fort och lämningar med träkonstruktioner ser av naturen mer förfallna ut än lämningar av sten. Lämningar som är väl beväxta med framför allt sly, tenderar att bedömas som förfallna, men det är möjligt att under vegetationen är lämningen fortfarande i gott skick. Här spelar det således en roll vilken tid på året som besiktningen sker. På hösten och våren då växtligheten inte är dominerade, syns konstruktionerna mycket bättre och kan därför ge ett annat intryck än vad det skulle ha gjort mitt i sommaren. Vad gäller lämningar som bedömts från motsatt strand, ökar bedömningssvårigheten med avståndet.

Både Lögdeälven och Öreälven byter på kartorna namn uppströms till Öreån och Lögdeån, men i inventeringen har de förstnämnda benämningarna genomgående använts för hela vattendragens sträckning.

Kvarn, kraft- och träindustri

Informationen i beskrivningarna av de småskaliga kraftverk från tidigt 1900-tal som besökts under inventeringarna 2010-2011, har i huvudsak hämtats från sammanställningen över länets kraftverk framtagen av Länsstyrelsen i Västerbottens län och från "Småskalig vattenkraft och kulturmiljövård" (Widmark 2002). Även en del muntlig information som erhållits vid besökstillfället finns med i vissa beskrivningar.

Vid inventeringen av kvarnar och träindustrier under 2012 har samma blankett som i tidigare inventeringar använts och byggnaderna har fått en översiktlig beskrivning där storleken har uppskattats och en del konstruktionsdetaljer angivits. Inventeringen genomfördes i april-maj och på grund av snö och högt vatten var det inte alltid möjligt att ta sig fram till de utvalda platserna.

Kulturhistorisk bedömning

Eftersom inga vattendrag i projektet har totalinventerats har vi valt att göra en kulturhistorisk bedömning istället för en kulturhistorisk värdering. De kraftverk, kvarnar och träindustrier som besöktes i projektet har inte fått någon liknande bedömning utan redovisas endas med en kort beskrivning av aktuell status. Som utgångspunkt för den kulturhistoriska bedömningen av de inventerade vattendragen, har vi använt den modell för värdering som utarbetades i ett samarbete mellan Länsstyrelserna i Jönköpings och Västerbottens län (Johansson 2009). I denna modell finns det 7 kriterier och en motiveringskategori.

Dokumentvärde är anläggningens faktiska historiska värde, exempelvis byggnads-, teknik-, och samhällshistoriskt värde.

Kvalitet, rör utförandet av anläggningen, hantverket och noggrannheten.

Representativitet/sällsynthet - har här använts för att värdera kulturmiljöerna i förhållande till sitt regionala sammanhang och ska indikera om eller hur pass typisk eller unik en lämning är för ett område, en tid eller en kategori.

Pedagogiskt värde är hur klart definierade lämningarna/miljön är och hur tydligt man kan se vilken funktion de har haft.

Upplevelsevärde är hur en lämning kan uppfattas av en betraktare och hur den förhåller sig till landskapet. Det pedagogiska värdet och upplevelsevärdet ligger väldigt nära varandra i en bedömningssituation.

Tillgänglighet innebär fysisk tillgänglighet och har främst betydelse för lämningar som har samband/närhet intill kulturturistiska satsningar.

Speciella förhållanden är en motiveringskategori där det finns en möjlighet att peka på eventuella andra anledningar till varför en lämning bör bevaras. Det kan vara exempelvis lagliga skydd, eller att en lämning har en unik koppling till vår historia eller något annat symboliskt värde av lokal eller nationell betydelse.

I värderingsmodellen (Johansson 2009) finns ett poängsystem där de 7 kriterierna har tre poängnivåer och vissa kriterier ger högre poäng än andra. I detta fall har poängsystemet inte använts i den kulturhistoriska bedömningen av vattendragen. Istället har tre värderingsgrupper utformats utifrån ovanstående kriterier. De kriterier som prioriterats vid utformningen av grupperna är dokumentvärdet, representativiteten och det pedagogiska värdet.

Grupp 1: Höga kulturhistoriska värden

Mycket bevarandevärda lämningar i samlade miljöer med stor variation av lämningstyper som ger insikt i flottningens funktion och organisation. Miljöerna är tydliga, representativa och välbevarade.

Grupp 2: Måttliga kulturhistoriska värden

Miljöer och enstaka lämningar som är representativa eller unika och ger insikt i flottningens funktion och organisation. Miljöerna och lämningarna har ett bibehållet historiskt och pedagogiskt värde trots att de kan vara påverkade av utrivning eller annat förfall.

Grupp 3: Låga kulturhistoriska värden

Miljöer och enstaka lämningar som är fragmentariska, otydliga och /eller förfallna och svåra att se i sitt sammanhang.

Slutsatser och resultat

Totalt har 69 vattendrag inventerats eller besökts. Av dessa har 40 vattendrag omfattats av inventeringar som möjliggjort en kulturhistorisk bedömning. För 29 vattendrag har det inte varit möjligt att göra någon bedömning. Dessutom har 10 kraftstationer besökts av vilka 6 fortfarande är i bruk. Inom projektet har även 52 såg- eller kvarnmiljöer besökts.

Erfarenheterna och resultaten från projektet kan sammanfattas i följande punkter,

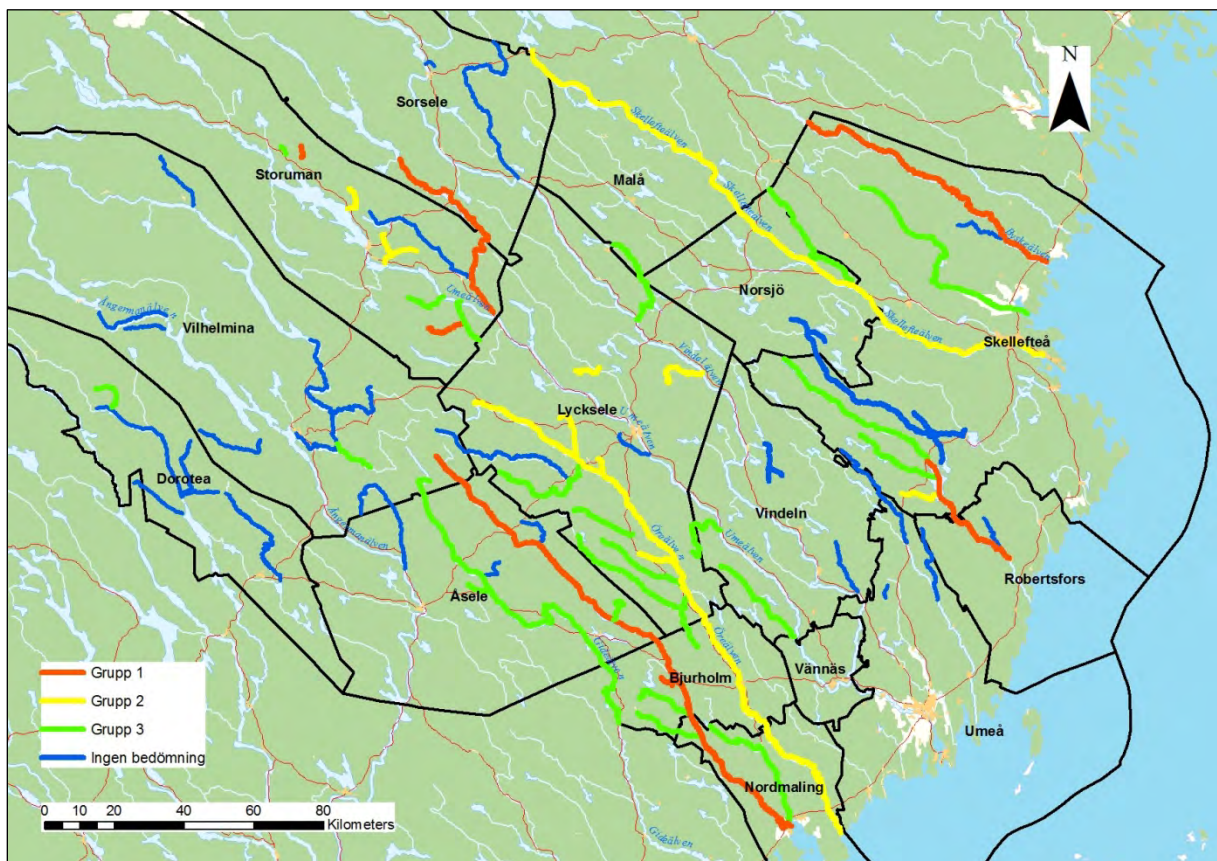
- Det finns färre bevarade flottleder och flottningslämningar kvar än vad som förväntades, dvs i många vattendrag har någon form av biologiskt återställning genomförts.
- De kvarvarande flottningslämningarna är i sämre skick än vad som förväntades.
- Få intakta huvudflottleder återstår i länet. Det angeläget att de som återstår bevaras. Högsta prioritet har Lögdeälven, Byskeälven, Rickelån, Laisälven och Vindelälven.
- Det finns i princip endast ett småskaligt vattenkraftverk (Giertsbäckens kraftstation) som är i ursprungligt skick och fortfarande i bruk.
- Det finns fler bevarade kvarnmiljöer än övriga vattendrivna industrimiljöer.
- Det finns många bevarade småskaliga vattendrivna industrier men de är i stor omfattning förfallna.
- Det finns betydande behov av vård och restaurering.
- Det är fortsättningsvis viktigt att en kulturhistorisk dokumentation sker innan flottledslämningar tas bort eftersom inventeringarna i projektet har inte varit heltäckande.
- Hela flottningsmiljöer/hela sträckor med flottningslämningar prioriteras för bevarande framför enstaka lämningar. Bevarande av enstaka flottningslämningar kan förekomma om lämningen är unik, t.ex. vid höga teknikhistoriska värden.
- Vid en jämförelse mellan Laisälvens flottningsmiljöer och flottningsmiljöer i detta projekt framstår Laisälven som mycket värdefull och väl lämpad för fortsatt utredning om långsiktigt skydd av flottningsmiljöerna.
- Projektet har sammaställt allt material i ett ARCGIS-skikt med beskrivande text och länkade bilder som kan användas som underlag i handläggningen på länsstyrelsen.

Inventeringarna inom projektet har visat att bevarandestatusen för de vattenanknutna kulturmiljöerna i Västerbottens län är mycket sämre än vad som förväntades inför projektet. De biologiska återställningsåtgärder som genomförts från 1970-talet och framåt har varit omfattande. Men det saknas en samlad bild över var sådana arbeten utförts, av vem och när. Tydligt är dock att det i mycket stor omfattning har påverkat förekomsten av flottningslämningarna. Inventeringarna i projektet har visat att det finns få eller inga intakta flottleder. Det finns även en brist på välbevarade flottningsmiljöer som innehåller flera olika lämningstyper. Mest påtagligt är fragmentiseringen av huvudflottlederna. Dessa har påverkats både av vattenkraftsreglering och av biologisk återställning. Det framstår som angeläget att prioritera bevarande av de återstående flottledsmiljöerna i de stora älvarna. Även biflottlederna har blivit påverkade av återställningsarbeten. Lämningarna i biflottlederna är dessutom ofta kraftigt förfallna. Sannolikt beror det på att flottningen upphörde först i biflottlederna medan den pågick in i det sista i de stora älvarna som därmed även underhölls. Umeälven var den sista älven som flottades i länet och flottningen avlystes 1980.

När det gäller övriga vattenanknutna kulturmiljöer så visar resultaten av projektet att bevarade, småskaliga vattenkraftverk som fortfarande är i drift är synnerligen ovanliga i länet. Mindre vattenkraftverk, effekt >1500 kW, var under tidigt 1900-tal relativt vanliga i länets byar. Idag kommer elen ofta från den storskaliga vattenkraften och de mindre kraftverken har övergetts. En genomgång av Länsstyrelsens vattenkraftlista visade att endast 5 småskaliga vattenkraftverk fortfarande är i drift. Av dessa är det endast ett som fortfarande drivs med ursprungliga maskiner.

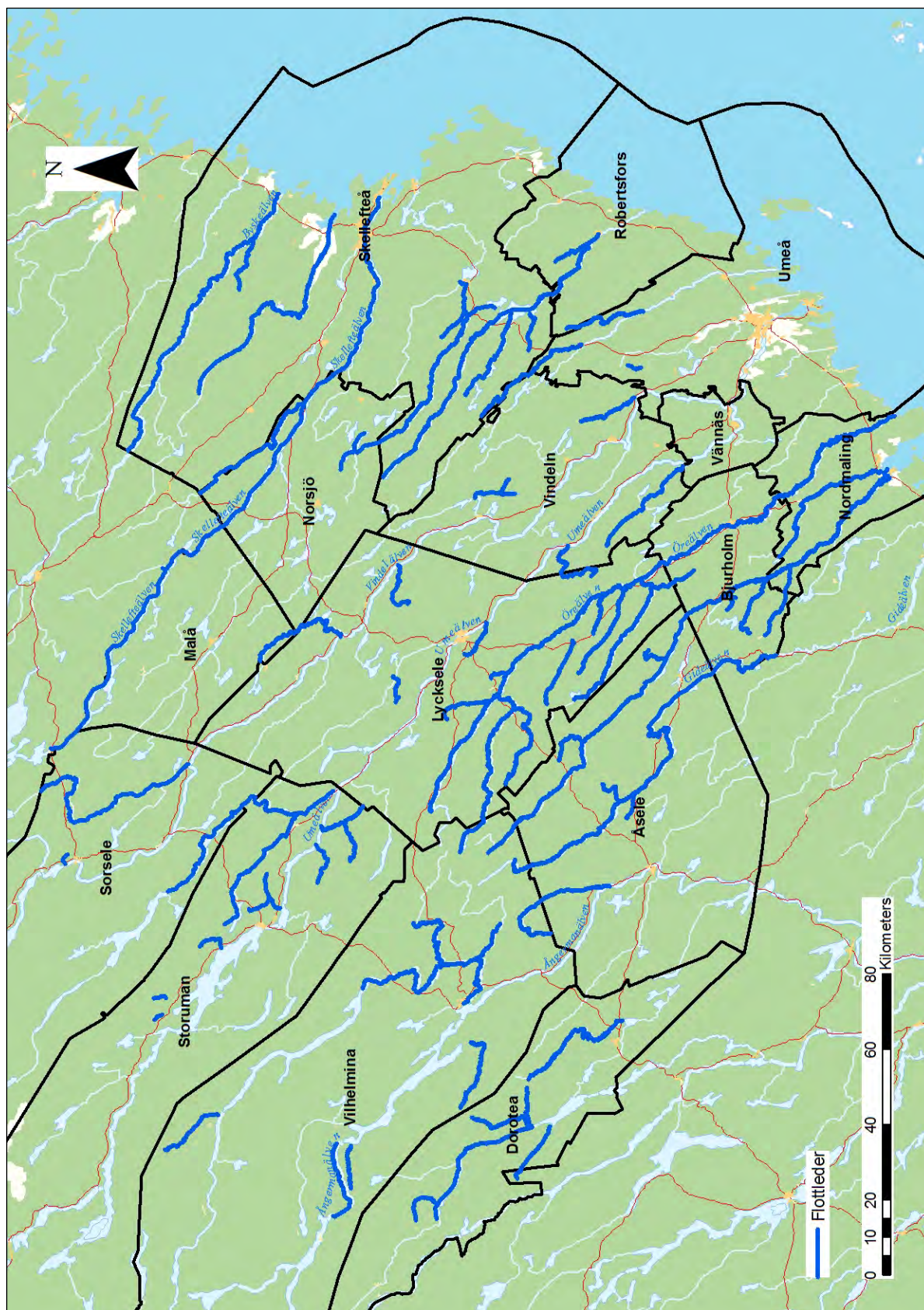
Sågar och kvarnar har varit ännu mer vanliga i länet och ett stort antal har besökts inom ramen för projektet. Här prioriterades intakta miljöer i hopp om att hitta utvecklingsbara vattendrivna sågar, kvarnar eller andra industrimiljöer. Resultatet visade att det finns fler bevarade kvarnmiljöer än andra vattendrivna industrimiljöer. Majoriteten av dessa är i dåligt skick och behovet av vård och restaurering är stort.

Sammanfattningsvis har projektet inneburit en stor kunskapsinhämtning vilket innebär att ställningstaganden vid bedömning av kulturhistoriskt värde i samband med biologisk återställning i vattendrag kommer att bli säkrare och mer precisa. Materialet och resultaten redovisas både i en tryckt rapport och som GIS-baserat underlag. Eftersom det trots allt endast är en bråkdel av länets alla vattendrag som har inventerats så är det även i framtiden viktigt att kulturhistorisk inventering och dokumentation sker när det blir aktuellt med återställning av före detta flottleder. För att nå miljökvalitetsmålet Levande sjöar och vattendrag krävs också ett bättre samspel och fler kompromisslösningar där vattenanknutna kulturmiljöer kan bevaras samtidigt som det kan skapas förutsättningar för biologisk mångfald i vatten.

Flottledernas kulturhistoriska bedömning (se även bilaga 1).

Översiktskarta

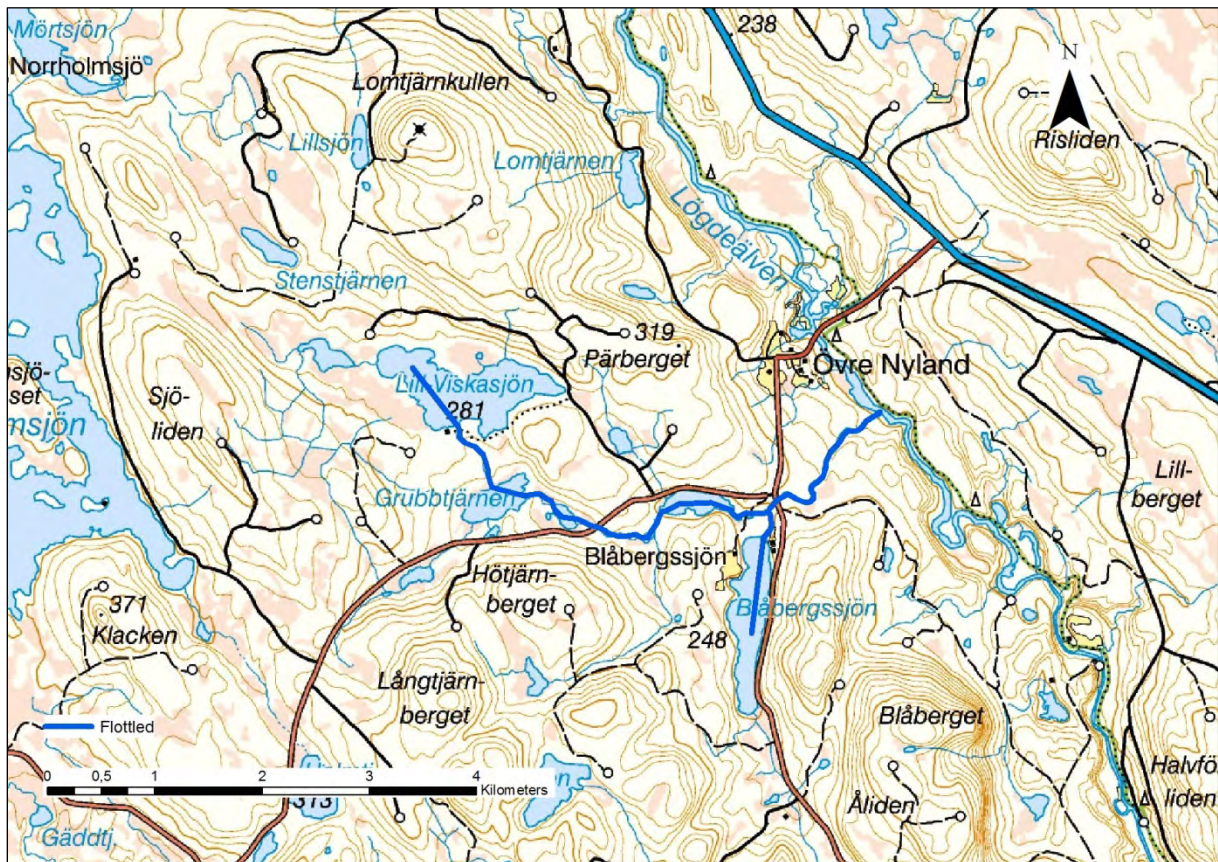

Flottleder inom Västerbottens län som berörs projektet "Kulturmiljöer i vatten" 2010-2011.

Redovisning av

Vattendragen

Blåbergssjöbäcken, Bjurholm kommun

Blåbergssjöbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De inventerade sträckorna i Blåbergssjöbäcken är mellan Lill-Viskasjön och Lögdeälven. Området omkring bäcken består huvudsakligen av morän och isälvs sediment. Bäcken är kort och har bra fallhöjd. Tillgängligheten är ställvis begränsad men är övervägande bra.

Kulturhistorisk beskrivning

Blåbergssjöbäcken är en biflottled till Lögdeälven i det allmänna flottledssystemet. I damminventeringen är 6 dammar registrerade i Blåbergssjöbäckens flottled. Vid Lill-Viskasjön och Blåbergssjön finns registreringar i FMIS i direkt anslutning till bäcken.

Registrerade lämningar 2011

- En dammvall ca 10 m l och förfallen.
- En dubbelkista ca 12 m l och förfallen. Kistan ligger i anslutning till en timmerränna.
- En kanal ca 55 m l och förfallen.
- En kvarn, bestående av synliga rester av träkonstruktion. Förfallen.
- Ett slussgolv ca 10 m l och förfallen.
- En kolbotten med rest av en kolarkoja. Förfallen.
- En timmerränna ca 155 m l och förfallen.
- Två enkelkistor ca 40 m långa och förfallna.
- 4 släntmurar 10-265 m l och förfallna.
- 9 rensningar 15-80 m l och förfallna.

Övrigt

Det finns många lämningar av trä i Blåbergssjöbäcken och de ger intrycket av att vara mycket gamla. Möjligen har en del lämningar rivits ut redan under flottningen, exempelvis kan timmerrännans inlopp ha flyttats, men det är det svårt att avgöra. Det finns fler lämningar i vattendraget än vad som registrerats i inventeringen 2011, det finns troligen även fler skogsbrukslämningar i området kring bäcken än vad som finns registrerat i Skog och Historia och FMIS.

Övriga värden

Större delen av Blåbergsbäcken, från Gransjön och Blåbergssjön till Lögdeälven ingår i naturvårdens riksintresse "Lögdeälven". I sträcken mellan Blåbergssjön och Lögdeälven, ska det finnas flodpärlmussla i vattendraget. Bäcken ingår i Lögdeälvens Natura 2000-område och är utpekad som ett nationellt värdefullt vattendrag. Bäcken kalkas sedan 1991.

Kulturhistorisk bedömning

Blåbergssjöbäcken innehåller flera autentiska, orörda flottningslämningar/miljöer. Det finns en stor variation av lämningar/miljöer i bäcken som både är tydliga och mycket representativa men även av ålderdomlig karaktär vilket bidrar till ett högt pedagogiskt värde. I bäcken finns även unika lämningar av hög kvalitet. Många lämningar är dock kraftigt förfallna.

Den breda representativiteten av lämningar, den bevarade helhetsmiljön längs bäcken samt de goda möjligheterna till att förstå och uppfatta flottningssystemet innebär att Blåbärsjöbäcken har ett högt kulturhistoriskt värde, (grupp 1).

Slussgolv.

Släntmur.

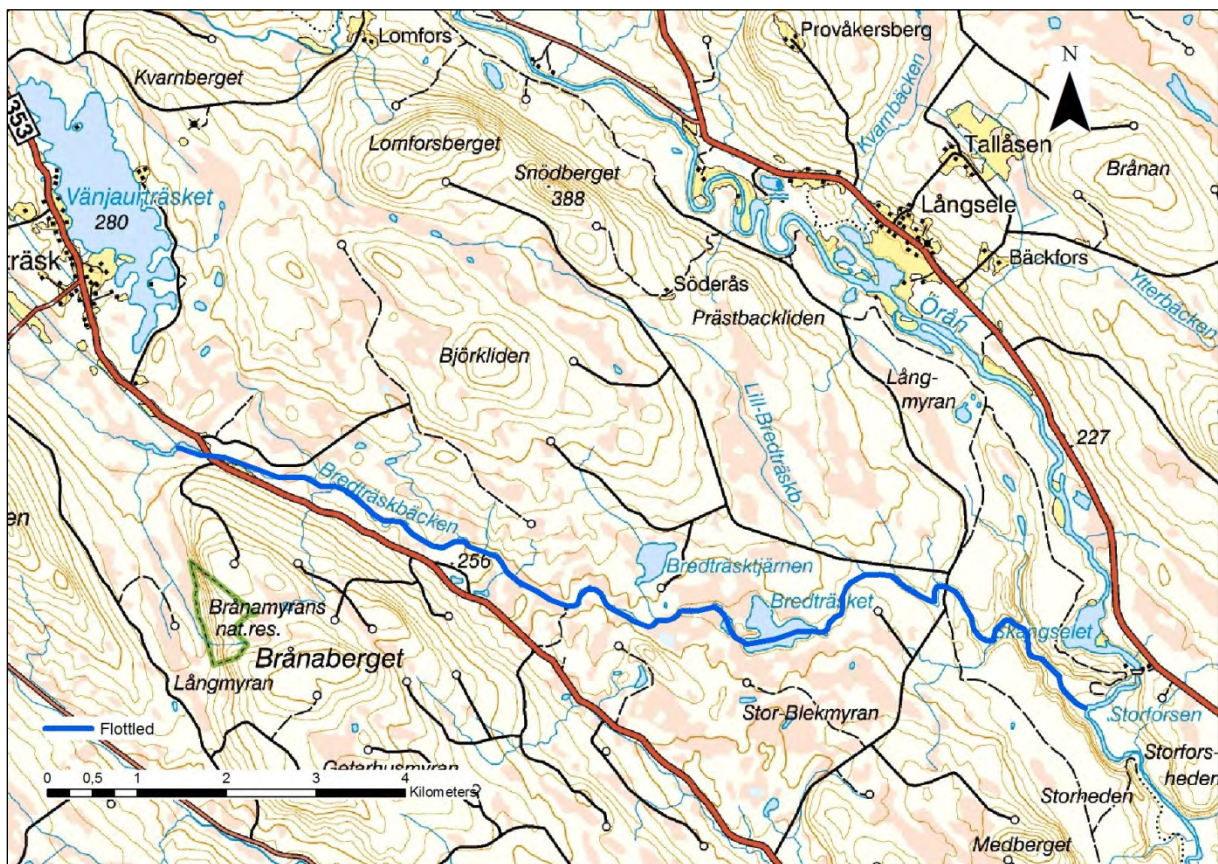

Timmerränna.

Dubbelkista.

Bredträskbäcken, Lycksele kommun

Bredträskbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor av Bredträskbäcken som inventerats är mellan Bredträsket och vattendragets utlopp i Öreälven. Området omkring bäcken består av grovmo och torv med inslag av isälvsediment och finmo/lera närmast utloppet. Inom de inventerade sträckorna är bäckfåran rätt stenig utan påtaglig fallhöjd, förutom inom en kortare sträcka.

Kulturhistorisk beskrivning

Bredträskbäcken har varit en biflottled till Öreälven i det allmänna flottledssystemet. I Bredträskbäckens flottled är fyra dammar registrerade i damminventeringen, av vilka två har fått en kulturhistorisk bedömning. Enstaka registreringar i Skog och Historia finns i närheten av bäcken och de flesta av dessa är husgrunder, historisk tid. Ingen av registreringarna är i direkt anslutning till vattendraget.

Registrerade lämningar 2010

En dammvall ca 15 m l och förfallen, enligt damminventeringen är det en ränneddamm, vallen har runnit av på sidorna.

Ett skibord/stötgolv ca 6 m l och förfallen.

En timmerränna ca 105 m l och förfallen.

En förfallen flottarkoja, helt utan tak.

En stenkista ca 30 ml och förfallen.

Två släntmurar ca 30 m l och förfallna, den ena släntmuren är väldigt flack och påminner om ett stötgolv av sten.

7 enkelkistor ca 25-55 m l och förfallna.

5 rensningar ca 30-40 m l, av vilka en är välbevarad och resten är förfallna.

Övrigt

I "Flottningslämningar i Västerbottens län" (Törnlund 2006) är en karta över ett kort stycke av Bredträskbäcken med flottledskonstruktioner inritade. Lämningarna efter dessa konstruktioner är kvar på samma plats idag, men i förfallet skick. Utöver dessa utpekade lämningar registrerades mest rensningar i inventeringen 2010.

Övriga värden

Bredträskbäcken är utpekad som ett nationellt värdefullt vattendrag och ligger inom Öreälvens Natura 2000-område.

Ca 3 km av bäckens utlopp ligger inom naturvårdens riksintresse "Öre älv".

Kulturhistorisk bedömning

Bredträskbäcken innehåller autentiska och representativa flottningslämningar typiska för ett mindre vattendrag. Miljöerna är orörda men förfallna vilket innebär att de pedagogiska värdena och upplevelsevärdena blir lägre. I bäcken finns flera äldre typer av flottningslämningar som helt eller delvis består av träkonstruktioner och som idag är förfallna, vilket kan tyda på hög ålder. Vattendraget bedöms ha måttliga kulturhistoriska värden (grupp 2).

Skibord/stötgolv.

Enkelkistor på båda sidor om bäcken.

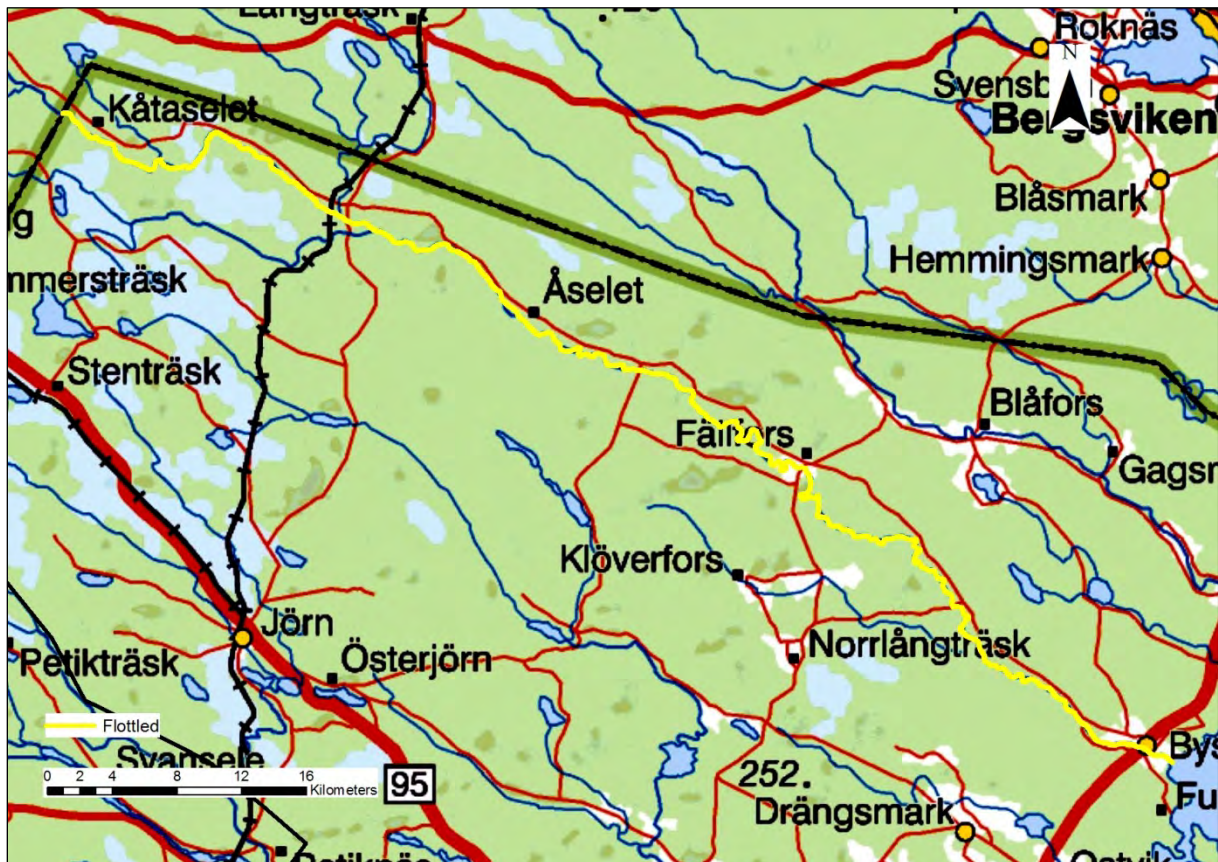

Timmerränna.

Flottarkoja.

Byskeälven, Skellefteå kommun

Byskeälvens huvudflottled inom Västerbottens län.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som inventerats i Byskeälven är mellan Holmforsen och Myrheden och mellan Grönbo och Treholmsforsen. Holmforsen ligger en bit uppströms från Ulrikstorp och Treholmsforsen ligger intill Bjurselet. Området kring Byskeälven består i huvudsak av isälvsediment med inslag av torv, grov- och finmo. Flera forsar finns utritade på fastighetskartan och dessa partier har prioriterats i inventeringen. Tillgängligheten till älven är bäst från vänster sida, där vägar går längst med hela sträckan.

Kulturhistorisk beskrivning

Inom Västerbottens län har Byskeälven varit en huvudflottled i det allmänna flottledssystemet. Byskeälven är i sin helhet (inom länet) utpekad som en kulturmiljö av riksintresse, ”Byskeälven AC 21” och även utpekad som en nationellt särskilt värdefull kulturmiljö (Naturvårdsverket 2007). I damminventeringen är tre dammar registrerade i Byskeälvens flottled. Inom inventeringsområdena är en mängd lämningar registrerade i FMIS och Skog och Historia, men endast ett mindre antal av dessa ligger i direkt anslutning till vattendraget. Dessa lämningar är exempelvis härdar, fångstgropar, boplatser och kemisk industri. I Fällfors är även en ca 390 m l timmerränna registrerad i FMIS. Skellefteå museum gjorde år 2002 en kulturhistorisk sammanställning av sträckan mellan Gideonholmen och Strandfors (Johansson 2002), inför planerade återställningsarbeten.

Registrerade lämningar 2010

Mellan Grönbo och Treholmsforsen:

11 dubbelkistor ca 10-195 m l, av vilka 6 är förfallna och 5 till stor del raserade. Två av dubbelkistorna är ca 4 x 4 m och ligger ute i strömmen.

Tre kilstensmurar ca 30-240 m l och välbevarade, den längsta är delvis restaurerad och ligger framför en laxtrappa med observatorium i Fällfors. I Fällfors finns även en välbevarad kraftstation från 1926, som är ett besöksmål.

En husgrund, historisk tid, som är raserad och troligtvis en rest av en såg eller en kvarn.

Två rensningar 65-70 m l, den ena förfallen och den andra är avgrävd.

En släntmur ca 10 m l och raserad.

En flottarkoja/rastplats registrerades, där det fanns ett ca 6 m l vindskydd med en härd och ett mindre regnskydd med en eldpall och en diskbänk av trä och masonit, ställda utanför.

Mellan Holmforsen och Myrheden:

En dammvall ca 20 m l och raserad, med rester av timmerränna och ett hjul av trä.

Fyra dubbelkistor ca 10-200 m l, av vilka en är raserad och de tre längsta, ca 135-200 m l, är välbevarade, även om en är ställvis avgrävd.

En kanal ca 60 m l och raserad, men syns ändå tydligt eftersom den har sprängts fram i berghäll.

En riskista ca 60 m l och välbevarad.

En rensning ca 30 m l och raserad.

Övrigt

Omfattande återställningsarbeten har utförts i älven efter det att flottningen upphörde 1967, men inför inventeringen fanns ingen specifik information tillgänglig om vilka sträckor i älven som berörts och i vilken omfattning. Troligen har en stor del av återställningsåtgärderna i Byskeälven utförts på 1980-talet och i vissa partier ovanför Myrheden utfördes ytterligare återställningsarbeten efter år 2002.

Övriga värden

Byskeälven är utpekad som ett vattendrag med flodpärlmussla, längst med hela sträckningen inom Västerbottens län. Vattendraget är listat som ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag och ligger inom Natura 2000-området "Byskeälven". Älven utgör i sin helhet naturvårdens riksintresse "Byske älv". I direkt anslutning till Byskeälv ligger ett naturreservat, "Marranäsvältan".

Kulturhistorisk bedömning

I Byskeälven finns idag få bevarade flottninglämningar och få bevarade sammanhållna flottningssmiljöer. Stora ekologiska återställningar är gjorda och många flottningssmiljöer är raserade/utrivna. De enstaka lämningar som har sparats är dock tydliga, välbevarade och representativa och har därmed höga kulturhistoriska värden (grupp 1). Flottningsslämningarna utgör även en viktig del i kulturmiljön av riksintresse. Ett fortsatt bevarande har hög prioritet.

Kilstensmur och kraftstation

Kilstensmur

Dubbelkistor.

Eldpall och regnskydd.

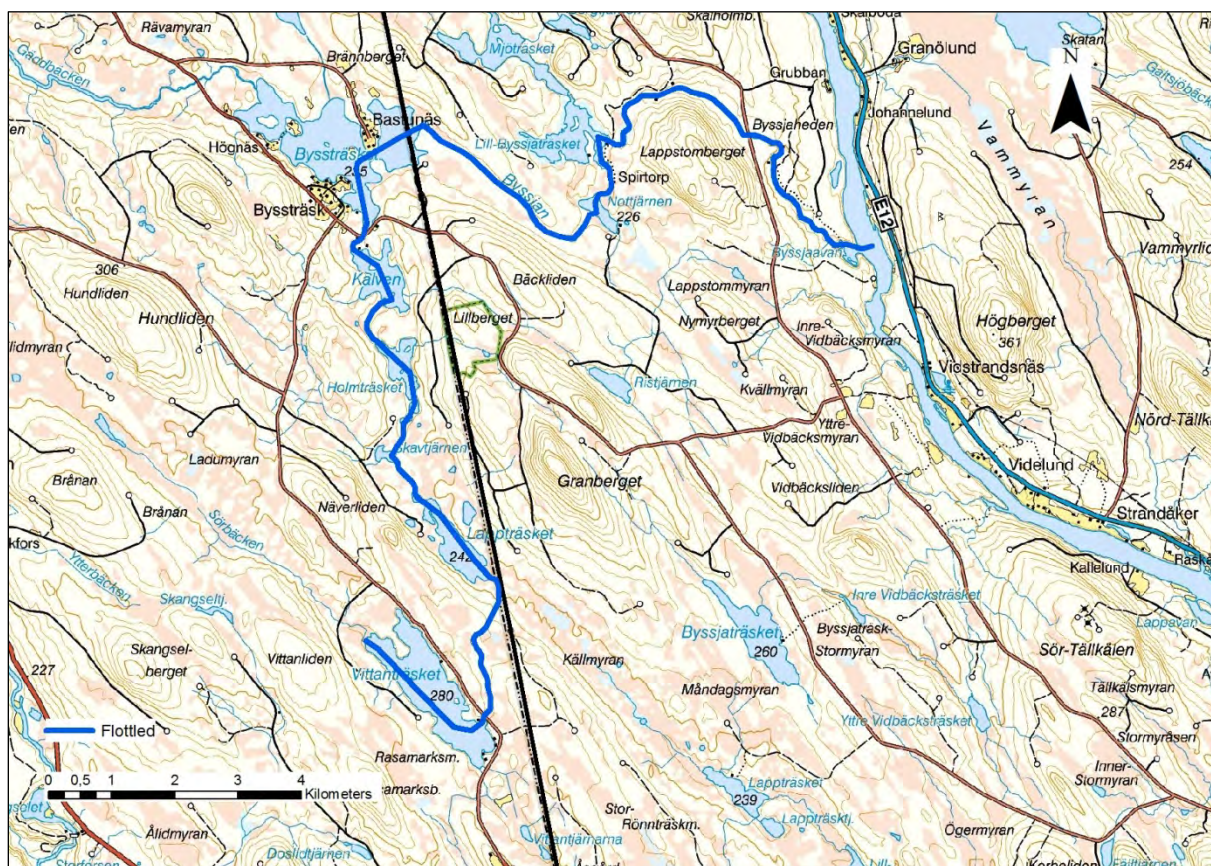

Dubbelkista.

Dubbelkista.

Byssjan, Vindeln kommun

Byssjans flottled via Byssträsket.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor av Byssjan som inventerats är mellan Lill-Byssjaträsket och Byssjans utlopp i Umeälven. Området omkring vattendraget består av grov- och finmo med inslag av torv. Vattendraget har liten fallhöjd med enstaka forsar utritade på fastighetskartan.

Tillgängligheten till det inventerade området är bra med flera skogsbilvägar går in i området. I övrigt är vattendraget mer svårtillgängligt.

Kulturhistorisk beskrivning

Byssjan har varit en biflottled till Umeälven i det allmänna flottledssystemet.

I Byssjans flottled finns 7 dammar registrerade i damminventeringen och 5 av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. Intill Byssjan finns endast en registrering i Skog och Historia, och den är i anknytning till Byssjans gamla kraftstation.

Registrerade lämningar 2010

En moring registrerades uppe på land, ca 25 m från bäckfåran.

En enkelkista ca 15 m l och förfallen.

Ett brofundament med vägvall, sammanlagt ca 50 m l och delvis raserad, registrerades i närheten av Byssjans gamla kraftverk.

13 rensningar ca 25-210 m l, av vilka fem är välbevarade, två är delvis raserade och resten är förfallna, en rensning har släntmursliknande karaktär.

Två kanaler ca 100-580 m l och förfallna, den längre av kanalerna är en tilloppskanal till Byssjans gamla kraftverk och den kortare kanalen är ett utlopp från kraftverket.

Kraftverkets byggnad är ett rätt förfallet tvåvåningshus av rött tegel med plåttak med 8-delade mittpostfönster på undervåningen och tudelade mittpostfönster och en balkongdörr på övervåningen. Kraftverket uppfördes år 1933 och drevs fram till 1970 av Granö Elektriska förening. Potentiellt effektuttag av anläggningen i dagsläget är på ca 220 kW och en normal årsproduktion uppgår till ca 1,3 GWh. År 2010 finns planer på att återuppta driften av kraftverket.

Övrigt

Återställningsarbeten verkar ha utförts vid dammen vid Lill-Byssjaträskets utlopp, men i övrigt ser det inte som om att vattendraget har restaurerats. Fyndkategorin i Byssjan domineras av rensningar och det finns dessutom många upprensade stenar som lagts på kanterna, men inte i några tydliga konstruktioner och därför har de inte heller registrerats.

Övriga värden

Kulturhistorisk bedömning

Flottledslämningarna i Byssjan är typiska för bäckflottningen men likartade, otydliga och svåra att uppfatta. Avsaknaden av tydliga helhetsmiljöer med en mångfald av lämningar innebär att det kulturhistoriska värdet blir lågt (grupp 3). I vattendraget finns även en småskalig kraftverksmiljö med bevarad kanal och kraftstationshus. Miljön är förfallen och bevarandeåtgärder krävs om värdena ska kvarstå. En restaurering och nystart av vattenkraftverket skulle öka det kulturhistoriska värdet.

Enkelkista.

Kanal.

Bäverbäcken, Lycksele kommun

Bäverbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som inventerats i Bäverbäcken ligger mellan Gammhemssjön och bäckens utlopp i Öreälven. Inventeringsområdet består av isälvsediment och bäcken är rätt flack och ställvis bred med sankare mark omkring. Mellan de sankare partierna är bäckfåran stenig. Tillgängligheten är god inom inventeringsområdet, med en väg som går nära bäcken på vänster sida.

Kulturhistorisk beskrivning

Bäverbäcken har varit en biflottled till Öreälven i det allmänna flottledssystemet. I Bäverbäckens flottled är tre dammar registrerade i damminventeringen, av vilka en har fått en kulturhistorisk bedömning. Längst med Bäverbäcken finns flera lämningar registrerade i FMIS och några av dessa ligger i direkt anslutning till vattendraget. I FMIS är två dammvallar registrerade i bäcken, av vilka den ena ligger i närheten av dammen vid Gammhemsjöns utlopp som registrerats i damminventeringen. Det är troligt att det är samma damm som avses i båda registreringarna.

Registrerade lämningar 2010

Ett båtdrag ca 90 m l och förfallet.

En dammvall ca 20 m l och förfallen, vid inventeringstillfället gick det inte att avgöra om den fortsätter på andra sidan bäcken.

Två kilstensmurar ca 50-60 m l, av vilka den ena är raserad och den andra är förfallen.

Två dubbelkistor, den ena ca 20 m l och raserad, den andra har okänd utsträckning och är förfallen.

Tre enkelkistor med trekantskar ca 20-25 m l, av vilka en är välbevarad och resten förfallna.

8 rensningar ca 20-140 m l, av vilka en är troligen raserad och resten förfallna.

Övrigt

Dammvallen vid Gammhemsjöns utlopp har registrerats i FMIS tillsammans med en husgrund, historisk tid, och ett båtdrag, ca 30 m l. Vid inventeringarna år 2010 registrerades båtdraget igen och förlängdes till 90 m. En kort bit av båtdraget har sprängts in i berghällen för att få en bättre lutning.

I Bäverbäcken finns en mindre kulturmiljö, där bäcken delar sig en kort sträcka. I den högra fåran är stenkistor (okänd utsträckning) på sidorna, och i den vänstra fåran, som är rakare och troligen konstruerad, är släntmursliknande rensningar, 130-140 m l, på båda sidorna. Denna miljö, tillsammans med miljön vid Gammhemsjöns dammvall framstår som beaktansvärda, trots förfall.

Övriga värden

Ca 1,5 km av Bäverbäckens utlopp ligger inom Öreälvens Natura 2000-område. En liten del av bäckens utlopp ligger även inom naturvårdens riksintresse "Öre älv".

Kulturhistorisk bedömning

Bäverbäcken innehåller typiska flottningslämningar med flera generationer av lämningar väl synliga. Miljöerna och lämningarna är representativa för bäckflottningen och har ett byggnadshistoriskt värde och därmed ett högt pedagogiskt värde. Lämningarna är dock förfallna och delvis otydliga och upplevelsevärdet är lågt. Vattendraget uppvisar måttliga kulturhistoriska värden (grupp 2).

Kilstensmur och damm.

Enkelkista med trekantskar

Båtdrag.

Släntmursliknande rensning.

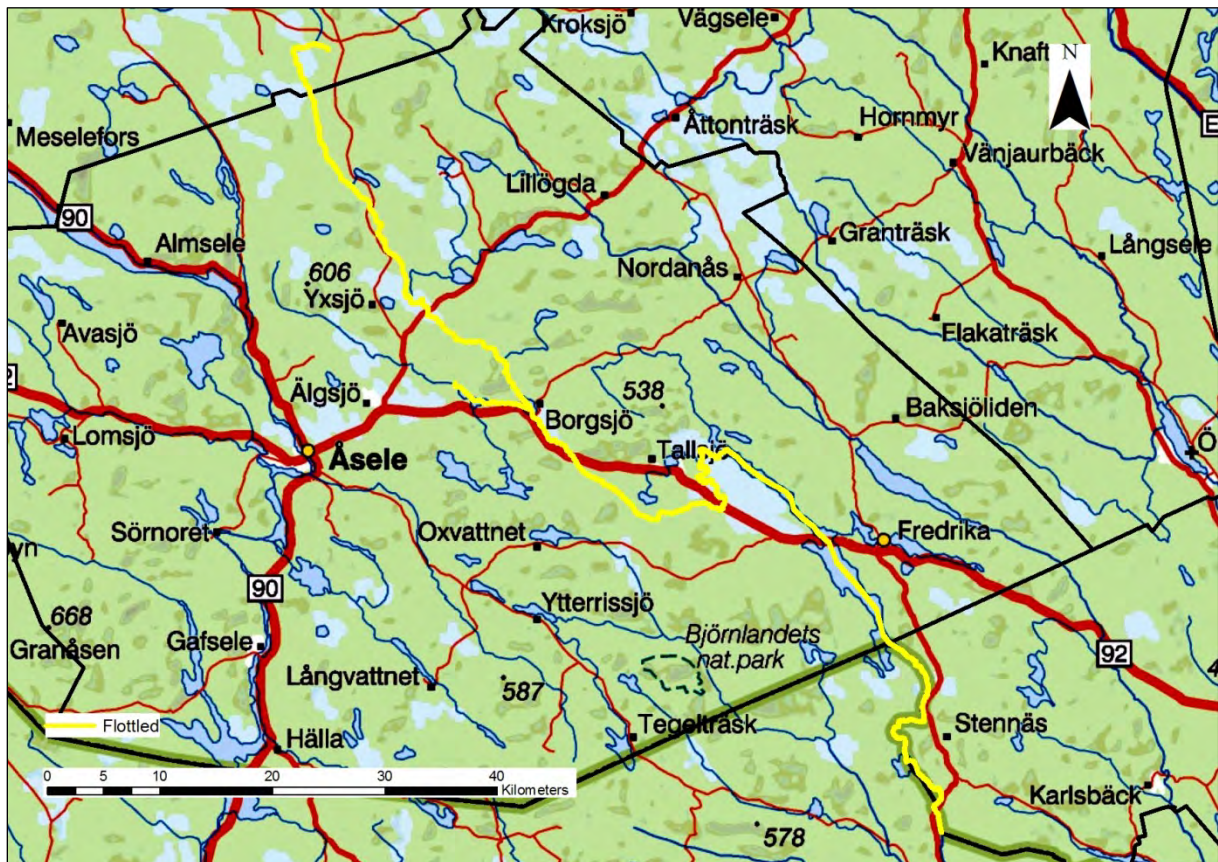

Rätad bäckfåra.

Rensning med avstängande funktion.

Gigån och Orgån, Åsele och Vilhelmina kommun

Gigåns/Gideälvens och Orgåns flottled, inom Västerbottens län.

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor i Gigån är mellan Gideåkroken och Gransjöns utlopp (norra delen) och vid inloppet till Lanaträsket (jämnhöjd med Tallsjö). Inventerade sträckor i Orgån (jämnhöjd med Borgsjö) är mellan Orgsjön och Borgsjön. Området omkring Orgån består av isälvsediment och Gigån består av isälvsediment och grovmo med inslag av torv. Ställvis har både Orgån och Gigån varit lättillgängliga, men båda vattendragen är omgivna av mycket sankmark.

Kulturhistorisk beskrivning

Orgån har varit en biflottled till Gigån i det allmänna flottledssystemet och via Orgsjön har den även gått ihop med Tjesjöans flottled. Gigån har varit en del av Gideälvens huvudflottled i det allmänna flottledssystemet. Flottleden fortsätter genom Ångermanland. I Gigåns flottled är ett flertal dammar registrerade i damminventeringen, av vilka en har fått en kulturhistorisk bedömning. I Orgåns flottled är fyra dammar registrerade i damminventeringen, en har fått en kulturhistorisk bedömning och en annan är registrerad i FMIS. I direkt anslutning till Gigån och Orgån finns flera registrerade lämningar i FMIS och Skog och Historia, bland annat kvarn, dammvall och flottningsanläggning.

Registrerade lämningar 2010

Gigån:

Två rensningar ca 50-135 m l och förfallna.

En dubbelkista ca 130 m l och förfallen, denna väl synliga lämning är inom en sträcka som markerats som återställd.

Orgån:

En rösmur ca 35 m l och välbevarad, lämningen angränsar till en FMIS-registrerad dammvall och det är oklart om muren har räknats som en del av den eller inte.

Fyra rensningar ca 20-160 m l och förfallna, av vilka tre är släntmursliknande.

Registrerade lämningar 2011

Gigån:

En dammvall i form av rester av stenkistor, förfallna.

Två husgrunder, en koja och en källargrop, förfallna.

Tre rensningar 90-110 m l och förfallna.

Övrigt

Få lämningar utöver redan registrerade kulturmiljöer hittades i Orgån under inventeringen år 2010, här finns dock en av länets få registrerade rösmurar. Endast korta inventeringar har gjorts i Gigån och ytterligare insatser behöver göras för att ge en rättvis bild av vattendragets kulturlämningar.

Övriga värden

Flodpärlmusslor finns i Gigån från utloppet i Lanaträsket upp till Borgsjön. Några kortare sträckor i Gigån har markerats som återställda. Gigån rinner genom naturvårdens riksintresse ”Yxsjömyrarna” och ”Ludvigsmýran”.

Kulturhistorisk bedömning

Gigån- kulturhistorisk bedömning är inte möjlig på grund av för få inventerade sträckor.

Orgån innehåller representativa lämningar, men miljöerna är likartade och uppvisar ingen mångfald. Lämningarna är förfallna och i många fall otydliga. Upplevelsevärdet och det pedagogiska värdet är lågt och totalt bedöms vattendraget ha ett lågt kulturhistoriskt värde (grupp 3).

Släntmursliknande rensning.

Rösmur.

Granån, Lycksele kommun

Granåns flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De inventerade delarna av Granån är mellan Granträsket och Öran. Området omkring vattendraget består av morän och torv, med enstaka små inslag av isälvssediment. Det är mycket sankmark kring ån och tillgängligheten är begränsad.

Kulturhistorisk beskrivning

Granån har varit en biflottled till Öreälven i det allmänna flottledssystemet. En bit av ån rinner genom ett av kulturmiljövårdens riksintressen, "Vägsele Stöttingfjället". I Granåns flottled är två dammar registrerade i damminventeringen, en av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. I FMIS är några få lämningar registrerade i direkt anslutning till ån, bland annat fångstgropar och viste.

Registrerade lämningar 2011

En kilstensmur ca 10 m l och välbevarad.
11 rensningar 10-130 m l och förfallna.

Övrigt

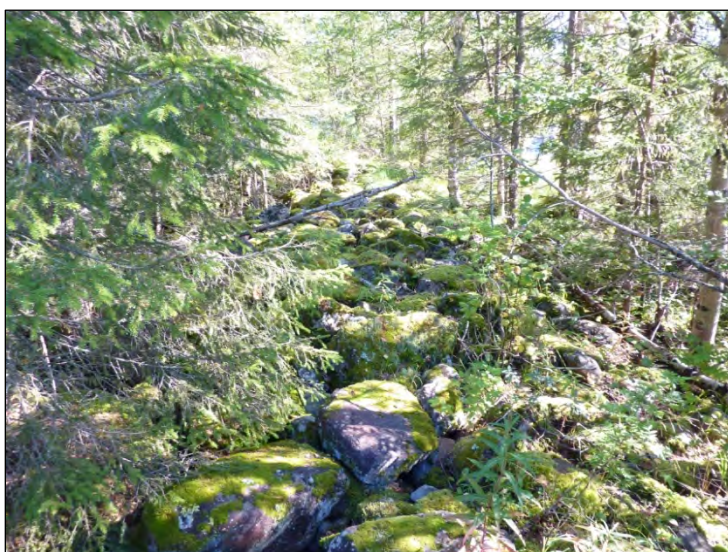
De sträckor som inventerades verkar vara återställda. Trots att det ligger stenar kvar i kanterna (rensningar) så finns det inga konstruktioner att tala om. Vid Graned är ett parti med bra fallhöjd i vattendraget och där det under flottingen borde ha funnits flera konstruktioner, men i dagsläget är där mest rensningar. Granån är ett långt vattendrag och endast några korta sträckor har besökts, men det övergripande intrycket är att det är återställt.

Övriga värden

En kort bit av Granån rinner genom naturvårdens riksintresse "Stöttingfjället" och åns utlopp ligger inom riksintresset "Öreälv". Granån ingår även i Öreälvens Natura 2000-område. Ungefär i jämnhöjd med Vägsele är en bit av Granån restaurerad enligt den sammanställda informationen över länsstyrelsens återställningsarbeten i länet.

Kulturhistorisk bedömning

Flottningslämningarna är i likartade och i stor omfattning förfallna eller borttagna. Lämningarna/miljöerna är fragmentiserade, otydliga och svåra att uppfatta. Granån bedöms ha låga kulturhistoriska värden, grupp 3. Bedömningen är något osäker eftersom endast kortare sträckor är inventerade efter vattendraget.

Rensning.

Kilstensmur.

Havsjöbäcken och Ängsbäcken, Storuman kn

Havsjöbäckens flottled och Ängsbäcken, en del av Storbäcken-Mattasjöbäckens flottled

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor av Havsjöbäcken är mellan Stor-Havsjön och Strömsundsavan och inventerade sträckor av Ängsbäcken är mellan Ängessjön och Strömsundsavan. Inventeringsområdena består av grovmo och det är ingen påtaglig fallhöjd i bäckarna, endast i Havsjöbäcken finns ett mindre fall. Tillgängligheten är god till Havsjöbäcken, på grund av dess korta sträckning och en väg går längst med Ängsbäcken fram till Ängessjön. Efter Ängessjön är vattendraget svårtillgängligt och till stor del omgivet av sankmark.

Kulturhistorisk beskrivning

Både Havsjöbäcken och Ängsbäcken är biflottleder till Umeälven i det allmänna flottledssystemet. Ängsbäcken är en del av Storbäcken-Mattasjöbäckens flottled. Längst med Havsjöbäckens flottled finns tre dammar upptagna i damminventeringen, av dessa har en fått en kulturhistorisk bedömning. I Ängsbäcken är en damm upptagen i damminventeringen. Ett fåtal härdar och fångstgropar är registrerade i FMIS omkring Ängsbäcken, men ingen av lämningarna ligger i direkt anslutning till vattendraget. I Havsjöbäcken har ett kvarnhus med skovelhjul blivit registrerad som en såg i FMIS troligen på grund av att platsen inte besöktes vid registreringen år 1975. Lämningarna är åter registrerade i inventeringen 2010 som kvarn, med intilliggande timmerränna och dammvall registrerade som separata lämningar.

Registrerade lämningar 2010

Havsjöbäcken:

En timmerränna ca 30 m l och förfallen, ingår i raä nr Stensele 301:1.

En dammvall ca 40 m l och förfallen, lämningen är registrerad i damminventeringen med en kulturhistorisk bedömning, men det är osäkert hur mycket av den ursprungliga konstruktionen som saknas i mitten.

Två rensningar ca 20-30 m l och förfallna.

Ängesbäcken:

Två kanaler ca 80-300 m l, båda förfaller men syns fortfarande tydligt.

Två dammvallar ca 5-50 m bred, den ena dammvallen är förfallen, den andra är delvis raserad.

Ett kraftverk ca 5-8 m l och förfallen, endast betonggrunden är kvar vid utloppet av en kanal.

Två enkelkistor ca 20 m l och förfallna.

Två rensningar ca 20 m l och förfallna.

Övrigt

Kvarnen i Havsjöbäcken utgör en fin kulturmiljö, trots förfall. Majoriteten av lämningarna inom miljön består till stor del av träkonstruktion och därför kommer troligen det fortsatta förfallet att ske snabbt. Hela, välbevarade miljöer med skvaltkvarn, timmerränna och en damm, är sällsynta. I Ängesbäcken är flottningslämningarna få och förfallna och det är främst den längre av kanalerna som är av intresse i detta vattendrag.

Övriga värden

Kulturhistorisk bedömning

Den övervägande delen av miljöerna och lämningarna från flottningsepoken i Havsjöbäcken och Ängesäcken är representativa för bäckflottningen. Men många av lämningarna är förfallna och otydliga och därmed svåra att uppfatta och förstå. Det bidrar till att både det pedagogiska värdet och upplevelsevärdet bedöms som lågt. I Havsjöbäcken finns en unik kvarnanläggning med omfattande byggnationer i vattnet som bedöms som kulturhistoriskt värdefull. Miljön är dock förfallen. I övrigt bedöms vattendragen ha låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

Kvarn med timmerränna i Havsjöbäcken.

Timmerränna i Havsjöbäcken.

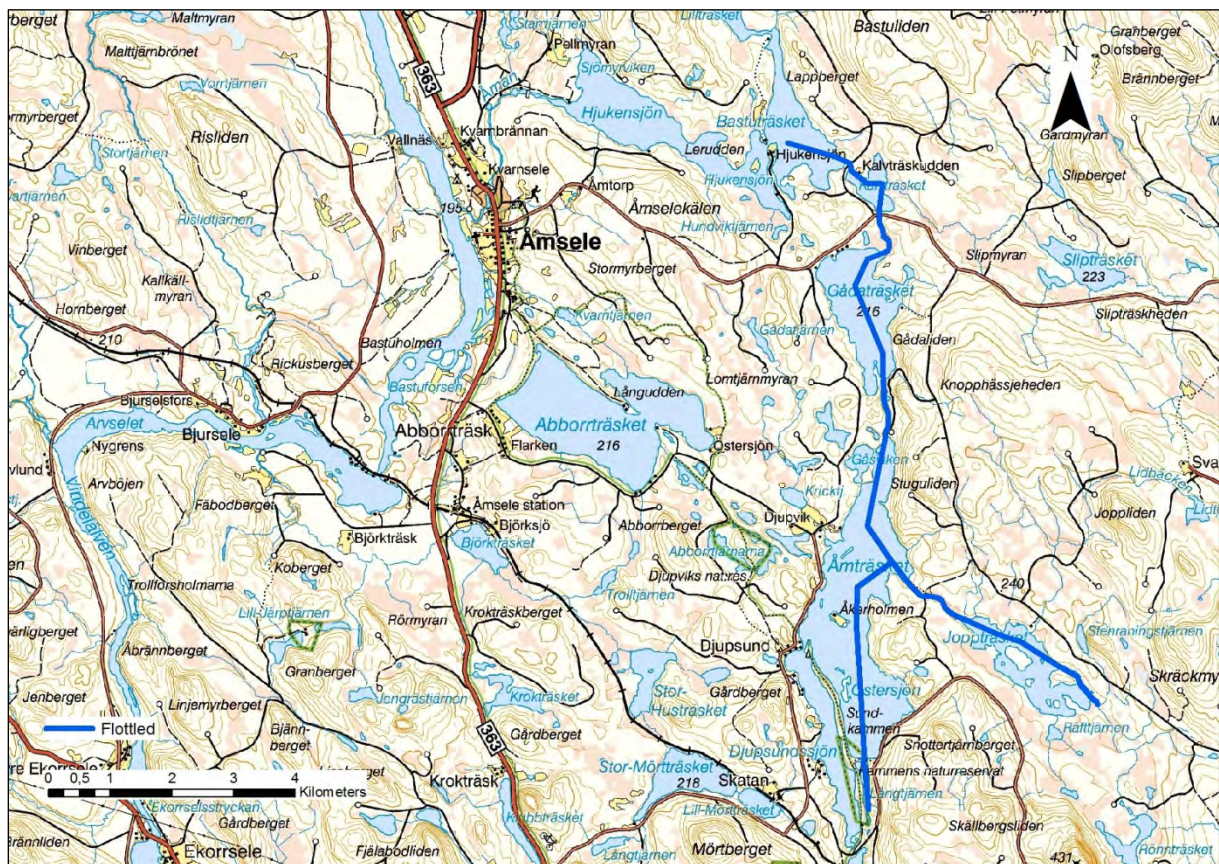

Dammvall i kanal, Ängsbäcken.

Enkelkista, Ängsbäcken.

Joppbäcken, Vindeln kommun

Joppbäckens flöttled.

Naturgeografisk beskrivning

Den inventerade sträckan är mellan Joppträsket och Åmträsket. Det finns fler vattendrag i området med namnet Joppbäcken men dessa ansluter inte till Joppträsket. Inventeringsområdet består av morän med ett litet inslag av torv. Tillgängligheten till den inventerade sträckan är tillräcklig.

Kulturhistorisk beskrivning

Joppbäcken har varit en biflöttled till Åman som ansluter till Vindelälvens huvudflöttled i det allmänna flöttledssystemet. I damminventeringen finns en damm registrerad i Joppbäckens flöttled och den har fått en kulturhistorisk bedömning.

Registrerade lämningar 2011

En timmerränna ca 115 m l och förfallen.
Tre enkelkistor 50-75 m l och förfallna.

Övrigt

Timmerrännan är större än tidigare registrerade timmerrännor och liknar mer en träskoning av bäcken. Rännan är förfallen men ställvis hyfsat intakt för att vara en lämning helt i trä, vegetationen är dock ett problem. Liknande lämningar har hittats i Mattasjöbäcken, men där var de mycket kortare. Den inventerade sträckan har delvis återställts.

Övriga värden

Joppbäcken mynnar ut i Åmträsket, som är en del av naturvårdens riksintresse ”Skatanområdet”.

Kulturhistorisk bedömning

Den inventerade sträckan kommer att återställas för biologisk mångfald under 2012 och 2013. Ingen kulturhistorisk bedömning har gjorts.

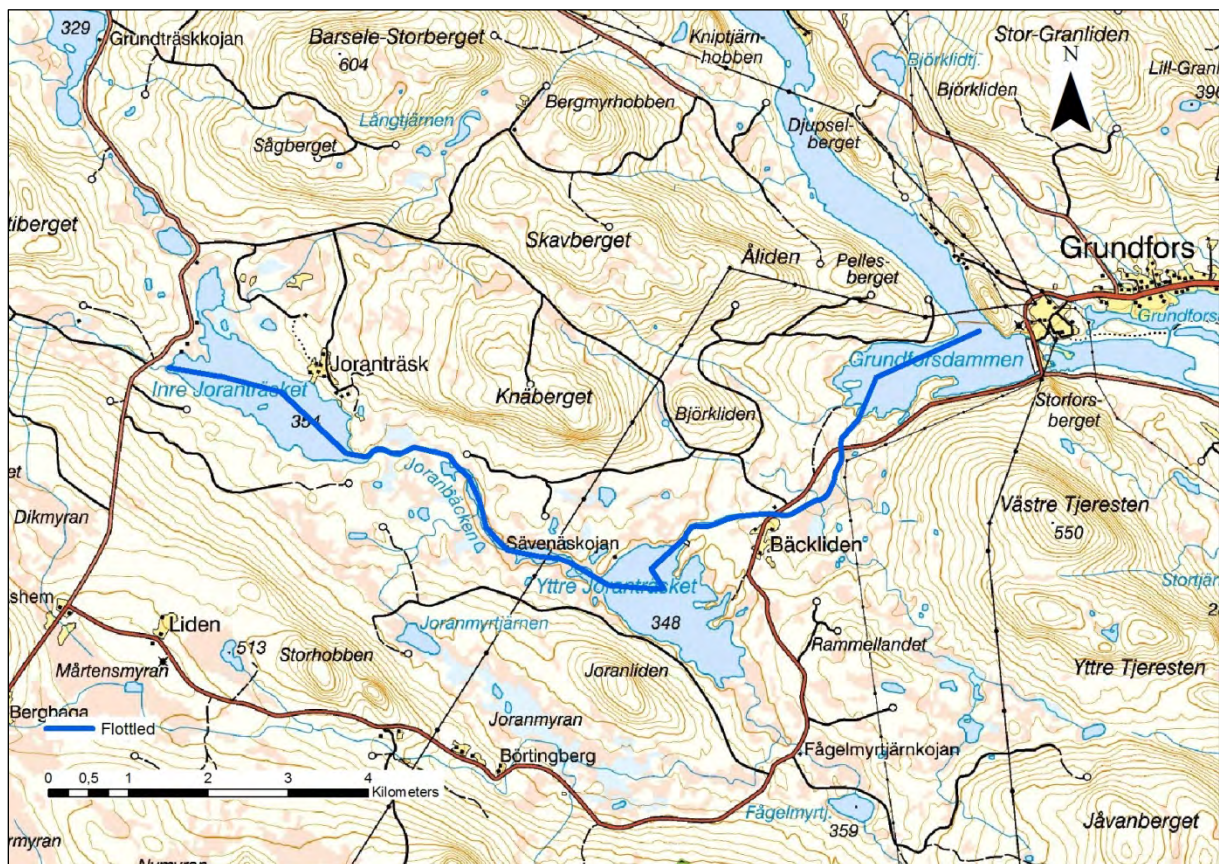

Timmerränna.

Enkelkista.

Joranbäcken, Storuman kommun

Joranbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De inventerade delarna av Joranbäcken, är mellan Yttre Joranträsket och Grundforsdammen. Den övre delen av bäcken, mellan Yttre Joranträsket och Bäckliden, består i huvudsak av grovmo och den nedre delen, mellan Bäckliden och Grundforsdammen, består av isälvs sediment. Som helhet är vattendraget strömt och ganska stenigt, den sista biten innan Grundforsdammen består av fall på berghäll. Tillgängligheten till bäcken övervägande bra.

Kulturhistorisk beskrivning

Joranbäcken har varit en biflottled till Umeälven i det allmänna flottledssystemet. I Joranbäckens flottled är två dammar registrerade i damminventeringen och båda har fått en kulturhistorisk bedömning. Flottningsdammen vid utloppet av Yttre Joranträsket, rasade under hösten 2008 enligt en rapport från Aquanord (Hedlund 2009), och i dagsläget är stora delar av vallen på höger sida om dammen borta, medan dammfästena i kilsten med spelverk och sättar är kvar. I Skog och Historia finns en handfull registreringar i anslutning till vattendraget, bland dessa är dammen vid Yttre Joranträsket och Bäcklidens gamla kraftstation.

Registrerade lämningar 2010

Tre dubbelkistor ca 35-80 m l och förfallna.

En kraftstation med en kanal ca 95 m l och förfallen, en liten, konstgjord damm finns intill kraftverket.

12 rensningar, ca 10-140 m l, av vilka en är välbevarad, två är raserade och resten är förfallna.

Övrigt

I bäcken finns få flottningslämningar utöver rensningar och oftast har stenarna som rensats upp inte lagts i några tydliga konstruktioner och har därför inte blivit registrerade som en lämning. De flesta av rensningarna har registrerats uppströms från Bäckliden, den sträcka som inte har restaurerats enligt Aquanord (Hedlund 2009), men en del rensningar finns ännu kvar i den restaurerade sträckan nedströms från Bäckliden.

Bakom en av dubbelkistorna i fallet vid Grundforsdammen, finns det troligen på vänster sida av bäcken, rester av en timmerränna. Detta gick dock inte att kontrollera vid inventeringstillfället.

Kanalen och dammen vid kraftstationen är fortfarande vattenfyllda men ger ett förfallet intryck liksom kraftverksbyggnaden, som inte längre används.

Övriga värden

Enligt en rapport av Aquanord (Nordlund, 2009) har flottledsrestaureringar utförts 1988 mellan Grundforsdammen och Bäckliden. Inga restaureringar har gjorts längre uppströms på grund av kraftverket som då fortfarande var i bruk. Från Bäckliden ned till utloppet i Umeälven, ligger vattendraget inom Sveaskogs ekopark, ”Jovan”.

Kulturhistorisk bedömning

Flottningslämningarna i bäcken är likartade och de byggnads- och teknikhistoriska värdena är låga. Kvaliteten på lämningarna är låg eftersom de är delvis raserade och förfallna. Få sammanhållna miljöer och liten variation av lämningstyper bidrar till låga pedagogiska och upplevelsemässiga värden. Den bevarade kraftstationen är förfallen men mycket representativ för den småskaliga vattenkraften. Vattendraget har låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

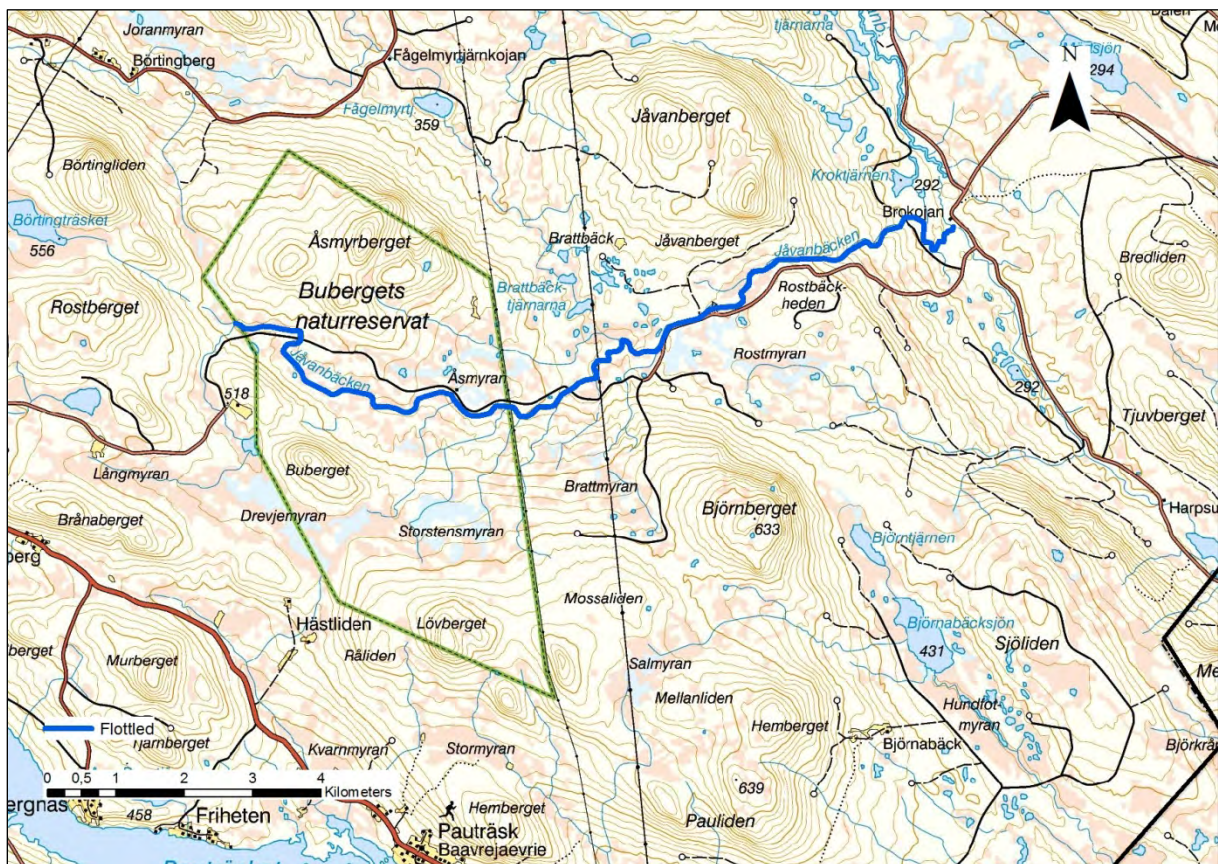

Dubbelkista på berghäll.

Bäcklidens gamla kraftstation.

Jovanbäcken, Storumans kommun

Jovanbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som inventerats i Jovanbäcken är mellan vägens skärning över bäcken inom Bubergets naturreservat och vattendragets utlopp i Mejvanbäcken. Fallhöjden inom de sista ca 3 km av bäcken, är påtaglig och vattendraget går på flera ställen över berghäll. Uppströms flyter bäcken lugnare och även om den bitvis är stenig, är marken runt omkring ofta sank. Inventeringsområdet består till stor del av grovmo med mindre inslag av torv. Tillgängligheten till bäcken, i form av vägar är god.

Kulturhistorisk beskrivning

Bäcken har varit en biflottled till Mejvanbäcken med Umeälven som huvudflottled i det allmänna flottledssystemet. Inom inventeringsområdet är tre registreringar i Skog och Historia och två av dessa ligger i direkt anslutning till vattendraget. Båda dessa lämningar har även registrerats i inventeringen 2010. På vägkartan finns en markering för fornminne vid Jovanbäcken, men på fastighetskartan finns inte denna markering utan endast ett kartnamn, "Brattbäckskvarn". Lämningen på denna plats har sedan tidigare registrerats i Skog och Historia som kvarn, och även i inventeringen 2010 har lämningen tagits upp som kvarn med hänvisning till kartnamnet.

Registrerade lämningar 2010

En dammvall ca 25 m l på höger sida om bäcken och förfallen, sträckningen på vänster sida är okänd.

En liten gångbro utan räcken ca 10 m l och förfallen.

Ett välbevarat stenbrott ca 30 x 20 m, som ligger på en holme i bäcken, i stenbrottet ligger enstaka huggna stenar kvar.

En mur ca 5 m l och välbevarad, lämningen är kallmurad med övervägande sprängsten.

En förfallen flottarkoja, som inte kunde besiktas närmre vid inventeringstillfället.

En kvarn, inom ett 30 x 20 m stort område är rester av kvarn och dammvall, mycket förfallet.

Två riskistor ca 10-20 m l och förfallna.

Ett skibord/stötgolv ca 10 m l och förfallet, vid närmare undersökning kan det visa sig att detta är början på en timmerränna som ligger på vänster sida om bäcken, vid inventeringstillfället kunde detta inte konstateras.

Fyra dubbelkistor ca 5-25 m l, av vilken en är raserad och resten är förfallna.

8 kilstensmurar ca 20-60 m l av vilka två är förfallna och resten är välbevarade.

5 timmerrännor ca 15-150 m l och förfallna, tre av timmerrännorna kunde inte inspekteras närmare vid inventeringstillfället och längden på dessa är uppskattad.

10 rensningar ca 10-50 m l, av vilka två är välbevarade och resten är förfallna.

19 enkelkistor ca 10-90 m l, av vilka två är raserade och resten är förfallna. 16 enkelkistor har trekantskar.

Övrigt

En av rensningarna är ca 135 m uppströms från en av timmerrännorna och vid en närmare inspektion kan det visa sig att rensningen egentligen är en del av timmerrännan. Timmerrester ligger spridda omkring rensningen och från motsatt sida av bäcken var det svårt att avgöra om det var rester av en konstruktion eller endast drivved. Överhuvudtaget bör timmerrännorna på vänster sida om Jovanbäcken besiktigas närmare.

Ca 0,5-2,5 km uppströms från Jovanbäckens utlopp, är en sträcka med hög fallhöjd och en större koncentration av flottningslämningar. Inom denna sträcka är ca 65 % av de lämningar som registrerades i bäcken under inventeringen 2010.

I övrigt är det inte alltid lätt att se rensningar i den övre delen av vattendraget, det vill säga att stenar har rensats upp, men inte lagts i någon tydlig konstruktion.

Övriga värden

Jovanbäcken rinner genom Bubergets naturreservat, som också är ett av naturvårdens riksintressen, "Buberget".

En mycket kort bit av bäckens utlopp ligger inom naturvårdens riksintresse, "Mejvanheden, Mejvanbäcken".

Efter det att bäcken gått genom Bubergets naturreservat, fortsätter den genom Sveaskogs ekopark, "Jovan". Där har Sveaskog även anlagt en rastplats, en "ekoparkbänk" i sten vid bäcken, med en trappa nedför slänten till platsen.

Kulturhistorisk bedömning

Jovanbäcken innehåller många autentiska, orörda flottningsmiljöer av hög kvalitet. I bäcken finns en stor mångfald av välbevarade flottningslämningar som är tydliga och lättillgängliga vilket bidrar till ett högt pedagogiskt värde. Flottningslämningarna är dessutom mycket representativa för bäckflottningen. Den breda representativiteten, de välbevarade, intakta helhetsmiljöerna, förståelsen och upplevelsevärdena innebär att Jovanbäcken har ett högt kulturhistoriskt värde (grupp 1).

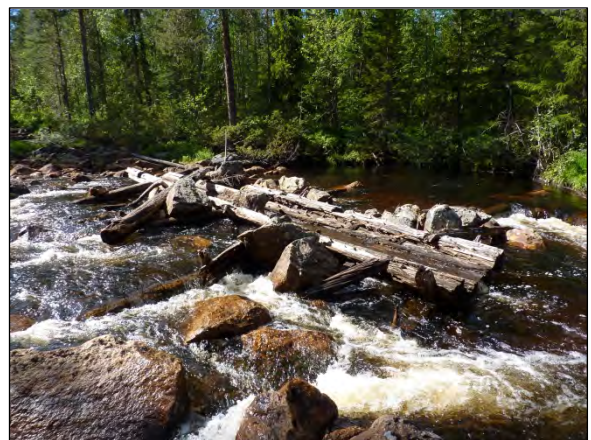
Riskista.

Skibord/stötgolv.

Kilstensmur.

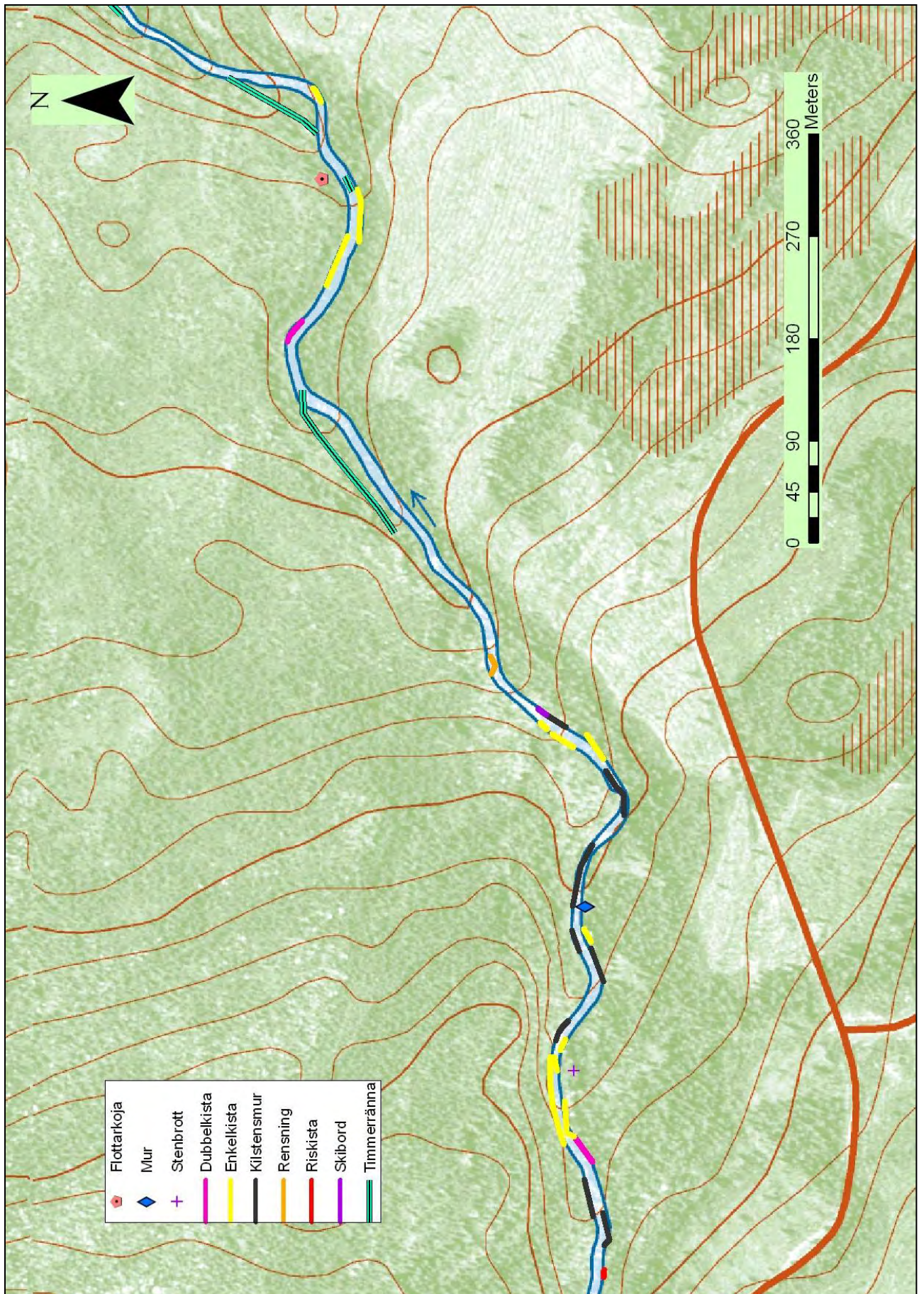
Timmerränna.

Dubbelkista.

Enkelkista med trekantskar.

Exempel på lämningar i Jovanbäcken.

Juktån och Lickotgrenen, Storuman kommun

Juktåns flottled med Lickotgrenen inringad.

Naturgeografisk beskrivning

Där Juktån korsar gränsen mellan Sorsele och Storumans kommun, delar den sig i flera grenar, som sedan åter flyter ihop längre nedströms. Två av dessa förgreningar är enligt kartan namngivna, Lickotgrenen och Dammgrenen. De delar av Lickotgrenen som inventerats är på båda sidor om Nyslåttholmen. Den sträcka som inventerats av Juktån är ca 1 km uppströms från Strömnäs utanför Gunnarn. En kort bit av Lickotgrenen är isälvs sediment och i övrigt

består området av grovmo och till stor del sankmark. Även Juktån inom Storuman kommun, är till störst del grovmo med inslag av torv och isälvs sediment. De sträckor av vattendragen som besöktes vid inventeringstillfället är rätt steniga.

Kulturhistorisk beskrivning

Lickotgrenen och övriga vattendrag inom området har varit en del av Juktåns flottled, en biflottled till Umeälven i det allmänna flottledssystemet. Inom Storumans kommun rinner Juktån genom en kulturmiljö av riksintresse, "Gunnarns by – Juktåkolonin". I Juktåns flottled är tre dammar registrerade i damminventeringen. I FMIS finns bland annat boplatser, fångstgropar, härdar och en del flottningsanläggningar registrerade i anslutning till Juktån (Storuman kommun). De registrerade flottningslämningarna är koncentrerade till de delar som är nedströms om förgreningarna, vid Bredselet och den del av Lickotgrenen som ligger nära väg. Enstaka Skog och Historia registreringar finns även inom inventeringsområdena, men endast en av dessa ligger i direkt anslutning till vattendraget.

Registrerade lämningar 2010

Lickotgrenen:

En dubbelkista ca 70 m l och förfallen, en kort bit av lämningen består av riskistekonstruktion.

11 rensningar ca 35-190 m l, av vilka två är välbevarade och resten är förfallna. Majoriteten av rensningarna verkar vara maskinellt konstruerade/maskinstyrda.

Juktån:

En kilstensmur ca 65 m l och välbevarad.

En släntmur ca 40 m l och välbevarad.

Övrigt

Inom inventeringsområdet vid Lickotgrenen är flera dammar och flottledsarmar utritade på fastighetskartan men tillgängligheten till området är ytterst begränsad. Målet inför inventeringen av Lickotgrenen var, att i första hand besikta de flottningslämningar och dammar som finns utritade på fastighetskartan och som inte registrerats sedan tidigare. För att detta skulle vara möjligt måste vattendragen korsas på flera ställen, där det finns varken väg eller bro. Tyvärr var vattennivån vid inventeringstillfället för högt för att detta skulle lyckas. Att ta sig in i området till fots visade sig mer tidskrävande än planerat, då den på kartan utritade skogsbilvägen inte gick att köra på, annat än de första ca 800 metrarna. Enklaste sättet att inventera dammarna överst i området är troligen genom att använda båt.

Det övergripande intrycket av flottningslämningarna omkring Nyslåttholmen är att det är få äldre, konstruerade lämningar.

Vid inventeringstillfället besöktes även en del av de redan registrerade flottningslämningarna nedanför Bredselet i Juktån, som trots påverkan av biologisk återställningsarbeten, är imponerande.

Övriga värden

Området med Lickotgrenen och Dammgrenen ligger inom ett riksintresse för naturvården, "Lycksamyran" och gränsar även till naturreservatet "Lycksamyran". Inom Storumans kommun angränsar Juktån även till Stora Villoträsk naturreservat vid Stor Bredselforsen. En längre sträcka av Juktån är markerade som återställd.

Kulturhistorisk bedömning

I **Lickotgrenen** har viss biologisk återställning av flottningslämningar utförts. De miljöer och enstaka flottningslämningar som finns bevarade längs Lickotgrenen är fragmentariska, otydliga och förfallna och svåra att se i sitt sammanhang. Det finns få variationer av lämningstyper och miljöerna är svårtillgängliga, upplevelse- och pedagogiska värden är därmed låga. Enstaka lämningar är dock tydliga och har ett byggnads- och teknikhistoriskt värde. Sammantaget bedöms dock sträckan ha ett lågt kulturhistoriskt värde (grupp 3).

Juktån är delvis återställd. I ån finns dock åtskilliga välbevarade miljöer och lämningar av hög kvalitet. Flottningsmiljöerna innehåller olika typer av lämningar vilka både är representativa och unika i förhållande till storleken på vattendraget. Lämningarna har byggnads- och teknikhistoriska värden då de i flera fall är mycket monumentala och välbyggda. Lämningarna är lättillgängliga och har hög läsbarhet och därmed stora pedagogiska och upplevelsemässiga värden. Juktån har höga kulturhistoriska värden (grupp 1).

Rensning, Lickotgrenen.

Dubbelkista, Lickotgrenen.

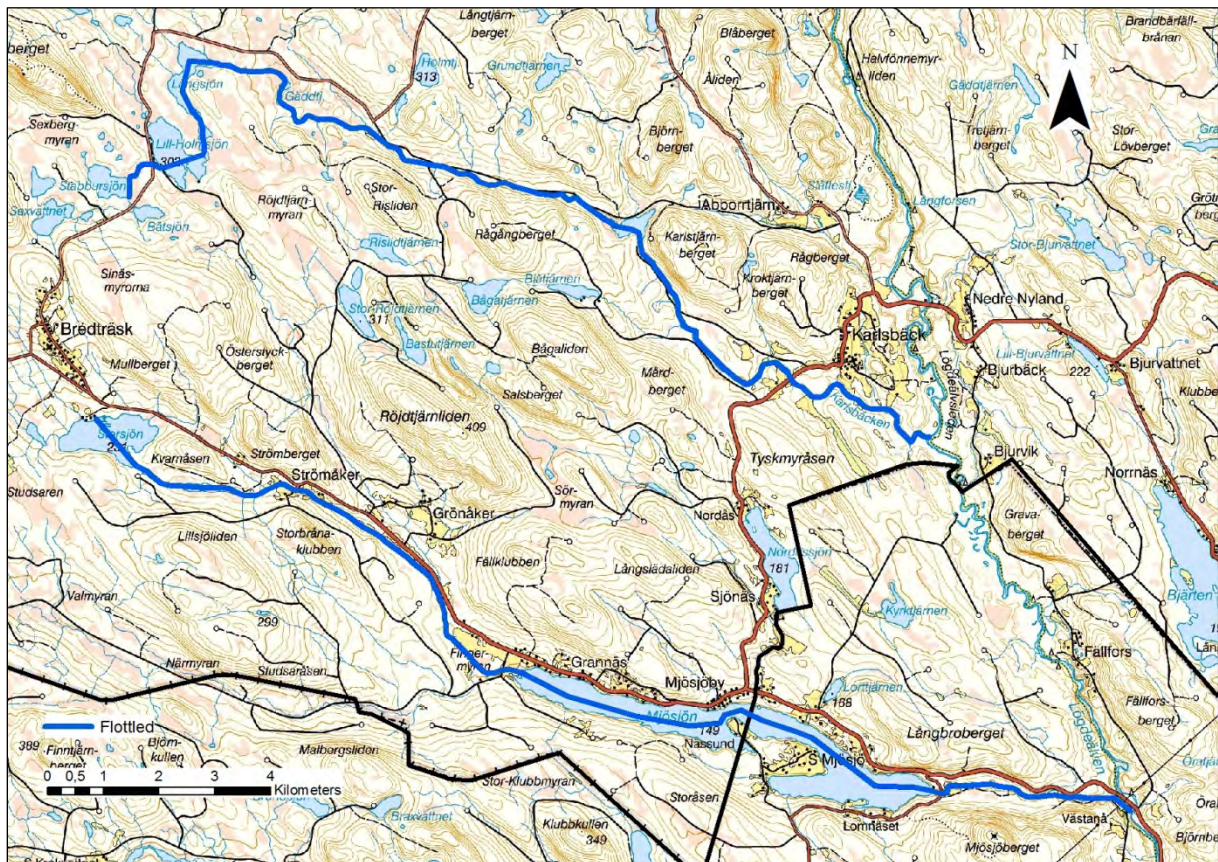

Kilstensmur, Juktån.

Del av släntmur, Juktån.

Karlsbäcken och Strömbäcken, Bjurholm kommun

Karlsbäckens flottled (norr) och Mjösjöans flottled (söder).

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor i Karlsbäcken är mellan Långsjön och Karlstjärnen. Kortare sträckor inventerades i Strömbäcken mellan Lillsjön och Mjösjön. Området kring Karlsbäck består mest av grovmo med små inslag av finmo. Området kring Strömbäcken består övervägande av grovmo med inslag av isälvssediment och finmo. Bäckfårorna är steniga med ställvis lugnflytande partier, omgivna av sankare mark. Tillgängligheten till båda inventeringsområdena är god.

Kulturhistorisk beskrivning

Karlsbäcken har varit en biflottled till Lögdeälven i det allmänna flottledssystemet. Strömbäcken har varit en del av Mjösjöans flottled via Mjösjön, med Lögdeälven som huvudflottled. I båda vattendragen har biologisk återställnings utförts på utvalda sträckor. I Karlsbäckens flottled är tre dammar registrerade i damminventeringen. I Mjösjöans flottled är fyra dammar registrerade i damminventeringen av vilka en har fått en kulturhistorisk bedömning. I FMIS finns fångstgropar registrerade i närheten av Strömbäcken men i övrigt finns inga registreringar i direkt anslutning till vattendragen. Ca 60 m från bäcken på höger sida, finns en registrering av flottningslämningar (FMIS, RAÄ nr Bjurholm 101:1), som enligt beskrivningen ska vara i/intill bäcken. Om så är fallet, raserades troligen dessa lämningar i samband med återställningsarbeten.

Registrerade lämningar 2010

Karlsbäcken:

En dubbelkista ca 15 m l och förfallen, lämningen är troligen utriven på slutet.

Tre släntmurar ca 6-45 m l, av vilka två är raserade och en förfallen.

Ett stötgolv av sten ca 45 m l och välbevarad, även om en smal passage har grävts upp på vänster sida, de sista ca 20 metrarna av lämningen utgörs av en rensning.

15 rensningar ca 10-80 m l, av vilka en är välbevarad, två är raserade och resten förfallna, fyra av rensningarna är släntmursliknande.

Strömbäcken:

En rensning ca 35 m l och förfallen.

En rest av en timmerränna ca 3 m l och raserad.

En rest av en stenkista (troligen enkelkista) ca 5 m l och raserad.

Övrigt

Enligt historiskt källmaterial (Törnlund 2006), har det funnits 5958 längdmeter flottledskonstruktioner i Karlsbäcken. På flera ställen i bäcken finns spår efter återställningsarbeten och där är flottningslämningarna ofta delvis raserade, men inte helt borta. Rensningar som ligger en bit upp på land är ofta orörda.

Det övergripande intrycket av Strömbäcken efter en kort inventering, är att återställningsarbeten har helt eller delvis raserat lämningar och kulturmiljöer. Ytterligare inventering av vattendraget kan behövas för att ge en rättvis bild av Strömbäcken.

Övriga värden

Karlsbäcken kalkas sedan 1991 och Strömbäcken sedan 1990. Enligt rapport (Norberg/Ahlström 2007) har restaureringsarbeten utförts inom både Karlsbäcken och Strömbäcken. Båda vattendragen ligger inom Lögdeälvens Natura 2000-område. Ca 1,5 km av Karlsbäckens utlopp ligger inom naturvårdens riksintresse "Lögdeälven".

Kulturhistorisk bedömning

Båda vattendragen är delvis återställda och det finns inga sammanhållna miljöer bevarade. Flottningsmiljöerna är kraftigt fragmentiserade, otydliga och svåra att se i sitt sammanhang. Flera av de bevarande lämningarna är påverkade av biologisk återställning eller förfallna. I Karlsbäcken finns en unik lämning i form av ett stötgolv av sten vilket har ett byggnadstekniskt värde. Vattendragen bedöms ha låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

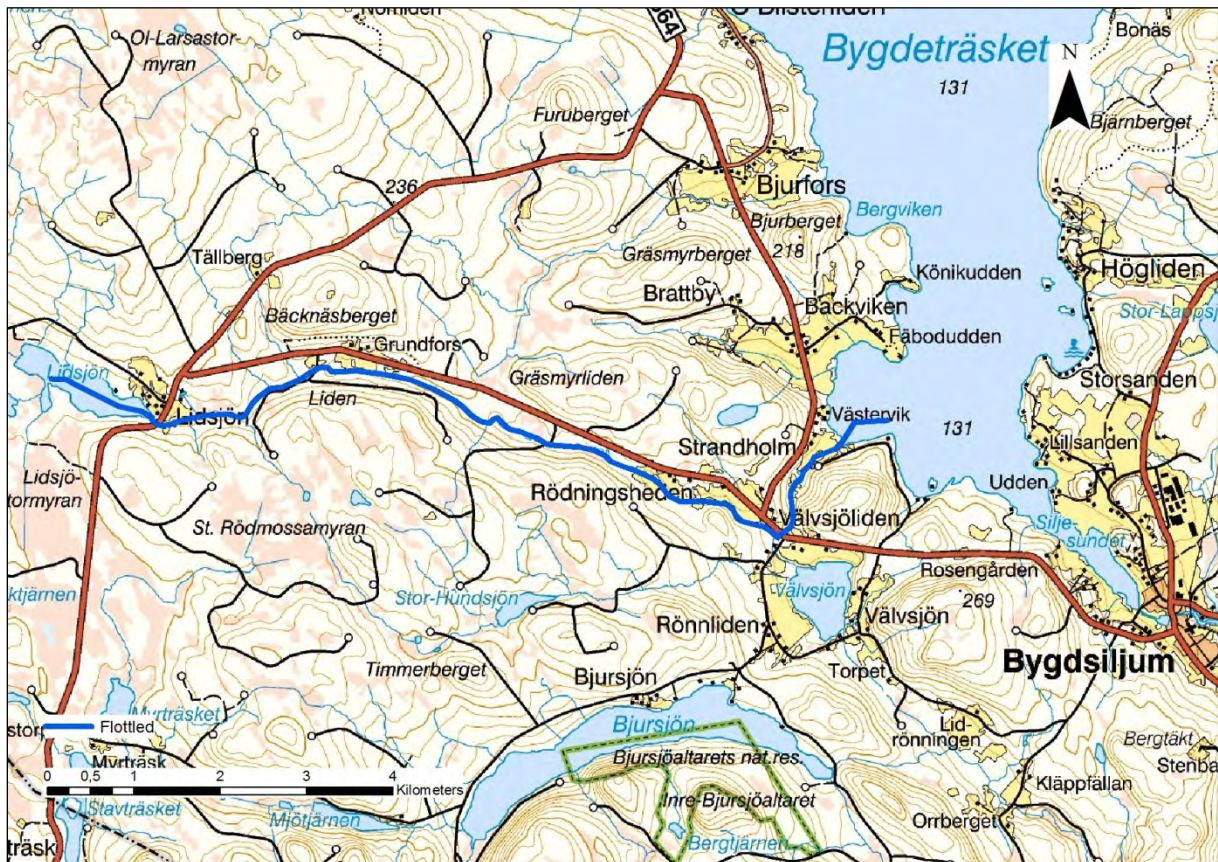

Del av släntmur, Karlsbäcken.

Rest av enkeltkista, Strömbäcken.

Korvbäcken, Skellefteå kommun

Korvbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som inventerats i Korvbäcken är mellan Lidsjön och Rödingsheden. Området kring vattendraget består övervägande av morän och sand, närmast bäckens utlopp i Bygdeträsket är det övervägande lera/silt. Vattendraget är till stor del ganska flackt förutom inom de inventerade sträckorna.

Kulturhistorisk beskrivning

Korvbäcken har varit en biflottled till Rickleån i det allmänna flottledssystemet. I Korvbäckens flottled är tre dammar registrerade i damminventeringen, av dessa har två fått en kulturhistorisk bedömning. Vid bäckens utlopp är två lämningar registrerade i FMIS, men dessa ligger inte i direkt anslutning till vattendraget. En del av Korvbäckens utlopp (ca 2 km) ligger inom kulturmiljövårdens riksintresse "Byarna runt Bygdeträsket".

Registrerade lämningar 2011

En timmerränna ca 295 m l och förfallen. Ställvis saknas konstruktion helt.

Två rensningar 20-30 m l och förfallna.

7 enkelkistor 10-130 m l och förfallna.

Övrigt

Det förefaller som om bäcken är helt opåverkad av återställningsarbeten. Trots imponerande längd på vissa lämningar är det liten variation på lämningstyper och mycket förfallet.

Övriga värden

Korvbäcken kalkas sedan 1988.

Kulturhistorisk bedömning

I Korvbäcken finns många autentiska och intakta flottningslämningar. Lämningstyperna som består av både trä- sten konstruktioner ger en representativ bild av bäckflottning men de är till stor del förfallna och överväxta. Därmed är det ganska svårt att uppfatta och förstå lämningarnas betydelse. Det pedagogiska värdet blir också lågt. Vattendraget bedöms ha måttliga kulturhistoriska värden, grupp 2.

Förfallen timmerränna.

Enkelkista.

Kvarnbäcken, Storuman kommun

Kvarnbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som inventerats av Kvarnbäcken ligger mellan Östra Rackokalven och Stenseldammen. Området består övervägande av grovmo och bäckfåran är stenig. Tillgängligheten är inte så bra, men tillräcklig med tanke på de korta avstånden mellan närmaste väg och vattendragen.

Kulturhistorisk beskrivning

Kvarnbäcken har varit en biflottled till Umeälven i det allmänna flottledssystemet. I Kvarnbäckens flottled är 5 dammar registrerade i damminventeringen, fyra av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. I direkt anslutning till flottleden finns en kulturlämning registrerad i Skog och Historia.

Registrerade lämningar 2010

Mellan Östra Rackokalven och Byssträsket:

En timmerränna ca 210 m l och förfallen.

En husgrund, historisk tid, efter en timmerkoja med rest av eldpall i mitten.

Fyra rensningar ca 75-230 m l och förfallna.

Mellan Byssträsket och Baltijaur:

En enkelkista ca 20 m l och förfallen.

En kanal ca 75 m l och välbevarad, på fastighetskartan är kanalen inritad som vattenfylld, men vid besökstillfället stod vatten endast ställvis i kanalen, som håller på att växa igen.

En liten kraftstation står vid Byssträskets utlopp, den har tagits ur bruk men är fortfarande i gott skick (på utsidan).

Mellan Baltijaur och Stenseldammen:

En kanal ca 200 m l och välbevarad, lämningen har konstruerats genom att två vallar, av jord och sten har byggts genom en liten tjärn.

Två styrskårmar ca 25 m l och förfallna, gjord av bräder och sitter längst ihop med kanalen nedströms.

Sex rensningar ca 40-140 m l, av vilka en är delvis raserad, två är förfallna och resten är välbevarade.

Övrigt

I Kvarnbäcken finns en del intressanta kulturmiljöer, främst i form av kanaler och en timmerränna.

Övriga värden

Flodpärlmussla finns i sträckan mellan Byssträsket och Stenseldammen, via Baltijaur. Enligt Aquanord (Hedlund 2009) har flodpärlmusslor tidigare planterats ut vid utloppet. Enligt Aquanord (Hedlund 2009) har den övre hälften av sträckan mellan Baltijaur och Stenseldammen restaurerats. Kvarnbäcken har listats som ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag.

Kulturhistorisk bedömning

Majoriteten av flottninglämningarna i Kvarnbäcken är tydliga, välbyggda och typiska för bäckflottning vilket tydligast markeras av de många rensningarna. Byggnads- och teknikhistoriska värden finns i timmerrännan, kanalerna samt rensningarna. Lämningarna har goda upplevelsevärden, men sammantaget är lämningarna så förfallna att det pedagogiska värdet blir lägre. Vattendraget som helhet uppvisar måttliga kulturhistoriska värden (grupp 2).

Timmerränna.

Kanal med styrskårmar.

Kågeälven, Skellefteå kommun

Kågeälvens huvudflottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som har inventerats av Kågeälven är mellan Stavaträsket och Slybergforsen nedanför Storselet. Området kring älven består till stor del av finmo med långa inslag av isälvsediment. I första hand har sträckor, som på fastighetskartan ritats ut som forsar och platser med forsnamn, inventerats. Tillgängligheten till vattendraget i form av vägar, är god.

Kulturhistorisk beskrivning

Kågeälven har varit en huvudflottled i det allmänna flottledssystemet. I Kågeälvens flottled är fyra dammar registrerade i damminventeringen och en av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. Inom inventeringsområdet finns flera registrerade lämningar i FMIS och en handfull registreringar i Skog och Historia. Få av dessa ligger i direkt anslutning till vattendraget, bland dessa är bland annat en kvarn, en hyttlämning, en såg, mm.

Registrerade lämningar 2010

En riskista ca 30 m l och förfallen.

Fyra dubbelkistor 15-50 m l och förfallna, två av lämningarna är ställvis avgrävda.

En kilstensmur ca 15 m l och förfallen, muren ligger intill en kvarnlämning registrerad i FMIS, vid inventeringstillfället förefaller det som om kvarnen är inprickad på fel sida om vattendraget.

14 rensningar ca 5-145 m l, av vilka tre ger ett välbevarat intryck, en är avgrävd och resten är förfallna.

Övrigt

Kågeälven ger intryck av att till stor del vara återställd. Utöver de redan kända registreringarna från FMIS, registrerades få ytterligare lämningar under inventeringen 2010.

Övriga värden

Flodpärlmussla ska finnas i Kågeälven inom området mellan Kusmark och Kågeälvens utlopp i Kågefjärden.

Kulturhistorisk bedömning

Det sammantagna intrycket av Kågeälven är att den till stora delar är återställd. Inga välbevarade helhetsmiljöer finns kvar och de få lämningar som är bevarade är otydliga och fragmentiserade och har låg autenticitet. Vattendraget uppvisar inga upplevelsevärden och de pedagogiska värdena är mycket låga. Sammantaget bedöms Kågeälven ha ett lågt kulturhistoriskt värde (grupp 3).

Rensning.

Rensning.

Laisbäcken, Storuman kommun

Sörlidbäckens flottled via Laisbäcken.

Naturgeografisk beskrivning

Den inventerade sträckan i Laisbäcken är mellan Renbergssjökalven och sjön Storuman. Detta är även Laisbäckens hela sträckning. Området omkring Laisbäcken består av grovmo med en påtaglig fallhöjd på kort sträcka. Vattendraget är stenigt och har bitvis rätats ut, framförallt i bäckens början. På fastighetskartan finns en skogsbilväg inritad längst med hela vänstra sidan av bäcken, som inte går att köra på med (vanlig) bil.

Kulturhistorisk beskrivning

Laisbäcken har varit en del av Sörlidbäckens flottled, en biflottled till Umeälven i det allmänna flottledssystemet. I området omkring Laisbäcken finns flera lämningar registrerade i FMIS, men inga i direkt anslutning till vattendraget. En dammvall, som sedan tidigare fanns registrerad i Skog och Historia, har även registrerats i inventeringen år 2010. En delvis restaurerad timmerränna finns i anslutning till bäcken och den är också en del av Fornvårdprogrammet (objekt nr 133c). Rännan är inte registrerad i FMIS. I Sörlidbäckens flottled finns en damm registrerad i damminventeringen och den har fått en kulturhistorisk bedömning.

Registrerade lämningar 2010

En timmerränna ca 635 m l och förfallen, en ca 50 m l sträcka av rännan har rekonstruerats.

En dubbelkista ca 20 m l och mycket förfallen.

En stenkista ca 45 m l och mycket förfallen, vid inventeringstillfället kunde inte avgöras vilken typ av stenkista det rörde sig om.

En dammvall ca 50 m l och förfallen, ligger i anslutning till en liten kanal, lämningen är sedan tidigare registrerad i Skog och Historia som en industrilämning.

Två släntmurar ca 135 m l och välbevarade.

8 rensningar ca 40-100 m l, av vilka två är välbevarade och resten är förfallna.

Övrigt

En kort bit av timmerrännans början saknar helt timmerkonstruktion och utgörs främst av två rätt höga kallmurade stöd som står kvar i bäcken. Släntmurarna som är på vardera sidan om bäcken vid rännans början har byggts upp i bäcken (kallmurning) så att de utgör ingången på timmerrännan. Uppströms sitter släntmurarna ihop med ca 80 m l rensningar. I dessa rensningar är ställvis moringar fastsatta i större stenar. De flottningslämningar som finns i Laisbäcken är i dåligt skick. Timmerrännan och sågverket/industrilämningen är de kulturmiljöer som sticker ut bland det övriga.

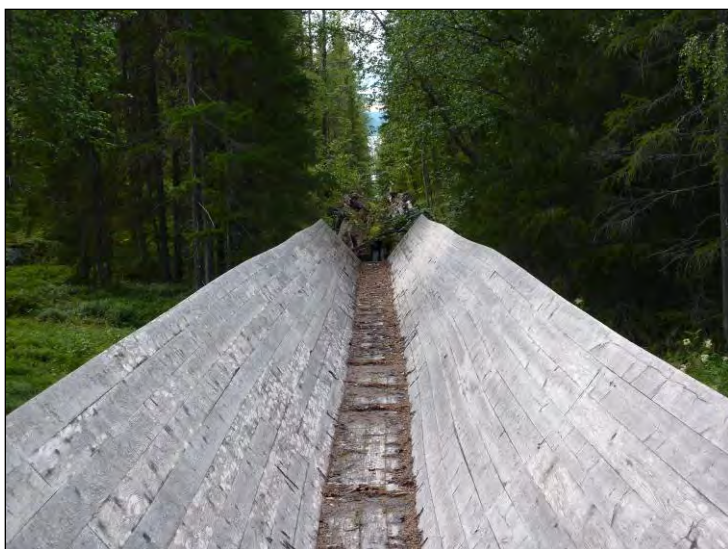
Övriga värden

Kulturhistorisk bedömning

Laisbäcken har sammanhållna, tydliga flottningsmiljöer som är mycket representativa för bäckflottade vattendrag. I vattendraget finns även enstaka unika lämningar med byggnadshistoriska och teknikhistoriska värden, till exempel timmerrännans konstruktion av kallmurad sten och trä. Men flottningslämningarna är förfallna och majoriteten är i dåligt skick. Bäcken är dock lättillgänglig och de tydliga lämningarna bidrar till ett högt pedagogisk- och upplevelsevärde. Den sammanvägda bedömningen är att vattendraget har måttliga kulturhistoriska värden (grupp 2).

Timmerränna.

Rekonstruerad del av timmerränna.

Släntmurar och början på timmerränna.

Baksida av släntmur.

Leduån, Nordmaling kommun

Leduåns huvudflottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som har inventerats är mellan Nyåkerssjön och Olofsfors. Inventeringsområdet består till övervägande del av lera/silt och grovsilt/finsand, med ett litet inslag av morän och torv. I första hand är det sträckor med forsar uttridade på fastighetskartan som har inventerats. Tillgängligheten till vattendraget, i form av vägar, är god.

Kulturhistorisk beskrivning

Leduån har varit en huvudflottled i det allmänna flottledssystemet. I damminventeringen är 8 dammar registrerade i Leduåns flottled, av vilka 5 har fått en kulturhistorisk bedömning. Ån rinner genom kulturmiljövårdens riksintresse "Olofsfors järnbruk". Det finns flera registrerade lämningar i FMIS och Skog och Historia kring Leduån, men få av dessa ligger i direkt anslutning till vattendraget. Det rör sig då främst om fångstgropar, kolbottnar, f.d. kraftstation, småindustriområde och stridsvärn.

Registrerade lämningar 2011

En hammare/smedja, bestående av rester av en husgrund.

En kvarn, rester av en husgrund efter kvarn eller möjligen en såg.

En kilstensmur ca 20 m l och förfallen.

En dubbelkista ca 25 m l och förfallen.

En bro, dvs endast brofästen på vardera sida om ån finns kvar.

15 rensningar 15-190 m l och förfallna.

Övrigt

Vattendraget ger ett omrört intryck och det är svårt att avgöra om det beror på naturligt förfall eller mänsklig påverkan. Det finns mycket stenar upplagda på kanterna i ån, men få tydliga konstruktioner.

Övriga värden

Leduån kalkas indirekt via biflödet Klubbsjöbäcken.

Kulturhistorisk bedömning

De bevarade flottningslämningarna i Leduån är till stor del av samma lämningstyp. Det finns få/inga helhetsmiljöer och lämningarna är förfallna. Ur flottningshistorisk synpunkt är lämningarna otydliga och inte representativa. Även de pedagogiska och upplevelsemässiga värden är mycket låga. Lämningar i och vid vattendraget har dock stark anknytning till Olofsfors bruk vilket är av industrihistoriskt värde. Speciellt dammarna ovan bruket har ett stort teknikhistoriskt värde. Utöver dessa speciella värden med anknytning till Olofsfors bruk har vattendraget låga kulturhistoriska värden, grupp 3.

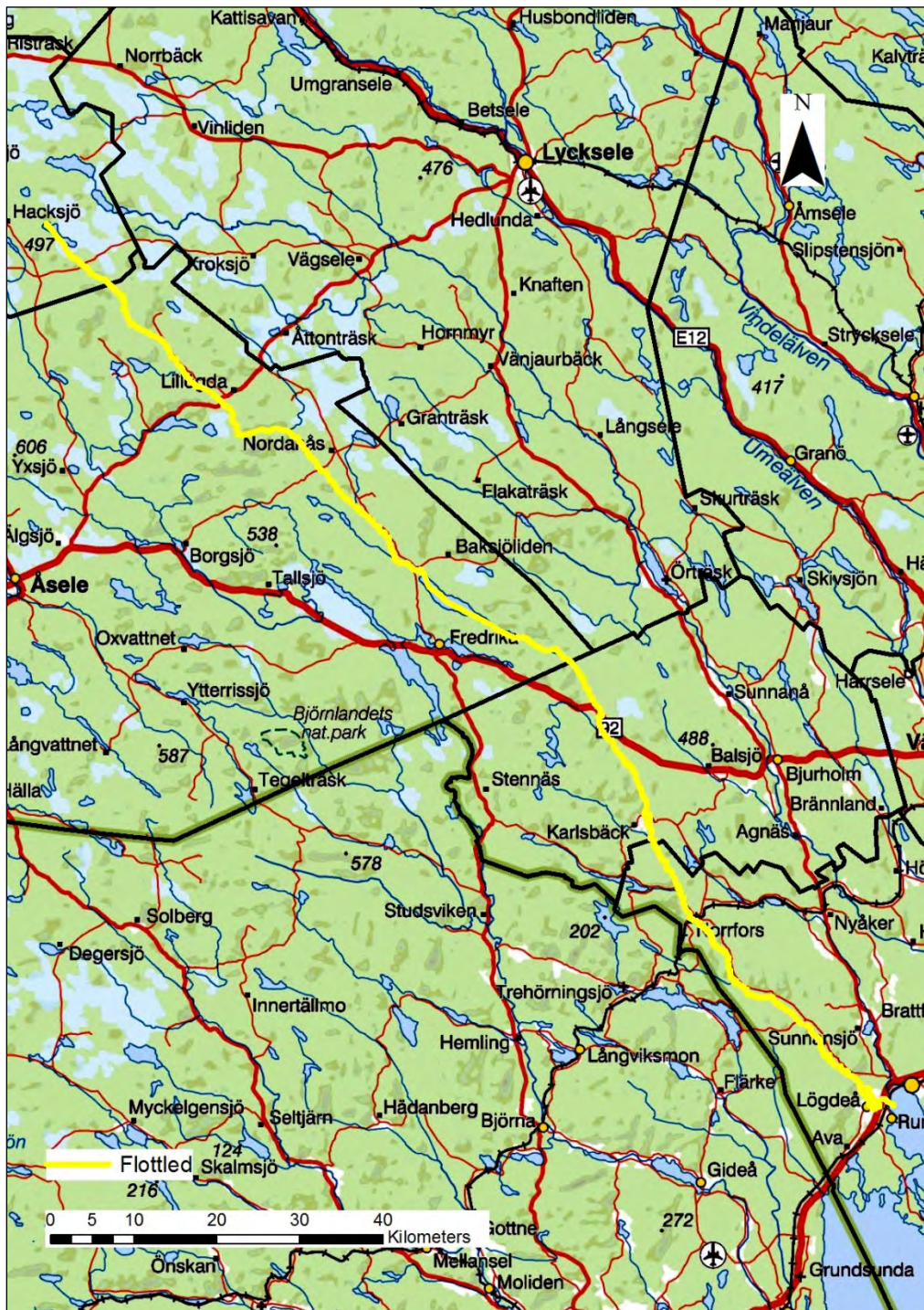

Brofäste.

Rensning.

Lögdeälven, Åsele, Bjurholm och Nordmaling kn

Lögdeälvens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som inventerats i Lögdeälven är mellan Lillögda och Baksjöåsen i Åsele kommun, mellan europaväg 92 och Karlsbäck inom Bjurholm kommun och mellan Fällfors och Lögdenåsen i Nordmaling kommun. Lögdeälven består till stor del av isälvs sediment, finmo och lera med inslag av grovmo och torv främst i de norra delarna. I inventeringen har de områden med forsar och namn på forsar utritade på fastighetskartan prioriterats. I

Nordmaling kommun har älven flera forsar och fall som går över berghäll. I inventeringsområdet i Bjurholm kommun är älvfåran rätt bred och småstenig med mycket eroderade kanter. På grund av tidsbrist gjordes endast några kortare nedslag vid Lögdeälven inom Åsele kommun. Tillgängligheten till vattendraget inom kommunerna varierar, ofta är det i anslutning till vandringsleden "Lögdeälvsleden" som tillgängligheten underlättas.

Kulturhistorisk beskrivning

Lögdeälven har varit en huvudflottled i det allmänna flottledsystemet. Flottningen upphörde 1969. Det finns tre dammar i Lögdeälven registrerade i damminventeringen och en av dessa är markerad som kulturhistoriskt värdefull. Intill Lögdeälven finns mängder av lämningar registrerade både i FMIS och i Skog och Historia, flera av dessa ligger i direkt anslutning till vattendraget. Bland dessa är exempelvis flottninglämningar (benämnda industrilämning), boplatser, kvarn, husgrund historisk tid och kolningsanläggningar.

Registrerade lämningar 2010

Åsele kommun:

En timmervälta ca 10 x 10 m och mycket förfallen.

En släntmur ca 40 m l och raserad.

En riskista ca 10 m l och förfallen, möjligen riven.

Bjurholm kommun:

En timmervälta ca 10 m bred och förfallen.

En riskista ca 5 m l och raserad.

Två dubbelkistor ca 20 m l och förfallna.

11 rensningar ca 20-350 m l och förfallna, flera av lämningarna är maskinrensade.

Nordmaling kommun:

En kilstensdamm, byggd i en kanal och förfallen.

Två kraftverksbyggnader som båda är mycket förfallna.

En stenista ca 10 m l och mycket förfallen.

5 dubbelkistor ca 30-55 m l, en raserad och resten förfallna.

Två enkelkistor ca 20-35 m l och förfallna.

6 riskistor ca 10-85 m l och förfallna.

En släntmur ca 45 m l och förfallen, eventuellt raserad.

9 kilstensmurar ca 15-125 m l, av vilka tre är välbevarade, fyra är raserade och resten är förfallna.

5 kanaler ca 45-230 m l och förfallna, alla kanalerna, utom den kortaste, ligger i anslutning till en kraftverksmiljö.

10 rensningar 20-190 m l, en är välbevarad, en är raserad och resten är förfallna.

Övrigt

Det övergripande intrycket av Lögdeälven är att det trots förfall, finns flera värdefulla kulturmiljöer i vattendraget, exempelvis en omfattande miljö med lämningar efter kraftverk. Bland flottninglämningarna är fyndkategorier som riskistor och kilstensmurar starkt representerade. Riskistor är annars en underrepresenterad fyndkategori i vattendragen som inventerats under åren 2010-11. Det är mycket möjligt att ytterligare värdefulla lämningar och kulturmiljöer finns i älven och fler inventeringar bör göras. Vattendraget har biotopinventerats under 2010.

Övriga värden

Hela Lögdeälvens sträckning genom Bjurholm och Nordmaling kommun har pekats ut som ett område med flodpärlmussla. Flera av Lögdeälvens biflöden kalkas, främst inom Nordmaling och Bjurholm kommun. Älven är i sin helhet listad som ett nationellt särskilt värdefullt och är ett Natura 2000-område. Hela vattendraget är ett av naturvårdens riksintressen, "Lögdeälven". Lögdeälven rinner genom naturreservaten "Mörttjärnbrännan", "Bastuklumpen" och "Ålidberget".

Kulturhistorisk bedömning

Lögdeälven uppvisar en stor mångfald av flottningslämningar med enstaka, värdefulla objekt, det finns däremot få sammanhållna miljöer. Lämningarna är generellt sett mycket förfallna men konstruktionerna är fortfarande tydliga och de är lätta att uppfatta och förstå. Lämningarna är representativa, men det finns även unika lämningar så som den anmärkningsvärt stora mängden riskistor, bevarade timmervältor samt välbevarade kilstensmurar. Kulturmiljöerna har både pedagogiska och upplevelsemässiga värden. Lögdeälven är den enda av de större älvarna/huvudflottlederna som inventerats 2010-11, som innehåller några större kulturmiljövärden. Bristen på bevarade miljöer i huvudflottleder och Lögdeälven många unika lämningar är den sammanlagda bedömningen att vattendraget har höga kulturhistoriska värden (grupp 1). Underlaget är dock sparsamt och skulle behöva kompletteras ytterligare för en säkrare bedömning.

Riskista och kilstensmur.

Dubbelkista.

Timmervälta.

Kraftverk.

Mattasjöbäcken, Storuman kommun

Mattasjöbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor i Mattasjöbäcken är mellan Mattasjön och den plats där bäcken rinner ihop med Storbäcken och övergår till Ängsbäcken. Området kring Mattasjöbäcken består av grovmo med ett inslag av isälvsediment vid bäckens nedre del. Inom en ca 1,5 km lång sträcka uppströms från Storbäckens utlopp, har bäcken en påtaglig fallhöjd. Tillgängligheten är god i form av en väg i närheten av bäcken och, i den nedre delen av området, finns stigar som inte är utmärkta på kartan.

Kulturhistorisk beskrivning

Mattasjöbäcken har varit en flottled, som gått ihop med Storbäckens flottled och via Ängsbäcken anslutit till Umeälven i det allmänna flottledssystemet. I Mattasjöbäckens flottled är en dammar registrerade i damminventeringen.

Registrerade lämningar 2010

En enkelkista (mest troligt) ca 20 m l och förfallen.

En styrskärm ca 15 m l och förfallen, som består av stockar fastsatta med metallfästen på stenblock.

En riskista ca 35 m l och förfallen, men ändå tydlig.

Ett stötgolv/skibord ca 15 m l och förfallen, som inleds med en kort stenkista.

En kvarn inom ett område på ca 20 x 10 m, endast av rester av timmerkonstruktion och kvarnstenar (två hela och en avbruten) ligger utspridda inom området, på andra sidan bäcken finns ytterligare lämningar som inte kunde inspekteras närmare vid inventeringstillfället.

Två timmerrännor 10-50 m l och förfallna, den enda timmerrännan innefattar konstruktionen även stenkistor på vardera sidan om bäcken.

Två husgrunder, historisk tid, mest troligt lämningar efter flottarkojor, vid den ena grunden ligger fyra sängramar av järn utspridda i närheten.

Två dubbelkistor ca 20-25 m l och förfallna.

16 rensningar ca 15-125 m l och förfallna.

Övrigt

Från platsen där Mattasjöbäcken flyter ihop med Storbäcken och ca 1,2 km uppströms, finns majoriteten av de lämningar som registrerats i bäcken under år 2010. Trots att lämningarna är förfallna, så är miljön som helhet mycket omfattande, vad det gäller olika exempel på lämningar med anknytning till flottningsepoken.

Övriga värden

Kulturhistorisk bedömning

I Mattasjöbäcken finns mycket omfattande vattenanknutna kulturmiljöer. I bäcken finns flera väl sammanhållna flottningssmiljöer med tydliga lämningar. Miljöerna uppvisar en mångfald av olika flottningsanläggningar som är mycket representativa och autentiska för bäckflottningen. Miljöerna och lämningarna är även unika i det avseendet att det är förhållandevis mycket träkonstruktioner som är bevarade. Lämningarna är delvis förfallna men tydliga och lätta att se och förstå i sitt sammanhang. Miljöerna är lättillgängliga och uppvisar höga pedagogiska och upplevelsemässiga värden. Vattendraget bedöms ha höga kulturhistoriska värden (grupp 1).

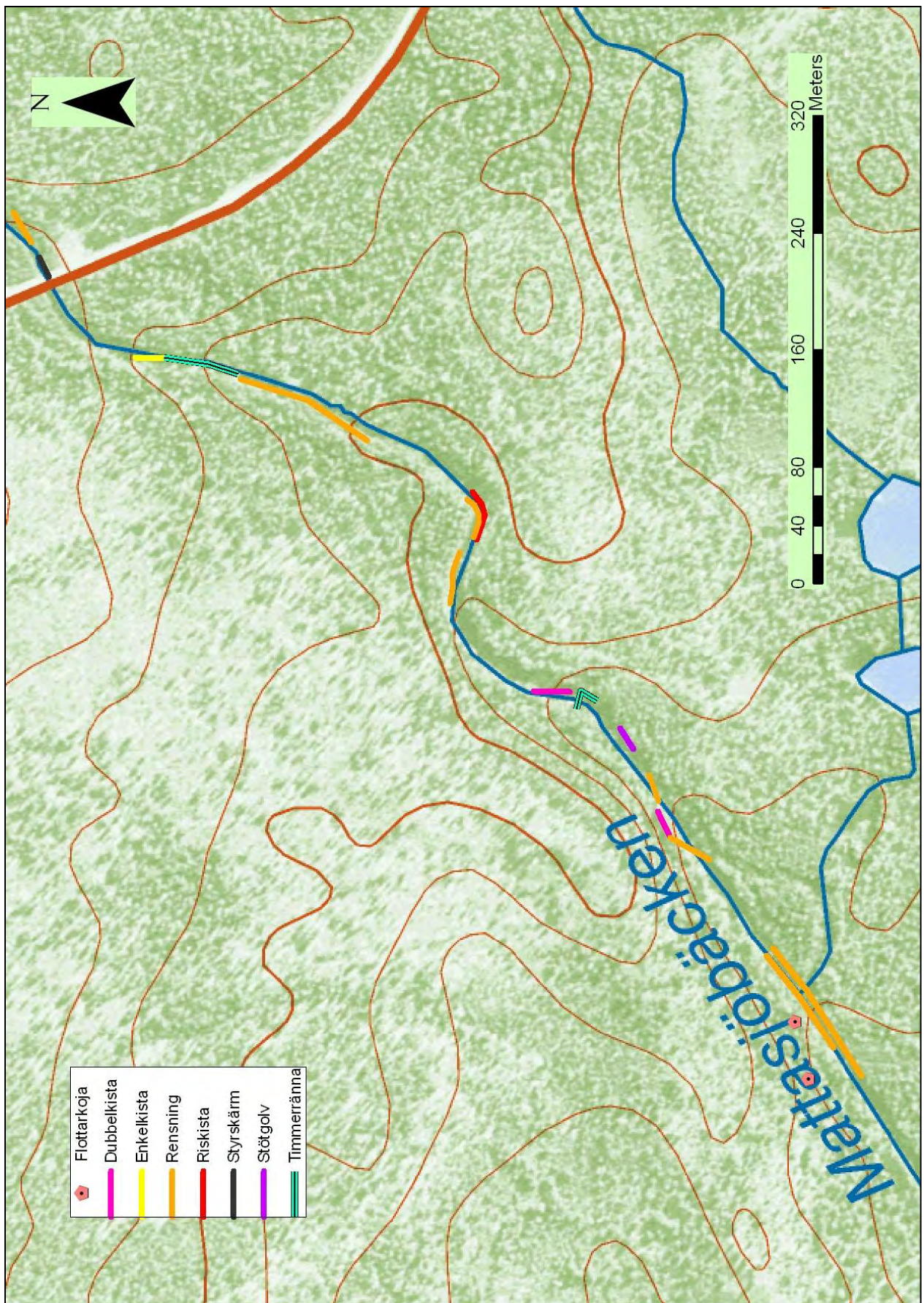
Timmerränna.

Riskista.

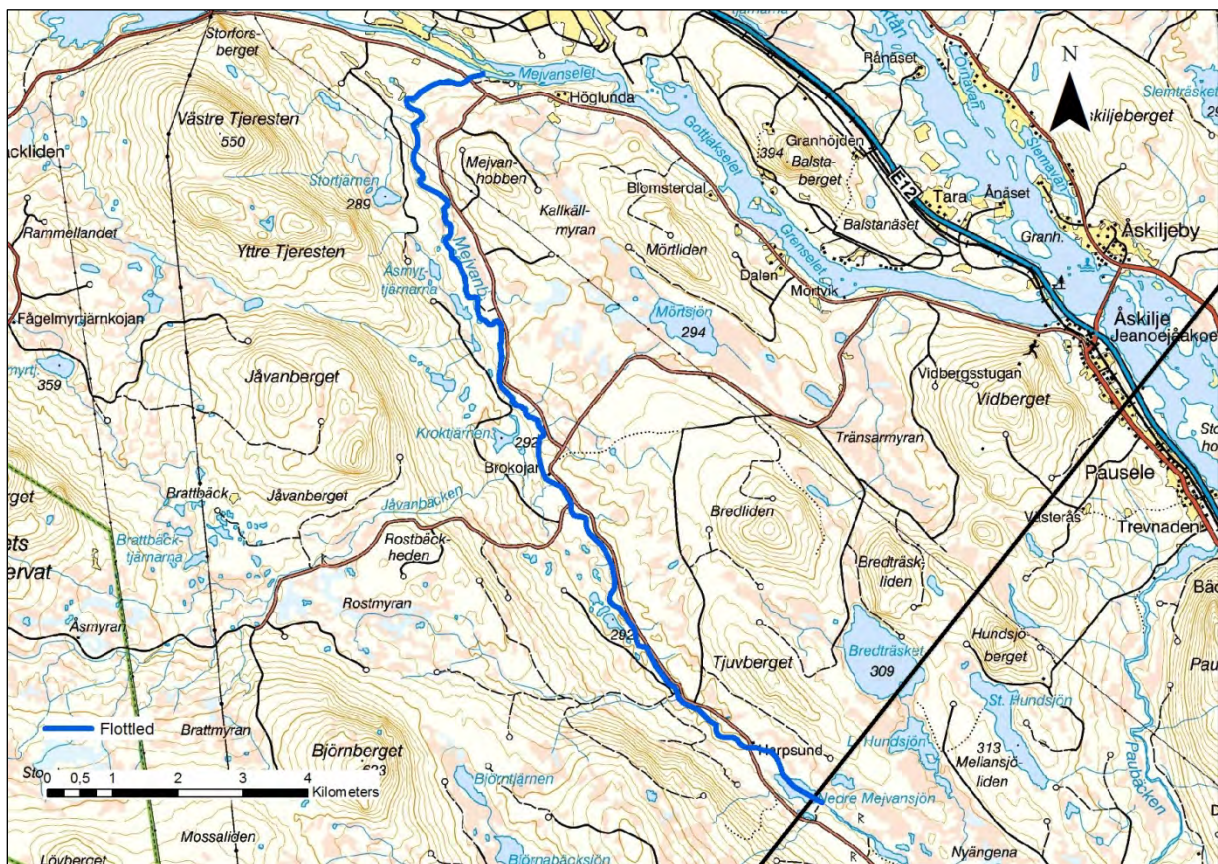

Sängramar intill husgrund.

Exempel på lämningar vid Mattasjöbäcken.

Mejvanbäcken, Storuman kommun

Mejvanbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som inventerats i Mejvanbäcken är mellan Jåvanbäckens utlopp i bäcken till Mejvanbäckens utlopp i Umeälven. Inom den inventerade sträckan är Mejvanbäcken rätt bred och lungflytande med mycket liten fallhöjd, och hela inventeringsområdet består av isälvs sediment. Tillgängligheten till bäcken är mycket god från höger sida, med en väg nära vattendraget så gott som hela vägen ned till utloppet i Umeälven.

Kulturhistorisk beskrivning

Mejvanbäcken har varit en biflottled till Umeälven i det allmänna flottledssystemet. I Mejvanbäckens flottled finns en damm registrerad i damminventeringen. Inom Lycksele kommun ingår bäcken från Mejvasjön och uppströms, i en kulturmiljö av riksintresse, "Pausele-Pauliden". I Skog och Historia finns två registreringar i direkt anslutning till Mejvanbäcken.

Registrerade lämningar 2010

En bro ca 6 m l och förfallen, som består av stenkistor på båda sidor om bäcken med en järnkonstruktion emellan med vägbana av murket trä.

Brofästen, bestående av två mycket förfallna stenkistor på vardera sidan om bäcken, intill är en stuga som på kartan kallas "Brokojar".

Två rensningar ca 30-95 m l, en välbevarad och en förfallen, båda är troligen maskinrensade och den ena ligger intill ett brett utlopp av betong (svårbedömd på avstånd).

Övrigt

På grund av tidsbrist har en mer ”flygande” inspektion av Mejvanbäcken genomförts och har också varit möjligt genom vattendragets närhet till en skogsbilväg. Det övergripande intrycket av bäcken är att det finns få kulturmiljöer och lämningar. Bäckens kanter består till stor del av mjåla, vilket gör att eventuella konstruktioner lätt kan erodera bort.

Övriga värden

Hela vattendraget, förutom de sista ca två kilometrarna, ingår i naturvårdens riksintresse ”Mejvanheden, Mejvanbäcken”. Mejvanbäcken angränsar till Sveaskogs ekopark ”Jovan”.

Kulturhistorisk bedömning

I Mejvanbäcken finns få bevarade flottningslämningar och några av dessa är maskinrensningar. Men de är otydliga och svåra att uppfatta och förstå, vilket innebär att upplevelsevärdet och det pedagogiska värdet blir lågt. Sammanfattningsvis har Mejvanbäcken låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

Bro.

Nordibäcken, Lycksele kommun

Nordibäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

Nordibäcken är ett kort vattendrag och endast en sträcka vid Nyängesbäckberget, där det finns en märkbar fallhöjd, har inventerats. Området kring vattendraget består i huvudsak av morän, torv och isälvs sediment. Inom den inventerade sträckan rann bäcken på flera ställen över berghäll. Till stor del omges vattendraget av sankmark, men tillgängligheten i form av vägar är bra.

Kulturhistorisk beskrivning

Nordibäcken har varit en biflottled till Lycksabäcken, som i sin tur anknyter till Umeälven i det allmänna flottledssystemet. I damminventeringen finns tre dammar registrerade i Nordibäckens flottled, två av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning.

Registrerade lämningar 2011

En moring, välbevarad.

En förtöjningsanordning i form av en järnbult fastsatt i berghäll, förfallen.

Tre enkelkistor 10-25 m l och förfallna.

Tre släntmurar 25-30 m l och förfallna.

5 rensningar 20-35 m l, av vilka en är välbevarad och resten förfallna.

Övrigt

Bäcken rinner ställvis över berghäll och på en del av dessa ställen har en ränna huggits eller sprängts fram i berget. Det är troligt att ytterst få, om alls några, återställningsinsatser har gjorts i Nordibäcken, lämningarna verkar ha förfallit naturligt.

Övriga värden

Nordibäcken mynnar ut i naturvårdens riksintresse "Lycksabäcken".

Kulturhistorisk bedömning

Lämningarna och miljöerna i Nordibäcken är variationsrika och troligen av olika ålder. Den inventerade sträckan uppvisar en representativ bild av bäckflottning i länet. Lämningarna är i vissa fall lätta att uppfatta (se) och intakta, ingen utrivning verkar ha skett. Däremot är lämningarna till viss del förfallna och överväxta. Variationen på lämningar och deras tydlighet innebär att de även har ett pedagogiskt och upplevelsemässigt värde. Den samlade bedömningen för vattendraget är att det finns måttliga kulturhistoriska värden, grupp 2.

Släntmur med träförstärkning.

Rensning.

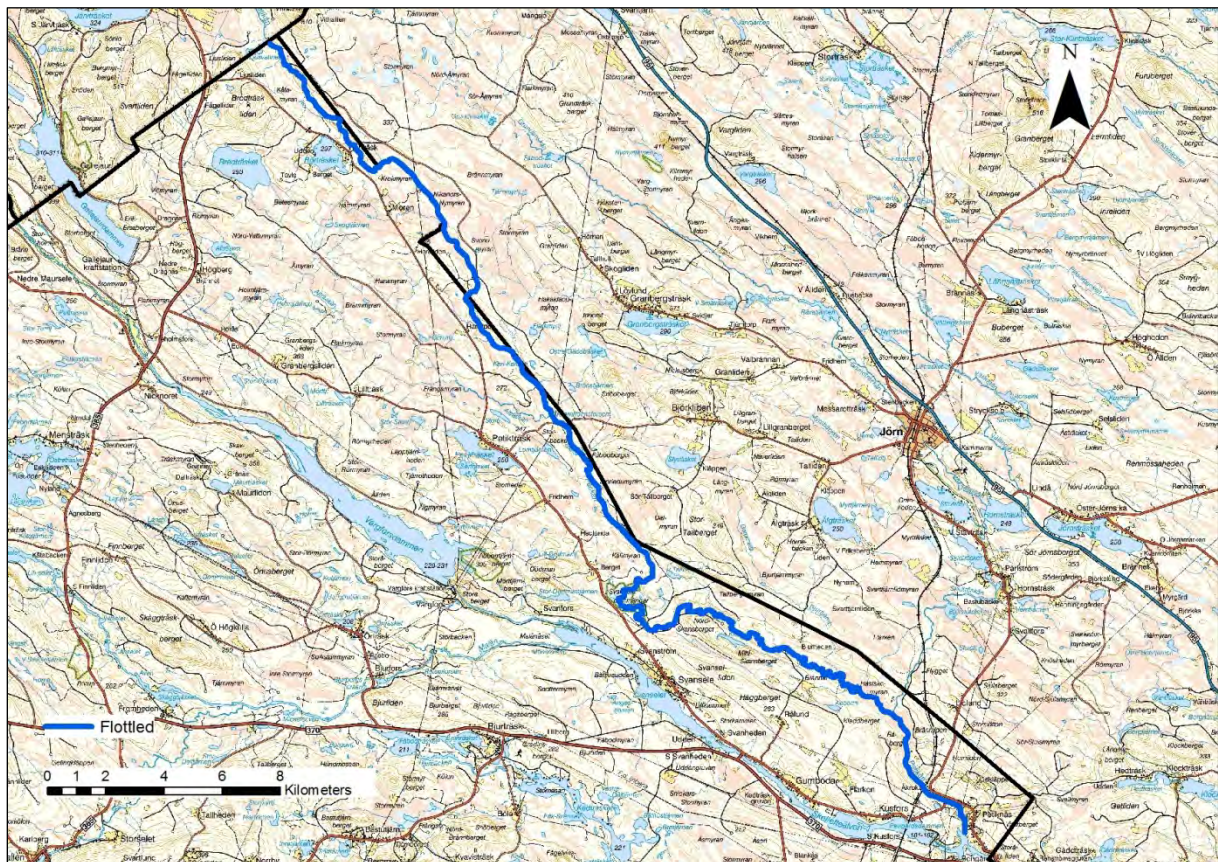

Enkelkista.

Enkelkista.

Petikån, Norsjö kommun

Petikåns flottled inom Västerbottens län.

Naturgeografisk beskrivning

De inventerade sträckorna i Petikån är mellan kulturreseptatet Svanssele dammängar och utloppet i Skellefteälven vid Petiknäs. Inventeringsområdet består av isälvs sediment med inslag av torv. Ån är långsamflytande och till stor del av omgiven av sankmark. Tillgängligheten är ganska begränsad vad det gäller vägar och framkomlighet i terräng.

Kulturhistorisk karaktäristik

Petikån har varit en biflottled till Skellefteälven i det allmänna flottledssystemet. I vattendraget finns tre dammar registrerade i damminventeringen (inom Västerbottens län), av vilka två har fått en kulturhistorisk bedömning. Petikån ingår i två kulturmiljöer av riksintresse "Svanssele dammängar" och "Rörträsk silängar". Silängarna i Rörträsk är även ett kulturreseptat. I Skog och Historia har en handfull lämningar registrerats i anslutning till Petikån.

Registrerade lämningar 2010

En dubbelkista ca 20 m l och förfallen.

En flottarkoja, som i dagsläget brukas och vårdas.

En lada, som är helt förfallen, ytterligare lador finns troligen en bit bort från ån, men inom de inventerade sträckorna är inga ytterligare i direkt anslutning till vattendraget.

Övrigt

På grund av tidsbrist har endast korta nedslag gjorts längst med Petikån, på platser där ån flyter långsamt genom sankmark och inga större ingrepp verkar ha behövts från flottningens sida. Det är även möjligt att eventuella strandförstärkningar och andra konstruktioner, förfaller och försvinner fortare på dessa platser, där marken lätt eroderar.

Det övergripande intrycket av ån är att det finns få kulturmiljöer, men ytterligare inventeringar hade behövts för att kunna ge en rättvisare bild av Petikån.

Övriga värden

Petikån har listats som ett nationellt värdefullt vattendrag och är i sin helhet även ett riksintresse för naturvården, "Petikån". Ån rinner genom "Svanskele dammängar" som är ett naturreservat.

Kulturhistorisk bedömning

Den sammantagna bedömningen är att Petikån har låga kulturhistoriska värden (grupp 3). Men på grund av det sparsamma inventeringsmaterialet är bedömningen osäker.

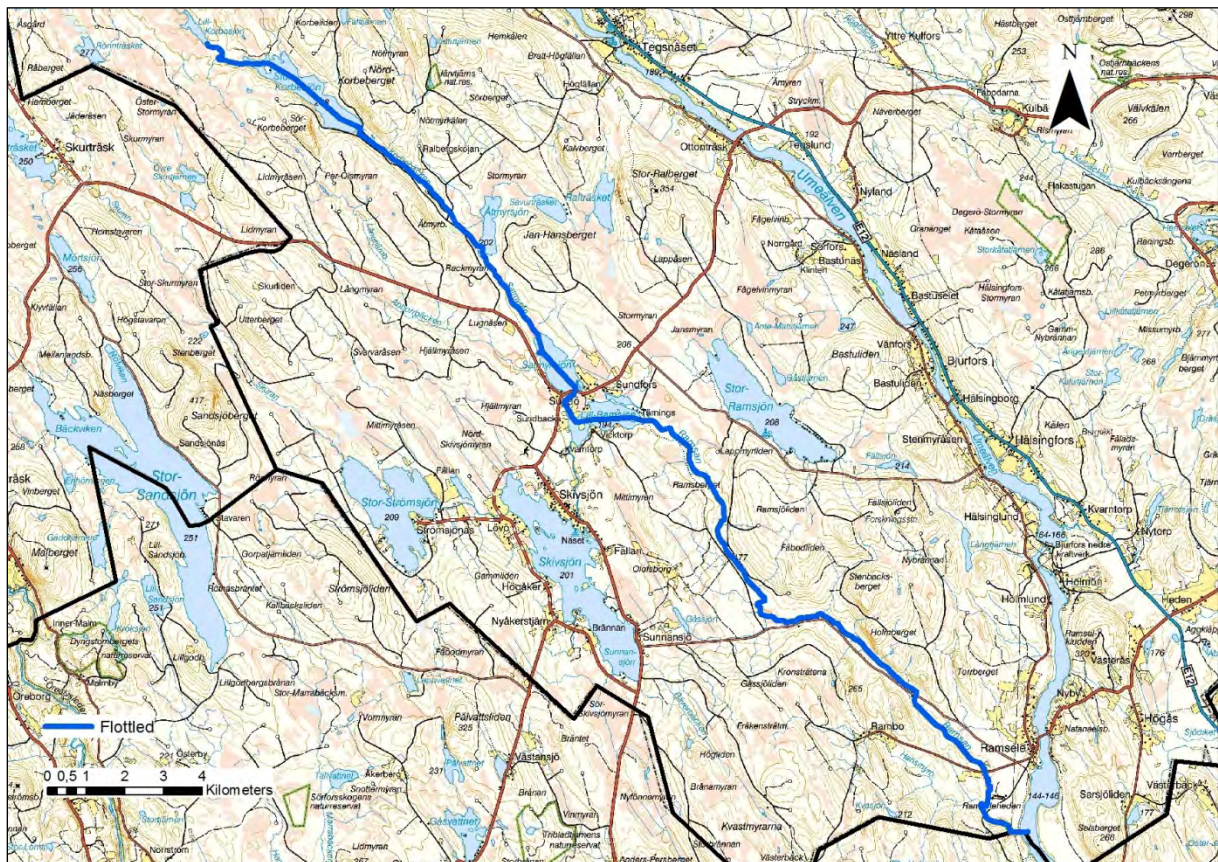

Dubbelkista.

Renoverad flottarkoja.

Ramsan och Korbebäcken, Vindelns kommun

Ramsans och Korbebäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som inventerats i Korbebäcken är mellan Stor-Korbesjön och Åtmyrsjön och i Ramsan från Lill-Ramsjön till ca 2,5 km uppströms från utloppet. Området kring Korbebäcken består till stor del av isälvsediment med inslag av grovmo och området kring Ramsan består av isälvsediment och finmo. Vattendragen domineras av långa lugnflytande partier och få forsar. Tillgängligheten är god vad det gäller vägar, förutom till den övre delen av Ramsan.

Kulturhistorisk beskrivning

Korbebäcken har via Satmyrån varit en del av Ramsans flottled. I det allmänna flottledssystemet har Ramsans flottled varit en biflottled till Umeälven. I Ramsans flottled är 5 dammar registrerade i damminventeringen och alla dessa har fått en kulturhistorisk bedömning varav 3 bedöms som kulturhistoriskt bevarandevärda. Intill Korbebäcken finns några registreringar i Skog och Historia, vanligen tjärdalar, men ingen av dessa är i direkt anslutning till vattendraget. Intill Ramsan finns enstaka registreringar i FMIS och en registrering i Skog och historia, även här är det många tjärdalar, men endast någon enstaka av dessa är i direkt anslutning till vattendraget.

Registrerade lämningar 2010

Korbebäcken:

5 rensningar ca 20-50 m l och förfallna.

Ramsan:

En riskista ca 35 m l och förfallen.

Övrigt

Ramsan ser återställd ut och det övergripande intrycket av både Ramsan och Korbebäcken är att det här inte finns några större, beaktansvärda kulturmiljöer.

Övriga värden

Enligt muntlig uppgift ska Ramsan vara restaurerad, möjligen omkring år 1998.

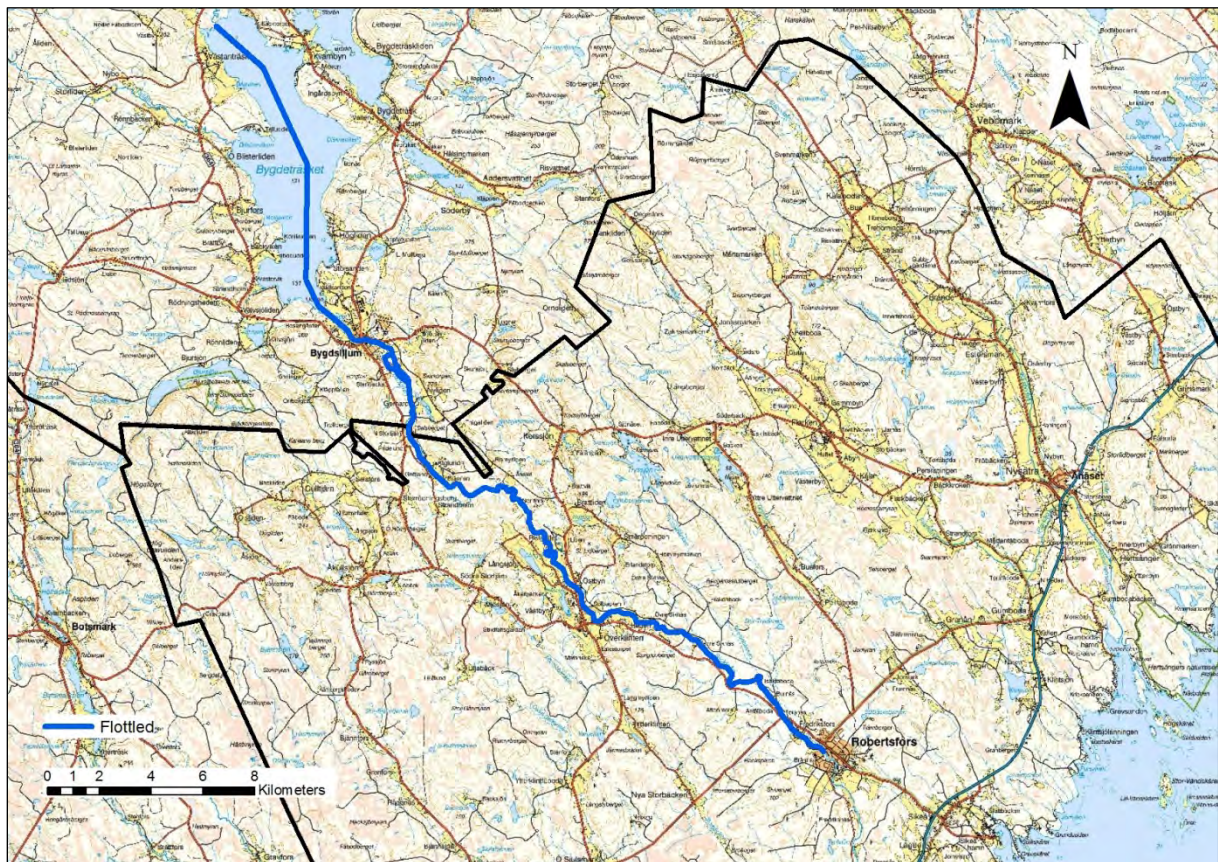
Kulturhistorisk bedömning

I Korbebäcken och Ramsan finns endast enstaka lämningar och inga helhetsmiljöer. Lämningarna är likartade och förfallna och har därmed ett begränsat pedagogiskt värde. Vattendragen bedöms ha låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

Riskista, Ramsan.

Rickleån, Robertsfors kommun

Rickleåns huvudflottled.

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor i Rickleån är mellan Äglund och Åselestupet och mellan Överklinten och Burnäs. Vattendragets början ligger inom Skellefteå kommun, men under 2010 genomfördes inventeringar i Rickleån endast inom Robertsfors kommun. Området omkring Rickleån består av isälvsediment och finmo och i området mellan Överklinten och Burnäs går ån ställvis över berghäll. Fokus i inventeringen har legat på att besiktiga de partier i ån som på fastighetskartan ritats ut som forsar.

Kulturhistorisk beskrivning

Rickleån har varit en huvudflottled i det allmänna flottledssystemet sedan 1904 (Holmström 1988), men har inte flottats sträckan mellan Robertsfors och Bottenhavet. Troligen har det flottade timret fraktats på järnvägen från Robertsfors bruk till Sikeå hamn, en kortare sträcka än åns sträckning, ned till havet. 1905 och 1912 lämnades ansökningar in om att få flottledsrensa Rickleån från Robertsfors till havet, men de drogs tillbaka då det ansågs för dyrt. Det är troligt att en stor andel av timret som flottades till Robertsfors vidareförädlades eller förbrukades på plats. I Robertsfors går en kort bit av ån igenom en kulturmiljö av riksintresse, ”Robertsfors”. I Rickleåns flottled är sju dammar registrerade i damminventeringen och ingen är utpekad som kulturhistoriskt värdefull. Längst med ån finns några registrerade lämningar i FMIS och Skog och Historia. De lämningar som är i direkt anslutning till ån är oftast boplatser och kolningsanläggningar.

Registrerade lämningar 2010

En sågverkslämning ca 35 m l och raserad.

En träbro ca 30 m l och förfallen, men ännu i bruk.

6 dubbelkistor ca 20-225 m l, av vilka en är delvis avgrävd och resten är förfallna.

7 kilstensmurar ca 20-80 m l, av vilka tre är välbevarade och resten förfallna.

14 släntmurar ca 15-210 m l, av vilka en är raserad, 5 är välbevarade och resten är förfallna.

14 rensningar ca 20-250 m l, av vilka två är avgrävda, två är välbevarade och resten är förfallna.

Övrigt

Flera fina flottningsmiljöer finns i Rickleån, bland annat vid Sundströmsforsen där lämningarna är välbevarade och Gammfäbodforsen där lämningarna fortfarande är i gott skick trots en del ingrepp. En mer genomförlig dokumentation och inventering av Rickleån och dess biflöden bör göras.

Övriga värden

Rickleån är listat som ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag för fisk och fiske. Denna sträcka är även ett av naturvårdens riksintresse tillsammans med kuststräckan vid Ratan, ”Rickleån – Ratankusten”. En kort bit av åns utlopp i havet ligger inom naturreservatet ”Klubben” och ån rinner även igenom naturreservatet ”Åströmsforsen” nedanför Robertsfors. En kortare sträcka av Rickleån har restaurerats. Ett biflöde till ån kalkas.

Kulturhistorisk bedömning

I Rickleån finns flera sammanhållna, orörda helhetsmiljöer med god variation av flottningslämningar. Lämningarna består av tydliga konstruktioner och upplevs som välbevarade, autentiska och representativa för en huvudflottled. Miljöerna är lätta att förstå och uppfatta och har höga pedagogiska och upplevelsemässiga värden. Rickleån har höga kulturhistoriska värden (grupp 1) och är en av de bäst bevarande huvudflottlederna i länet.

Kilstensmur delvis på berghäll.

Släntmur.

Dubbelkista.

Krampad släntmur.

Släntmur.

Kilstensmur vid släntmur.

Risbäcken, Dorotea kommun

Risbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

Den sträcka som har inventerats i Risbäcken är mellan Ytter-Rissjön och Stor-Arksjön. Området som omger vattendraget består till övervägande del av moränmark. Vattendraget är kort och mer än hälften av den utritade flottleden består av sjöar. Tillgängligheten i form av vägar är delvis god.

Kulturhistorisk beskrivning

Risbäcken har varit en biflottled till Arksjöån i det allmänna flottledssystemet. Tre dammar finns registrerade i damminventeringen.

Registrerade lämningar 2011

7 rensningar ca 10-60 m l och förfallna. De flesta av rensningarna bestod av sprängsten.

Övrigt

Vid besökstillfället var det mycket vatten i bäcken, men även om detta försvårade inventeringen så bör konstruktioner ha varit synliga. Nedströms har vattendraget blivit åtgärdat men det är ändå mycket stenar (sprängsten) kvar i kanterna. Risbäcken har två utlopp från Ytter-Rissjön. Det västra utloppet är konstruerat och det östra (ursprungliga) utloppet torrlades vid öppningen av det östra. Vid inventeringen besöktes endast det västra utloppet och dammen på denna sida är borta.

Övriga värden

2007 genomfördes återställningsarbeten i Risbäcken vid det östra utloppet från Ytter-Rissjön och från utloppet i Arksjön och 2-3 kilometer uppströms.

Kulturhistorisk bedömning

Nedre delen av bäcken är återställd och därmed är systemet av flottningsanläggningar brutet. De kvarvarande lämningarna uppvisar liten variation av typer och har låg kvalitet. Lämningarna består till större delen av rensningar och få eller inga lämningar har tydligare konstruktioner. De upplevelsemässiga och pedagogiska värdena är mycket låga. Den samlade bedömningen är att vattendraget har låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

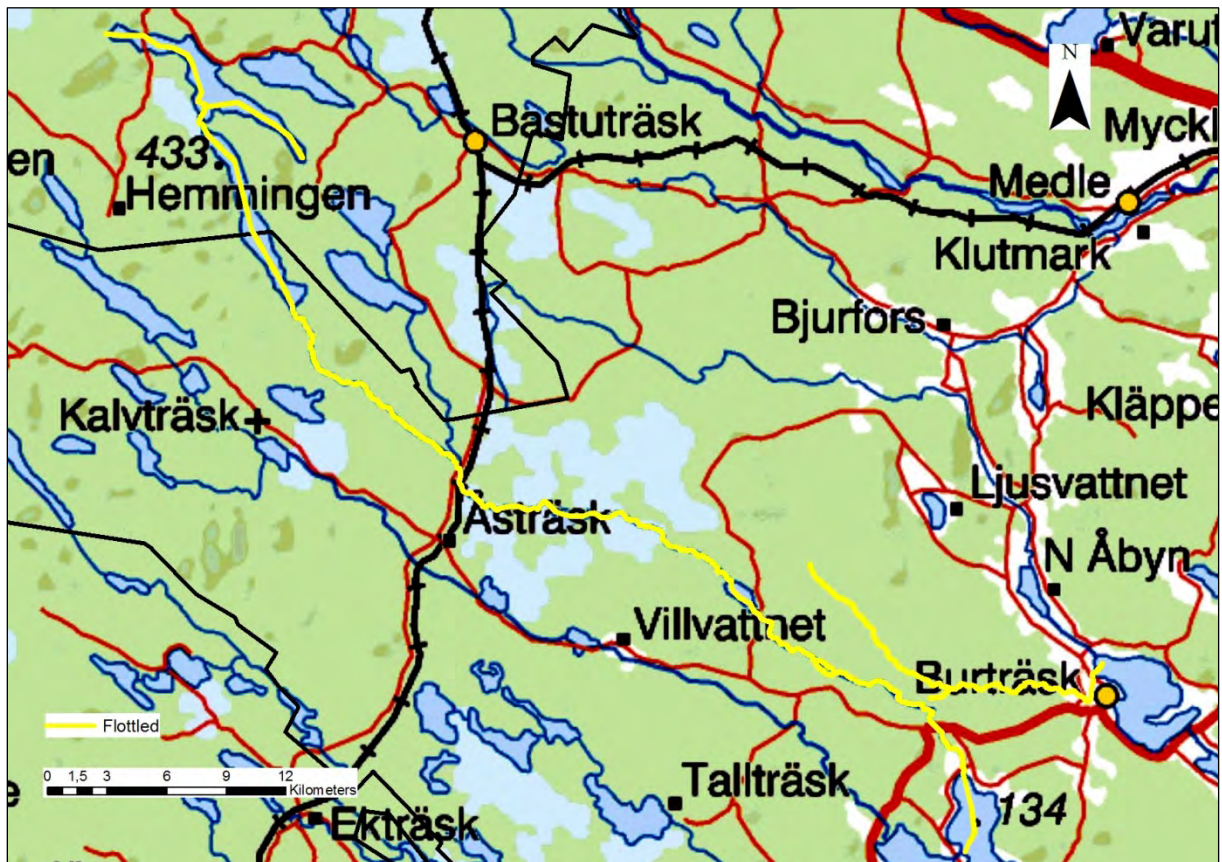

Rensning i konstruerad bäckfåra.

Rensning med sprängsten.

Risån och Lillån, Skellefteå kommun

Risåns flottled och Lillåns flottled med en del av Risåkanalen.

Naturgeografisk beskrivning

De inventerade sträckorna i Risån är mellan Brännvattnet och Göksjön. Inventeringen i Lillån har endast utförts i de delar som ligger i anslutning till Risåkanalens utlopp och intilliggande damm. Området kring Risån består övervägande av finmo och sankmark med liten fallhöjd. Den inventerade delen av Lillån består mest av grovmo. Tillgängligheten till Risån är bra i form av vägar, men sämre till Risåkanalen som till stor del är omgiven av sankmark.

Kulturhistorisk beskrivning

Risåns flottled och Lillåns flottled har varit en del av det allmänna flottledssystemet där Lillån anslutit till Bureälvens huvudflottled via Burträsket och Risån har via Göksjön och Bygdeträsket anslutit till Rickleåns huvudflottled. Även Risåkanalen, som i dagsläget ansluter till Lillån, har varit en del av det allmänna flottledssystemet. Risåns utlopp i höjd med Jonkboda ligger inom kulturmiljöns riksintresse "Byarna runt Bygdeträsket". Vid Risåns flottled är 5 dammar registrerade i damminventeringen och tre av dessa har fått en kulturhistorisk värdering. Vid inventeringstillfället år 2010 registrerades en damm intill Risåkanalens utlopp i Lillån och det är troligt att denna damm är samma som registrerats i damminventeringen ca 350 meter bort, eftersom inga lämningar efter någon damm kunde återfinnas på den platsen. Vid Risån finns några registreringar i FMIS, men endast enstaka av dessa ligger i direkt anslutning till vattendraget. Bland dessa är en damm vid Söder-Lidsträskets utlopp, som markerats som kulturhistoriskt värdefull i damminventeringen.

Registrerade lämningar 2010

Risån:

Risåkanalen är en handgrävd kanal som enligt uppgift ska ha varit 1700 m l, men i dagsläget syns ca 1400 m av kanalen på fastighetskartan och vid inventeringstillfället registrerades 1100 m. Kanalen användes både för flottning och för översilning av myrar och mer mossbevuxen mark. Vid registreringen märktes även ställvis upprättstående träkonstruktion (mycket murken) som troligen är rester efter träskoning i kanalen, som i dagsläget är mycket igenväxt.

Två brofästen på vardera sidan av ån, som består av höga och förfallna stenkistor.

En dubbelkista ca 65 m l och förfallen, vars stenfyllning delvis har plockats ur.

Tre släntmurar ca 40-65 m l, av vilka två är förfallna och en är raserad.

En riskista ca 75 m l, som ställvis är avgrävd.

5 rensningar ca 15-135 m l, av vilka en är delvis raserad och resten förfallna, tre av rensningarna är släntmursliknande.

Lillån vid Risåkanalens utlopp:

En dammvall, ca 65 m l (på höger sida) och förfallen, vars utsträckning på vänster sida om ån är okänd. Vid inloppet till dammen är en kort sträcka med både enkelkistor med trekantskar och fyrkantiga kar. Denna damm är troligen samma som är upptagen i damminventeringen, men som prickats in ca 350 m från platsen registrerad i inventeringen år 2010.

Övrigt

Förutom Risåkanalen, som är skyltad av en lokal intresseförening, registrerades inga större, sammanhängande miljöer i Risån. Troligen har mindre omfattande restaureringsarbeten genomförts i vattendraget. Endast ett kort nedslag gjordes i Lillån och ytterligare inventering behövs för att kunna ge den en rättvisare bild.

Övriga värden

Kulturhistorisk bedömning

En bedömning är inte möjlig eftersom inventeringen är mycket begränsad och underlaget mycket sparsamt.

Risåkanalen.

Brofäste.

Släntmur.

Risån, Vilhelmina kommun

Risåns flottled.

Naturgeografisk beskrivning

Risån är ett kort vattendrag som sträcker sig mellan Rissjön och Vojmån. Den inventerade sträckan är mellan Djuptjärnen och Dalasjö kraftstation. Området kring Risån består av isälvsediment och morän med inslag av torv. Vattendraget är ganska flackt med flera mindre tjärnar och sjöar. Ställvis är tillgängligheten till ån ganska dålig.

Kulturhistorisk beskrivning

Risån har varit en del av Järvsjöans flottled i det allmänna flottledssystemet. I damminventeringen är tre dammar registrerade i Risån och två av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. En av dammarna tillhör det kulturhistoriskt värdefulla Dalasjö vattenkraftverk som finns i ån. I direkt anslutning till vattendraget finns ett fåtal registreringar i FMIS och Skog och Historia. Det rör sig i huvudsak om kokgropar och boplatser.

Registrerade lämningar 2011

En dubbelkista ca 110 m l och förfallen.

6 rensningar 25-175 m l, av vilka en är förfallen och resten är raserade.

Övrigt

Det övergripande intrycket av Risån är att den har påverkats av återställningsåtgärder. Det är svårt att avgöra vilka skador som är naturligt förfall och vilka som är mänsklig åverkan. Det finns många stora stenar i kanterna, men inga tydliga konstruktioner. Efter dammen vid

Djuptjärnen delar sig ån i två fåror och den ena av dessa är en kanal som leder fram till kraftverket (byggd ca 1923).

Övriga värden

Dalasjö vattenkraftverk är ett av få kvarvarande småskaliga kraftverk i länet som fortfarande är i drift och är sannolikt det äldsta. Kraftstationen uppfördes av byamännen i Dalasjö (Vilhelmina östra kraftverksförening) och togs i bruk 1924 med en effekt 200 hk. Hela anläggningen består av regleringsdammar, tilloppskanal, trätub, 160 m lång (renoverad 1982.) och själva kraftstationen. Se vidare avsnittet om kraftstationer.

Kulturhistorisk bedömning

Flottningslämningarna i Risån uppvisar liten variation. Lämningarna är otydliga och svåra att uppfatta bl.a. på grund av igenväxning och därmed är både de pedagogiska och upplevelsemässiga värdena låga. Vattenkraftverket är dock unikt och har höga kulturhistoriska värden men den samlade bedömningen av vattendraget är att det har låga kulturhistoriska värden grupp 3.

Dubbelkista och Dalasjö kraftstation.

Rödingträskbäcken, Åsele kommun

Rödingträskbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

Inventeringar har gjorts inom en ca 2,5 km lång sträcka uppströms från Rödingträskbäckens utlopp i Lögdasjön. Området kring bäcken består av torv och grovmo med inslag av lerig morän. Bäckens nedre del har en hög fallhöjd inom en kort sträcka. Tillgängligheten är god till bäcken i form av en stig till den övre delen och en väg till den nedre delen.

Kulturhistorisk beskrivning

Rödingträskbäcken har varit en biflottled till Lögdeälven i det allmänna flottledssystemet. I bäcken är en damm registrerad i damminventeringen. Den är inte utpekad som kulturhistoriskt värdefull.

Registrerade lämningar 2010

Två dammvallar 10-50 m l, den ena är förfallen och den andra är raserad på båda sidor om bäcken.

En riskista ca 10 m l och mycket förfallen.

Ett stötgolv ca 40 m l och raserad, ca 20 m av lämningen utgörs av rester av stenkistor på båda sidor om bäcken och rester av timmer lagda i högar vid bäckens kanter.

13 rensningar ca 10-40 m l och 5-10 m i diameter, mer än hälften av rensningarna är högar (troligen vinschade) och inom några utmäta sträckor finns ytterligare högar med rensad sten.

Övrigt

De lämningar och kulturmiljöer som registrerats inom Rödingträskbäckens nedre del verkar gamla och är till stor del förfallna och raserade. Enligt uppgift har återställningsarbeten utförts i bäcken år 1970 (Törnlund 2006) och det är troligt att stötgolvet i bäcken har plockats isär i samband med detta.

Övriga värden

Ca 700 m av Rödingträskbäckens utlopp ligger inom naturvårdens riksintresse "Lögdeälven". Bäckens ligger inom Lögdeälvens Natura 2000-område.

Kulturhistorisk bedömning

Miljöerna och lämningarna i Rödingträskbäcken är i stor omfattning förfallna och borttagna, de är därmed otydliga och mycket svåra att uppfatta och se i sitt sammanhang. Vattendraget har låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

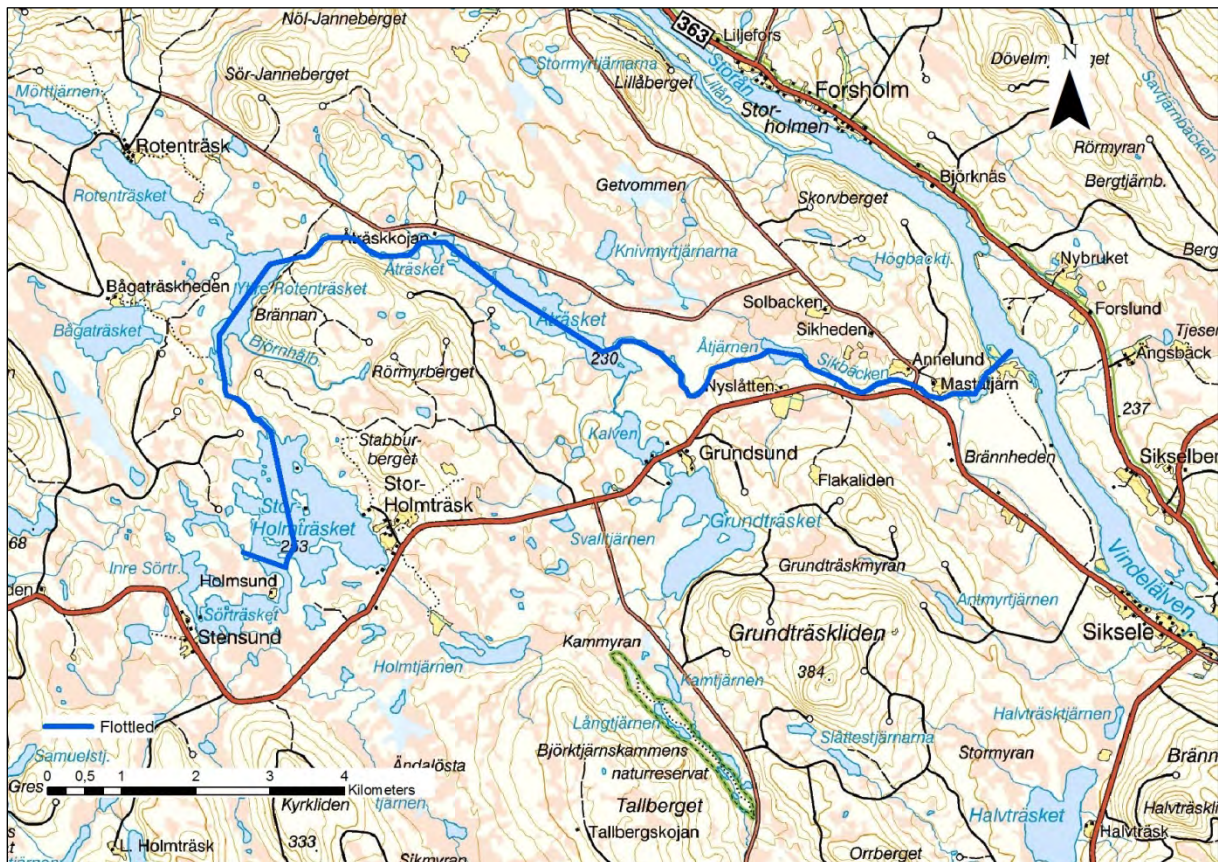

Raserad dammwall.

Rensad sten i hög.

Sikbäcken, Lycksele kommun

Sikbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor i Sikbäckens flottled är mellan Åtjärnen och Sikavan, mellan Åträsket och Yttre Rotenträsket, där vattendraget enligt fastighetskartan heter Fräkenbäcken och mellan Yttre Rotenträsket och Stor-Holmträsket, där vattendraget är namnlöst på fastighetskartan. Terrängen i inventeringsområdena består till stor del av grovmo och sankare mark. Sikbäcken och Fräkenbäcken är ställvis rätt breda och flacka. Tillgängligheten i form av vägar är bra förutom till sträckan mellan Stor-Holmträsket och Yttre Rotenträsket.

Kulturhistorisk beskrivning

Sikbäckens flottled har varit en biflottled till Vindelälven i det allmänna flottledssystemet. I Sikbäckens flottled är tre dammar registrerade i damminventeringen varav två är kulturhistoriskt bevarandevärda. En boplats och ett fångstgropssystem är registrerat i FMIS intill Sikavan, men i övrigt är inga kultur- eller fornlämningar sedan tidigare registrerade i direkt anslutning till vattendragen, inom de utpekade områdena. Sikbäckens utlopp ligger inom kulturmiljövårdens riksintresse "Vindelälven".

Registrerade lämningar 2010

Mellan Stor-Holmträsket och Yttre Rotenträsket:

Två dubbelkistor ca 20-35 m l och förfallna, i anslutning till den ena kistan är en hög med sprängd sten.

En stenkista ca 20 m l och förfallen, vid inventeringstillfället var det svårt säga vilken typ av stenkista det rör sig om.

En timmerränna ca 30 m l och förfallen, som har en ca 5 m l anslutning på sidan.

En gångbro ca 10-15 m l och förfallen, som är fastsatt i berghällen med hjälp moringar och kedjor.

Tre rensningar ca 30-65 m l och förfallna, av vilka två egentligen är ca 65 m l sträckor inom vilka flera stora högar av rensad sten finns.

Vid Fräkenbäcken:

En stenkista (troligen enkel) ca 45 m l och förfallen.

En rensning ca 70 m l och förfallen.

Vid Sikbäcken mellan Åträsket och Sikavan:

En riskista ca 10 m l och förfallen.

En timmerränna ca 25 m l och förfallen.

En obestämbar lämning registrerades ca 10 m från vattendragets kant. Lämningen består av två mindre gropar och lite rester av träkonstruktion.

Övrigt

Den mest samlade flottningsmiljön inom de inventerade områdena är vid Stor-Holmträsket, i övrigt är lämningarna utspridda i vattendragen. På grund av tidsbrist har en del rensningar som är högar, registrerats som en sträcka med rensningar.

Övriga värden

Vindelälven och dess biflöden är nationellt särskilt värdefulla för fisk och Fiske (Norstedt 2008). Sikbäckens flottled ligger inom Vindelälvens Natura 2000-område. Utloppet på Sikbäcken ligger inom naturvårdens riksintresse, "Vindelälven".

Kulturhistorisk bedömning

Mellan Stor-Holmträsket och Ytter Rotenträsket finns en mycket särpräglad flottningsmiljö.

De unika och sällsynta lämningarna visar både flottningslämningar från flera generationer och är tydliga exempel på anpassning av vattendrag genom omfattande sprängningsarbeten.

Sträckan mellan Stor-Holmträsket och Ytter Rotenträsket bedöms som måttligt

kulturhistoriskt värdefull (grupp 2) medan övriga sträckor är mindre värdefulla (grupp 3).

Rest av timmerränna med kallmurade stöd.

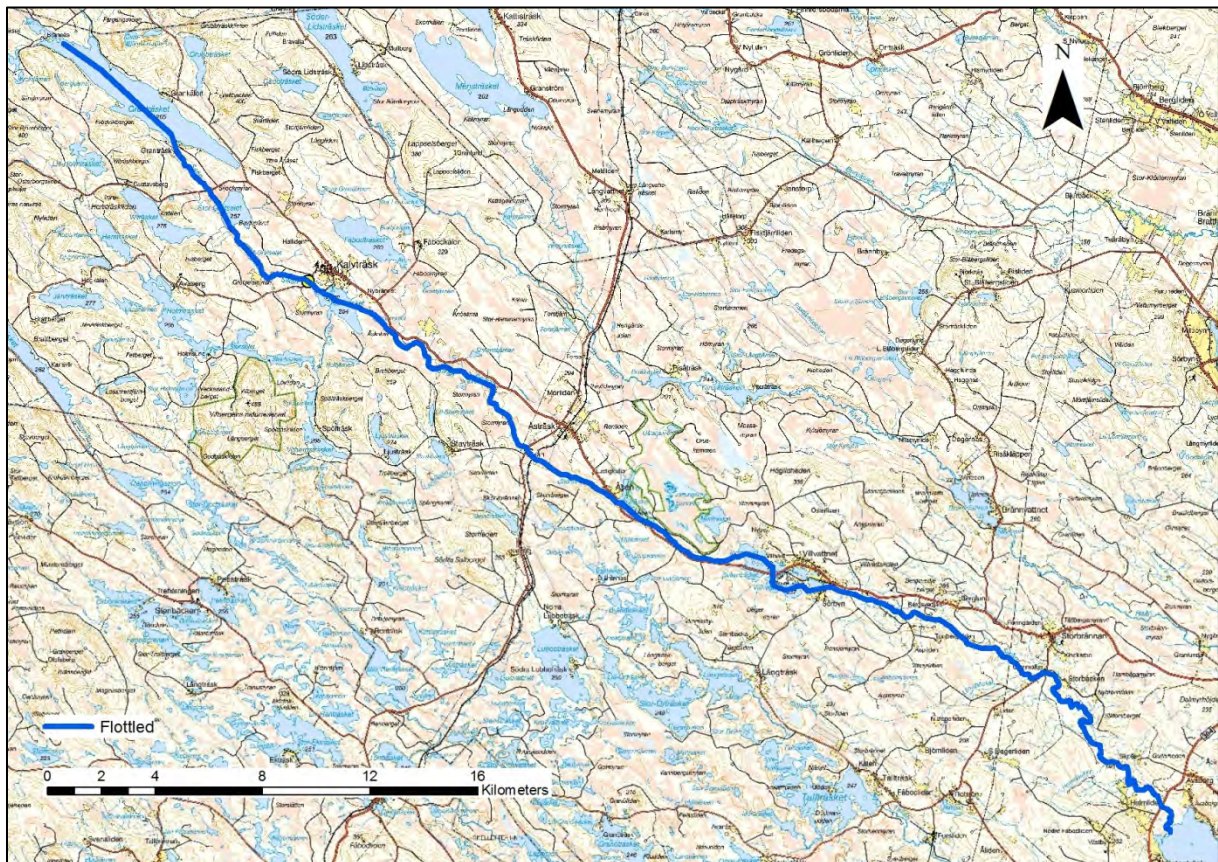

Rensad sten i högar.

Dubbelkista.

Sikån, Skellefteå kommun

Sikåns flottled.

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor i Sikån ligger mellan Kalvträsket och Bygdeträsket. Området mellan Kalvträsket och Villvattnet består till stor del av morän, torv och inslag av isälvsediment. Området kring Villvattnet och Bygdeträsket består till övervägande del av isälvsediment. Tillgängligheten har varit något begränsad med få vägar och flera sankna områden framför allt uppströms från Villvattnet.

Kulturhistorisk beskrivning

Sikån har varit en biflottled till Rickleån i det allmänna flottledssystemet. I Sikåns flottled finns 9 dammar registrerade i damminventeringen av vilka två är kulturhistorisk bevarandevärd. Inom inventeringsområdet finns några enstaka registreringar i FMIS och Skog och Historia. Det rör sig främst om tjärdalar, härdar och fångstgropar. En del av Sikåns utlopp ligger inom en kulturmiljö av riksintresse ”Byarna runt Bygdeträsket”.

Registrerade lämningar 2011

En dammvall ca 45 m l (uppdelad på båda sidor om ån) och förfallen.

En moring fastsatt i ett stenblock, välbevarad.

En kilstensmur ca 25 m l och förfallen.

En färdväg ca 10 m l och förfallen, lämningen ligger i anslutning till en dubbelkista.

3 enkelkistor ca 2-10 m l och förfallna.

5 riskistor 3-30 m l, av vilka en är raserad och resten förfallna.

5 släntmurar 20-55 m l, av vilka två är förfallna och resten raserade.
20 dubbelkistor 10-75 m l, av vilka 9 är raserade och resten är förfallna.
26 rensningar 4-110 m l, av vilka 15 är raserade och resten är förfallna.

Övrigt

Sikån påminner om Karlsbäcken i Bjurholm, över allt finns spår efter återställning men de raserade lämningarna är sällan helt borttagna och mycket sten finns kvar i kanterna. Vid Dödmanforsen finns en liten sidofåra, en "ögla" i ån, som stängts av uppströms av en släntmur. Trots detta finns det flottningslämningar i denna sidofåra.

Övriga värden

Enligt Länsstyrelsens sammanställning över restaureringsarbeten har hela Sikån restaurerats. Sikån berörs indirekt av kalkning via biflödena Holmbäcken, Sågbäcken och Rensjöbäcken, som kalkas sedan 1991. En mycket kort sträcka av Sikån ligger inom naturvårdens riksintresse "Jättungmyran".

Kulturhistorisk bedömning

Vattendraget är till större delen återställt och det finns få eller inga sammanhållna flottningsmiljöer bevarade. De enstaka lämningar som är bevarade är fragmentariska, otydliga eller kraftigt förfallna och därmed svåra att se i sitt sammanhang. Eftersom endast rester återstår är de historiska värdena mycket låga och vattendraget bedöms inte vara representativt för länet. Även de pedagogiska och upplevelsemässiga värdena låga. Sikån bedöms ha låga kulturhistoriska värden, grupp 3.

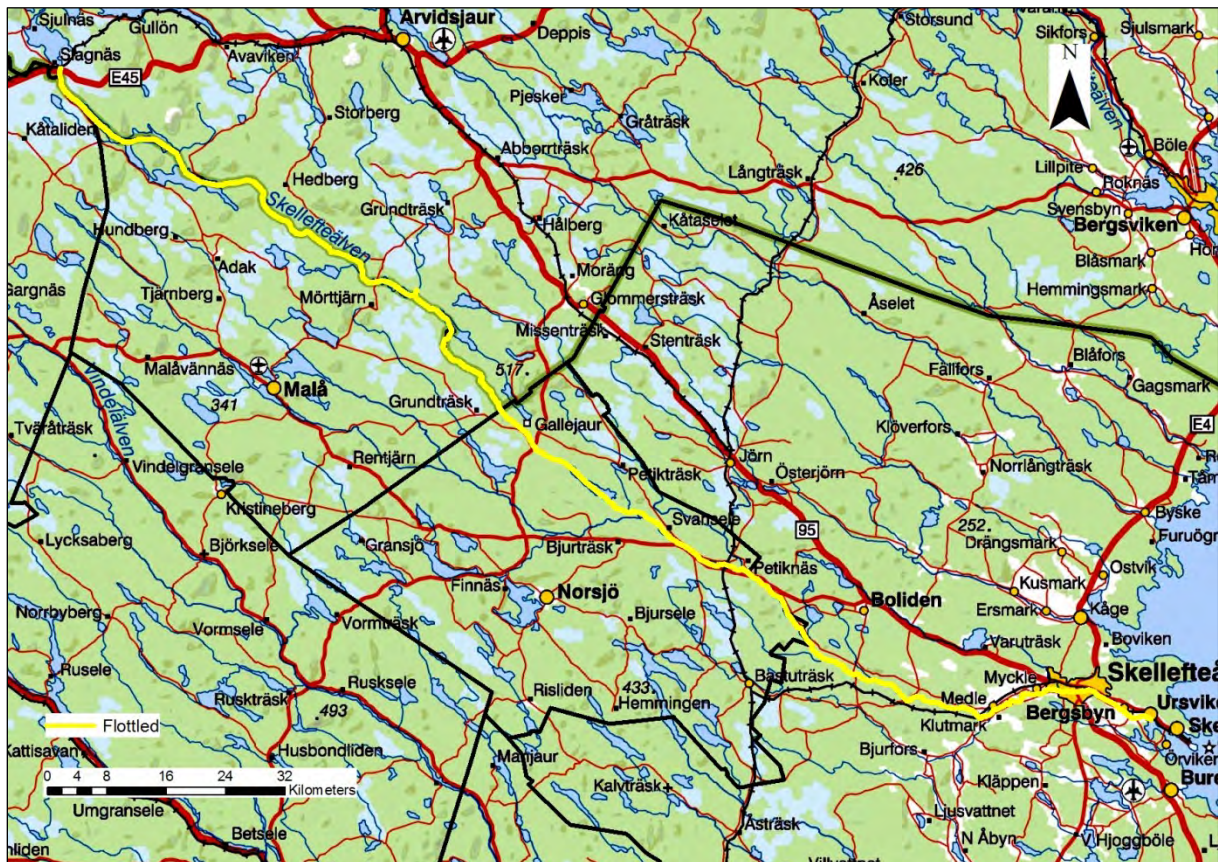

Släntmur vid Dödmanforsen.

Riskista.

Skellefteälv, Malå och Norsjö kommun

Skellefteälvens huvudflottled inom Västerbottens län.

Naturgeografisk beskrivning

De platser som har besökts längst med Skellefteälven är **i den gamla älvfåran** mellan Sandfordsdammen och Gallejaur och ytterligare en bit nedströms från Gallejaur kraftstations utlopp. I samband med att en tilloppskanal byggdes (år 1961-1964) mellan Sandfordsdammen och kraftstationen i Gallejaur stängdes en del av Skellefteälven av. Majoriteten av de inventerade sträckorna ligger inom Malå kommun. Inom Malå kommun är också halva älvfåran (den vänstra sidan) inom Norrbottens län, förutom en kort bit alldeles vid Sandfordsdammen. Inventeringsområdet består till stor del av isälvssediment och är på grund av den sänkta vattennivån mycket stenig. Vatten rinner fortfarande i fåran och strömmen är oftast för bred och djup, för att det ska gå att vada över. Inventeringsområdet har även inslag av våtmark. Tillgängligheten från Västerbottens läns sida är god, med vägar som går intill och ned till vattendraget.

Kulturhistorisk beskrivning

Skellefteälven har varit en huvudflottled i det allmänna flottledssystemet och flottningen upphörde 1970. På Norrbottens sida om älvfåran, angränsar inventeringsområdet till ett av kulturmiljövårdens riksintressen, "Gallejaur". I Skellefteälven finns ett flertal dammar som registrerats i damminventeringen.

Det finns mängder med registreringar i FMIS och Skog och Historia i anslutning till Skellefteälven, ett fåtal av dessa är inom inventeringsområdet. Två av registreringarna i Skog

och Historia, inom inventeringsområdet, är flottningslämningar och dessa har tagits med i inventeringen år 2010.

Registrerade lämningar 2010

Två båtdrag, ca 60-65 m l och förfallna.

En väg för båtagn ca 325 m l och förfallen, men lämningen kan fortfarande ses tydligt i terrängen.

En v-formad strömbrytare, som består av en dubbelkista (ca 30 m l) på ena sidan och en rensning (ca 20 m l) på andra sidan, lämningen är förfallen.

En obestämbart flottningslämning bestående av en järnbalk fastsatt ovanpå ett halvmåneformat cementfundament.

12 dubbelkistor ca 20-410 m l, av vilka två är välbevarade och resten är förfallna.

25 rensningar ca 8-580 m l, av vilka elva är välbevarade och resten är förfallna.

Några av dubbelkistorna och rensningarna är helt eller delvis inom Norrbottens län.

Övrigt

Vid vägen för båtagn, har rekonstrueringar upprättats vid uppdraget (uppströms) och nedsläppet (nedströms), men förutom detta är lämningarna inom inventeringsområdet relativt opåverkade av mänskliga ingrepp. Båtvagnsvägen och båtdragen är ovanliga typer av flottningslämningar och en informationsskylt för vägen har satts upp av en lokal intresseförening. Även om de flesta lämningar är förfallna är de fortfarande tydliga och flera förefaller ovanligt stora, men avsaknad av vatten gör miljöerna mindre autentiska. Närmare Gallejaur är de flesta ledarmarna maskinrensade. Renhågnader framförallt inom Malå kommun orsakade en del tillgänglighetsproblem vid besöksstillfället.

Övriga värden

Skellefteälven angränsar till naturvårdens riksintresse "Storålden" och "Innerviksfjärdarna".

Kulturhistorisk bedömning

I Skellefteälvens torrfåra finns en unik miljö med flottningslämningar. Lämningarna är mycket representativa och har både byggnadshistoriska och teknikhistoriska värden.

Lämningarna och miljöerna är orörda, delvis förfallna men kan upplevas i sin helhet eftersom inget vatten finns i fåran. Miljöerna har stora pedagogiska och upplevelsemässiga värden men den sammantagna bedömningen är att sträckan har måttliga kulturhistoriska värden (grupp 2) just för att vattnet saknas.

Dubbelkista.

Dubbelkista med inslag av riskista.

Båtdrag.

Väg för båtagn.

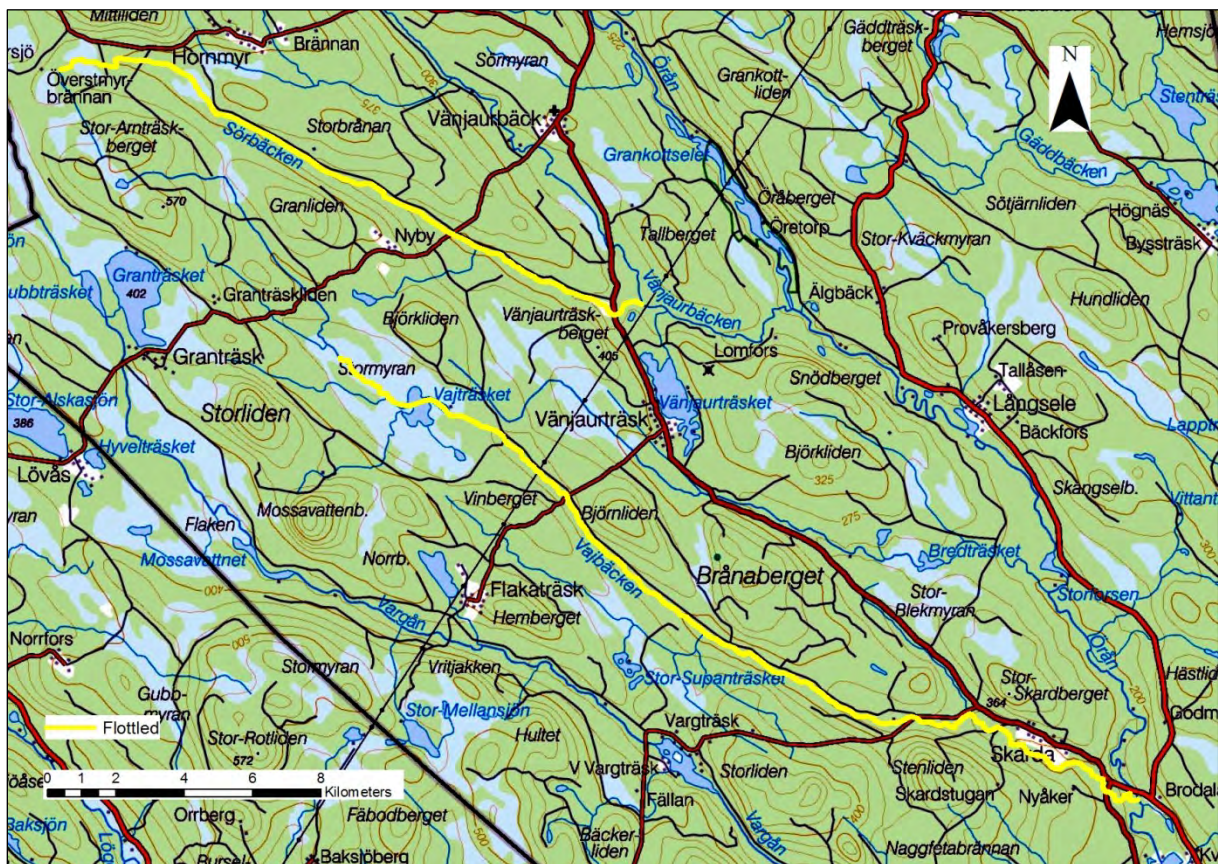

Rekonstruktion av ett båtdrag.

Rensning.

Sörbäcken och Vajbäcken, Lycksele kommun

Sörbäckens och Vajbäckens flottleder.

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor i Sörbäcken ligger inom en ca 4 km lång sträcka på vattendragets mellersta del och i Vajbäcken är sträckorna inom en ca 1,5 mil lång sträcka nedströms om Vajträsket. Området kring Vajbäcken består av grovmo och torv med små inslag av finmo. Bäckerna är breda och lugnflytande. Området kring Sörbäcken består av grovmo med inslag av torv och vattendraget har ingen påtaglig fallhöjd. Tillgängligheten till båda bäckarna är mycket god med vägar alldeles intill vattendragen.

Kulturhistorisk beskrivning

Vajbäcken har varit en biflottled till Öreälven i det allmänna flottledssystemet och Sörbäcken har varit en biflottled till Vänjaurbäcken med Öreälven som huvudflottled. I Sörbäckens flottled är fyra dammar registrerade i damminventeringen och tre av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. I Vajbäckens flottled är fyra dammar registrerade i damminventeringen och tre av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. I Sörbäcken finns en registrering i Skog och Historia i anslutning till en av dammarna. I Vajbäcken finns enstaka registreringar i Skog och Historia och en av dessa är också i anslutning till en av dammarna. Det finns även en registrering i FMIS vid vattendraget.

Registrerade lämningar 2010

Sörbäcken:

Ett bevattningsdike ca 300 m l och förfallet, lämningen är ställvis svår att se.
Två rensningar ca 15-35 m l och förfallna.

Vajbäcken:

En enkelkista ca 20 m l och förfallen.
7 rensningar ca 5-160 m l och förfallna.

Övrigt

Båda bäckarna ser ut att ha blivit ordentligt restaurerade. Enligt historiskt källmaterial (Thörnlund 2006) har det funnits 1160 m flottledskonstruktioner i Sörbäcken och 813 m flottledskonstruktioner i Vajbäcken. Utöver rensningar finns få konstruktioner kvar i vattendragen. Rensningar som ligger en bit upp på land verkar opåverkade av återställningsarbeten.

Övriga värden

En kort bit av Vajbäckens utlopp ligger inom naturvårdens riksintresse "Öre älv". Hela Sörbäcken och Vajbäcken ligger inom Öreälvens Natura 2000-område.

Kulturhistorisk bedömning

Flottningslämningarna i båda vattendragen är raserade och miljöerna är fragmentiserade och mycket otydliga. Det är mycket få lämningar bevarade. Sörbäcken och Vajbäcken har låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

Enkelkista, Vajbäcken.

Rensning, Vajbäcken.

Tallån, Skellefteå kommun

Tallåns flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor som har inventerats i Tallån är främst de områden som på fastighetskartan är utritade som forsar. Terrängen omkring vattendraget består huvudsakligen av grovsilt/finsand och silt/lera med inslag av morän. Tillgängligheten till vattendraget är övervägande god.

Kulturhistorisk beskrivning

Tallån har varit en biflottled till Rickleån i det allmänna flottledssystemet. I Tallåns flottled finns 5 dammar registrerade i damminventeringen. Det finns inga registrerade lämningar i FMIS eller i Skog och Historia, i direkt anslutning till vattendraget. En kort sträcka av Tallåns utlopp ligger inom kulturmiljövårdens riksintresse "Byarna runt Bygdeträsket".

Registrerade lämningar 2011

5 dubbelkistor 30-100 m l, av vilka en är raserad och resten är förfallna.

4 enkelkistor 8-30 m l och förfallna.

4 riskistor 17-55 m l, av vilka två är förfallna och två är raserade.

En släntmur ca 25 m l och förfallen.

En dammvall ca 50 m l (uppdelat på båda sidor om ån) och förfallen.

En kilstensmur ca 65 m l och förfallen.

Två rensningar 35-45 m l och förfallna eventuellt raserade.

Övrigt

Det finns indikationer på att det funnits många flottningslämningar i Tallån men vattendraget verkar också mycket påverkat av återställningsarbeten. Dammarna har troligen byggts eller restaurerats efter det att man genomfört återställningsarbeten i ån.

Övriga värden

Tallån kalkas sedan 1988. Flodpärlmussla ska finnas i vattendraget. Ån är också utpekad som nationellt särskilt värdefullt vattendrag (Norstedt 2008).

Kulturhistorisk bedömning

Tallån bedöms till stora delar vara återställd. De kvarvarande lämningarna är representativa för bäckflottade vattendrag men antingen raserade eller förfallna. Eftersom de få bevarade lämningarna är otydliga och svårbedömda så har de ett mycket begränsat pedagogiskt och upplevelsemässigt värde. Tallån har låga kulturhistoriska värden, grupp 3.

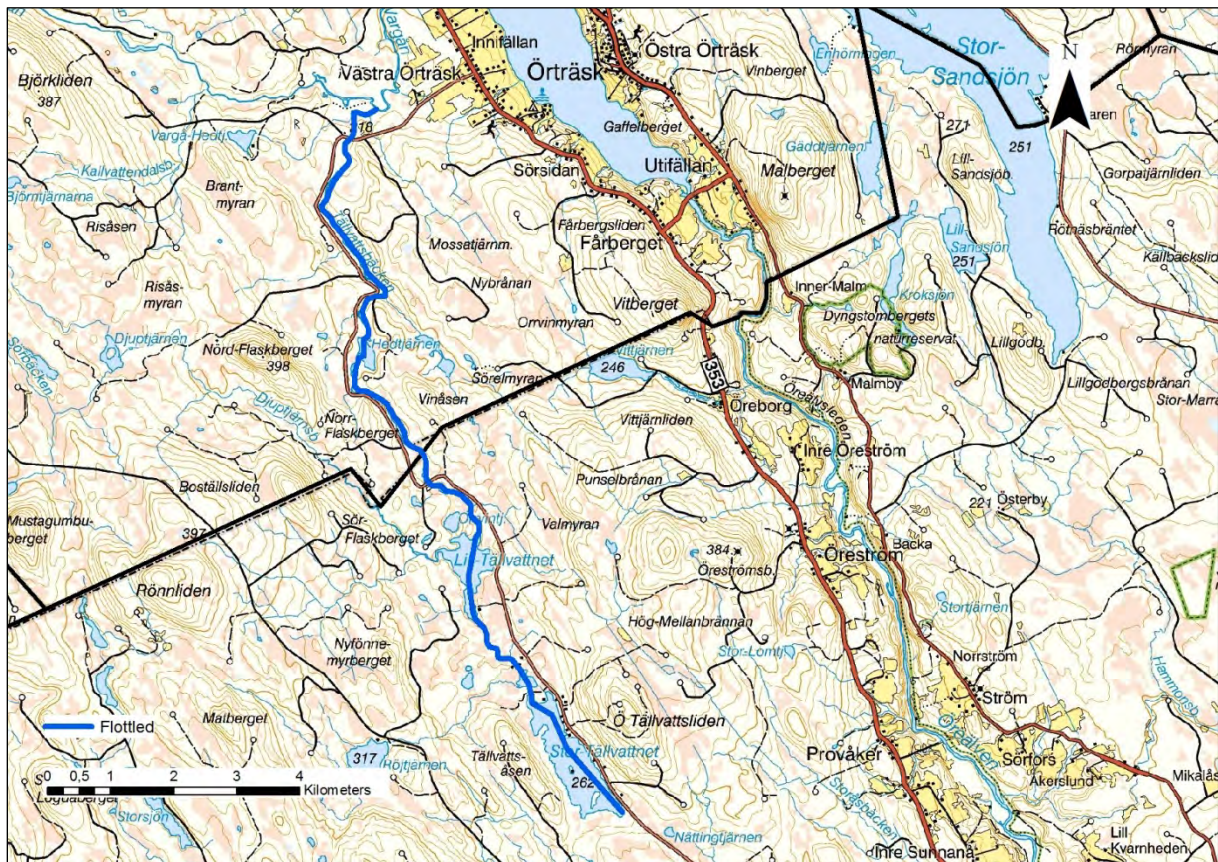

Släntmur.

Dubbelkista.

Tellvattsbäcken, Lycksele kommun

Tällvattsbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor i Tellvattsbäcken är mellan Lillseltrilla och bäckens utlopp i Vargån. Bäckens sträcker sig över kommungränsen till Bjurholm, men har inventerats endast på Lycksele kommuns sida under år 2010. Området kring vattendraget består av grovmo med inslag av finmo och torv. Bäckfåran inom de inventerade sträckorna är rätt stenig.

Kulturhistorisk beskrivning

Tellvattsbäcken har varit en biflottled till Vargån med Öreälven som huvudflottled i det allmänna flottledssystemet. En kort bit av bäckens utlopp ligger inom ett av kulturmiljövårdens riksintressen, ”Örträskby med kulturlandskap”. I Tellvattsbäckens flottled är två dammar registrerade i damminventeringen och båda har fått en kulturhistorisk bedömning. I vattendraget finns en registrerad lämning i Skog och Historia, en sågverkslämning.

Registrerade lämningar 2010

En dammvall ca 35 m l och raserad, lämningen är delvis riven.

En enkelkista ca 30 m l och förfallen, lämningen har ställvis trekantskar.

Två dubbelkistor ca 15-85 m l och förfallna.

En timmerränna ca 125 m l och förfallen, ställvis har träd fallit över lämningen.

8 rensningar ca 30-185 m l och förfallna.

Övrigt

I Tellvattsbäcken registrerades mest rensningar förutom vid sågverkslämningen som tagits upp i Skog och Historia. Några konkreta, synliga rester av sågverket, hittades inte vid inventeringstillfället, endast lösa delar av metallkonstruktioner. I området omkring sågplatsen hittades i övrigt mest flottningslämningar.

Övriga värden

Tellvattsbäcken ligger inom Öreälvens Natura 2000-område.

Kulturhistorisk bedömning

Tellvattsbäcken innehåller, representativa men förfallna flottningslämningar. Miljöerna är likartade och uppvisar liten variation på olika flottningslämningar. I bäcken finns en sågverkslämning med bland annat en timmerränna. Miljön är förfallen men teknikhistoriskt värdefull. Den sammanvägda bedömningen är att vattendraget har låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

Enkelkista.

Timmerränna.

Vargån, Lycksele kommun

Vargåns flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De inventerade sträckorna av Vargån är mellan Mossavattnet och Örträsksjön. Området omkring vattendraget består av morän och moränbacklandskap med inslag av torv och isälvsediment. Tillgängligheten till ån inom det inventerade området är mycket bra.

Kulturhistorisk beskrivning

I det allmänna flottledssystemet har Vargån varit en biflottled till Öreälven.

I Vargåns flottled är tre dammar registrerade i damminventeringen, av vilka har fått en kulturhistorisk bedömning. En av dessa dammar har höga, kallmurade dammvallar av huggen sten. En del av åns mynning ligger inom kulturmiljövårdens riksintresse "Örträsk by med kulturlandskap". I närheten av ån finns enstaka lämningar registrerade i FMIS och en i Skog och Historia.

Registrerade lämningar 2011

En bro, det vill säga två brofästen som är förfallna.

Två dubbelkistor 20-25 m l och förfallna.

9 rensningar 15-100 m l, av vilka fyra är raserade och resten är förfallna.

Övrigt

Det ligger mycket stenar i kanterna av ån och det är ibland svårt att avgöra vad som är en rest av en flottningslämning eller vad som är skapat av återställningen. Enligt flottningsarkivet (Thörnlund 2006) ska det ha funnits sammanlagt ca 2,2 längdkilometer av olika typer av flottedskonstruktioner i Vargån, men det märks inte mycket av detta i dagsläget.

Övriga värden

Vargån mynnar ut i Örträksjön som är en del av naturmiljövårdens riksintresse "Öreälv". Hela vattendraget ska var återställt enligt länsstyrelsens sammanställning av återställningsarbeten i länet. Åns sträckning mellan Vargträsket och Örträksjön ingår i Öreälvens Natura 2000-område.

Kulturhistorisk bedömning

Vargån bedöms till stor del vara återställd. Det finns endast enstaka flottningslämningar bevarade. Systemet av flottningslämningar är därmed fragmentiserat och svårt att uppfatta. Återställningen innebär att vattendragets faktiska historiska värde har minskat och det är inte heller representativt eller har några tydliga pedagogiska eller upplevelsemässiga värden kvar. Vargån bedöms ha mycket låga kulturhistoriska värden, grupp 3.

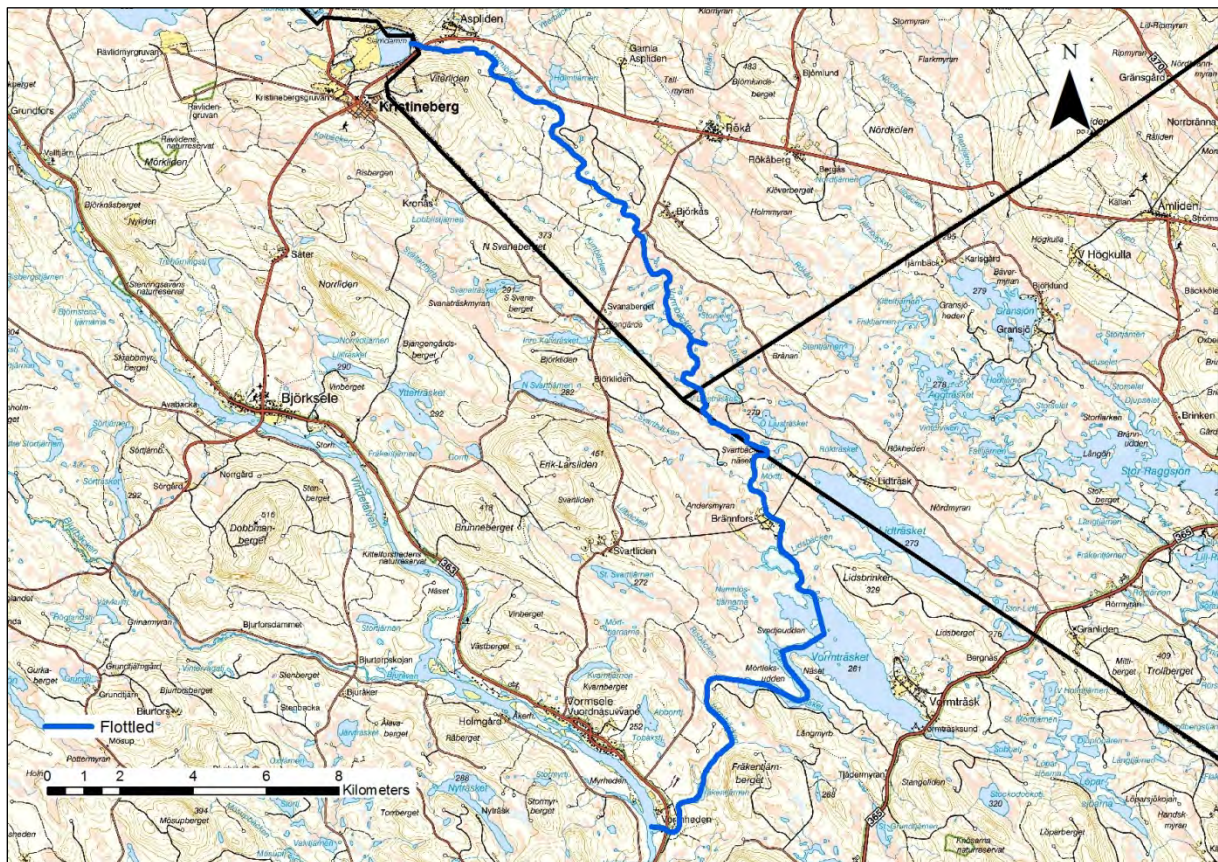

Raserad rensning.

Kallmurad dammvall.

Vormbäcken, Lycksele kommun

Vormbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De sträckor av Vormbäcken som har inventerats är mellan Vormträsket och Vindelälven. Denna del av bäcken ligger inom Lycksele kommun, i övrigt sträcker sig vattendraget även genom Norsjö och Malå kommun. Området som omger vattendraget består främst av moränbacklandskap, torv och morän. Till stor del omges bäcken av sankmark och tillgängligheten i form av vägar är begränsad.

Kulturhistorisk beskrivning

Vormbäcken har varit en biflottled till Vindelälven i det allmänna flottledssystemet. I damminventeringen är fyra dammar registrerade i Vormbäckens flottled av vilka två har fått en kulturhistorisk bedömning och en av dessa är även registrerad i FMIS. I FMIS och Skog och Historia finns ett mindre antal registrerade lämningar i anslutning till bäcken, bland annat tjärdalar, dammvallar och härdar. En kort sträcka av Vormbäckens utlopp ligger inom kulturmiljövårdens riksintresse "Vindelälven".

Registrerade lämningar 2011

- En husgrund efter en lada, förfallen.
- En bro, det vill säga två brofästen, förfallna.
- En dubbelkista ca 40 m l och raserad.

Två enkelkistor ca 15 m l och förfallna.
Två kilstensmurar ca 25 m l och välbevarade.
6 rensningar 30-250 m l och förfallna.

Övrigt

Vid besökstillfället hade återställningsåtgärder nyligen genomförts. Det fanns många färska spår efter maskin i kanterna på bäcken och även över dammvallen vid utloppet av Vormträsket.

Övriga värden

Vormbäcken ligger inom Vindelälvens Natura 2000-område. En kort sträcka av Vormbäckens utlopp ligger inom naturvårdens riksintresse ”Vindelälven”.

Kulturhistorisk bedömning

Vormbäcken är nyligen delvis återställd och därmed är det sammanlänkade systemet av flottningslämningar fragmentiserat och svårare att uppfatta. De enskilda flottningslämningarna är antingen helt utrivna eller delvis raserade vilket påverkar det historiska värdet negativt. Återställningen innebär att vattendragets faktiska historiska värde har minskat och det är inte heller representativt eller har några tydliga pedagogiska eller upplevelsemässiga värden. Bedömningen är att vattendraget har låga kulturhistoriska värden (grupp 3).

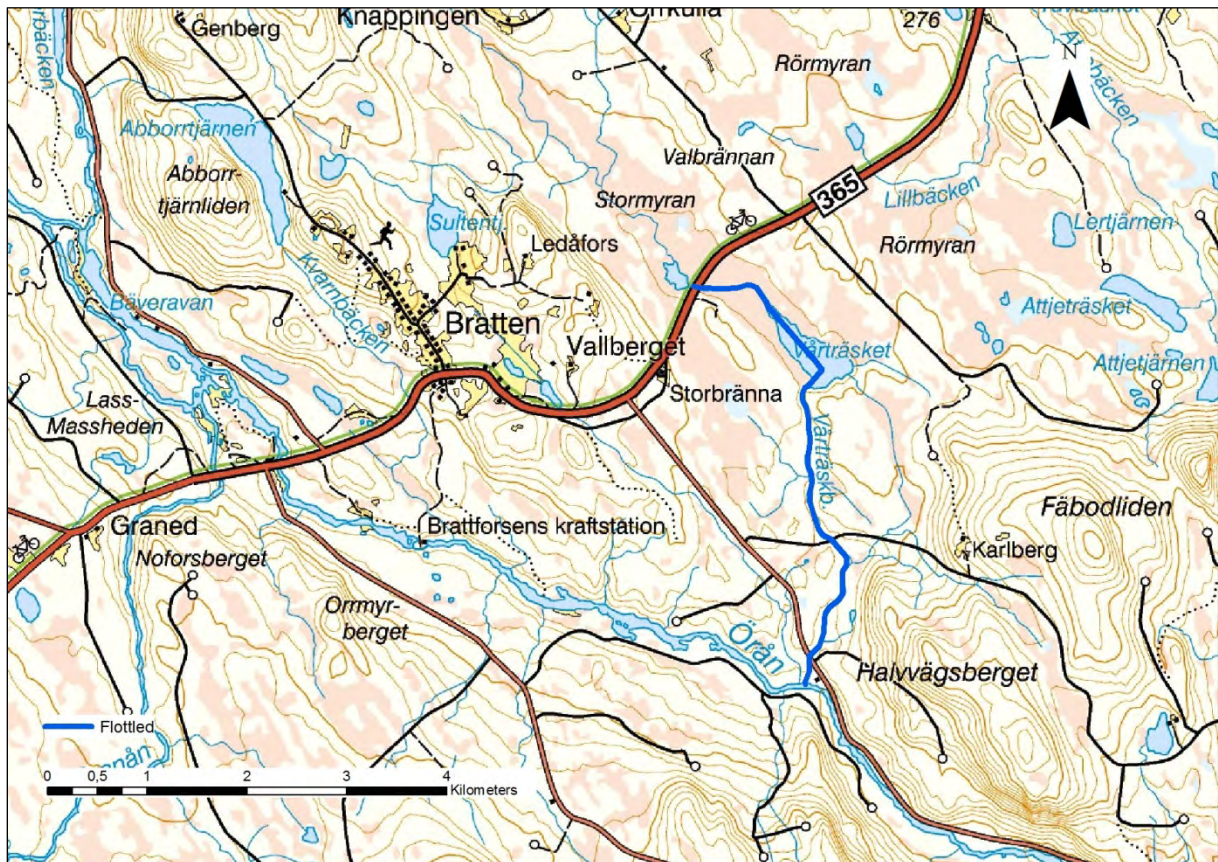

Rest av lada.

Brofäste.

Vårträskbäcken, Lycksele kommun

Vårträskbäckens flottled.

Naturgeografisk beskrivning

De inventerade sträckorna i Vårträskbäcken är mellan Vårträsket och bäckens utlopp i Öreälven. Området kring bäcken är grovmo och isälvs sediment. Bäckfåran är stenig och har låg fallhöjd. På enstaka ställen finns inslag av sankare mark.

Kulturhistorisk beskrivning

Vårträskbäcken har varit en biflottled till Öreälven i det allmänna flottledssystemet. I Vårträskbäckens flottled är två dammar registrerade i damminventeringen. Dammen närmast bäckens utlopp är även registrerad i FMIS i anknäytning till en timmerränna. I övrigt finns en registrering från Skog och Historia i Vårträskbäcken. Lämningen, som är en enkelkista, registrerades även i inventeringen år 2010.

Registrerade lämningar 2010

Två enkelkistor ca 20-30 m l, den ena med trekantskar och förfallen och den andra raserad. Tre riskistor ca 20-35 m l och förfallna, men med tydlig träkonstruktion. En rensning ca 40 m l och förfallen.

Övrigt

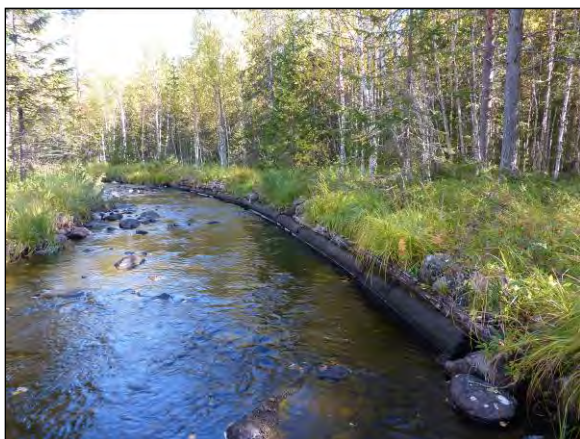
Även om enkelkistorna och riskistorna är förfallna är konstruktionen fortfarande tydlig, särskilt på riskistorna. Få av de riskistor som registrerats i inventeringen har varit lika tydliga. I övrigt är dammen och timmerrännan som registrerats i FMIS bevarandevärda.

Övriga värden

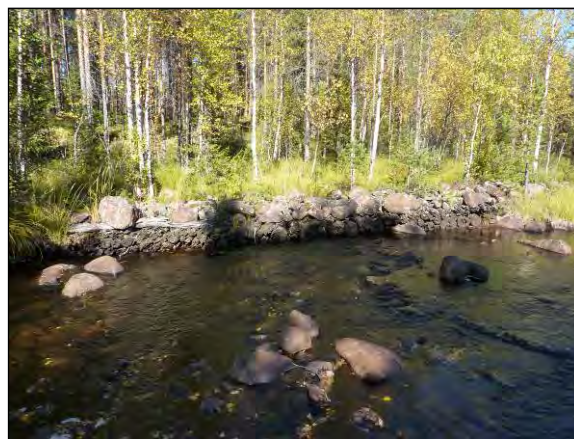
Vårträskbäcken ligger inom Öreälvens Natura 2000-område. En kort bit av bäckens utlopp ligger inom naturvårdens riksintresse "Öre älv".

Kulturhistorisk bedömning

Vårträskbäcken innehåller miljöer och lämningar som är representativa och typiska för bäckflottning. Trots att många lämningar är förfallna är miljöerna tydliga och mycket läsbara. Några enstaka miljöer är mer välbevarade och påtagliga än övriga. Utmärkande för bäcken är de kraftiga och välbyggda riskistorna. Pedagogiska och upplevelsemässiga värden finns, men tillgängligheten är sämre. Vårträskbäcken bedöms ha måttliga kulturhistoriska värden (grupp 2).

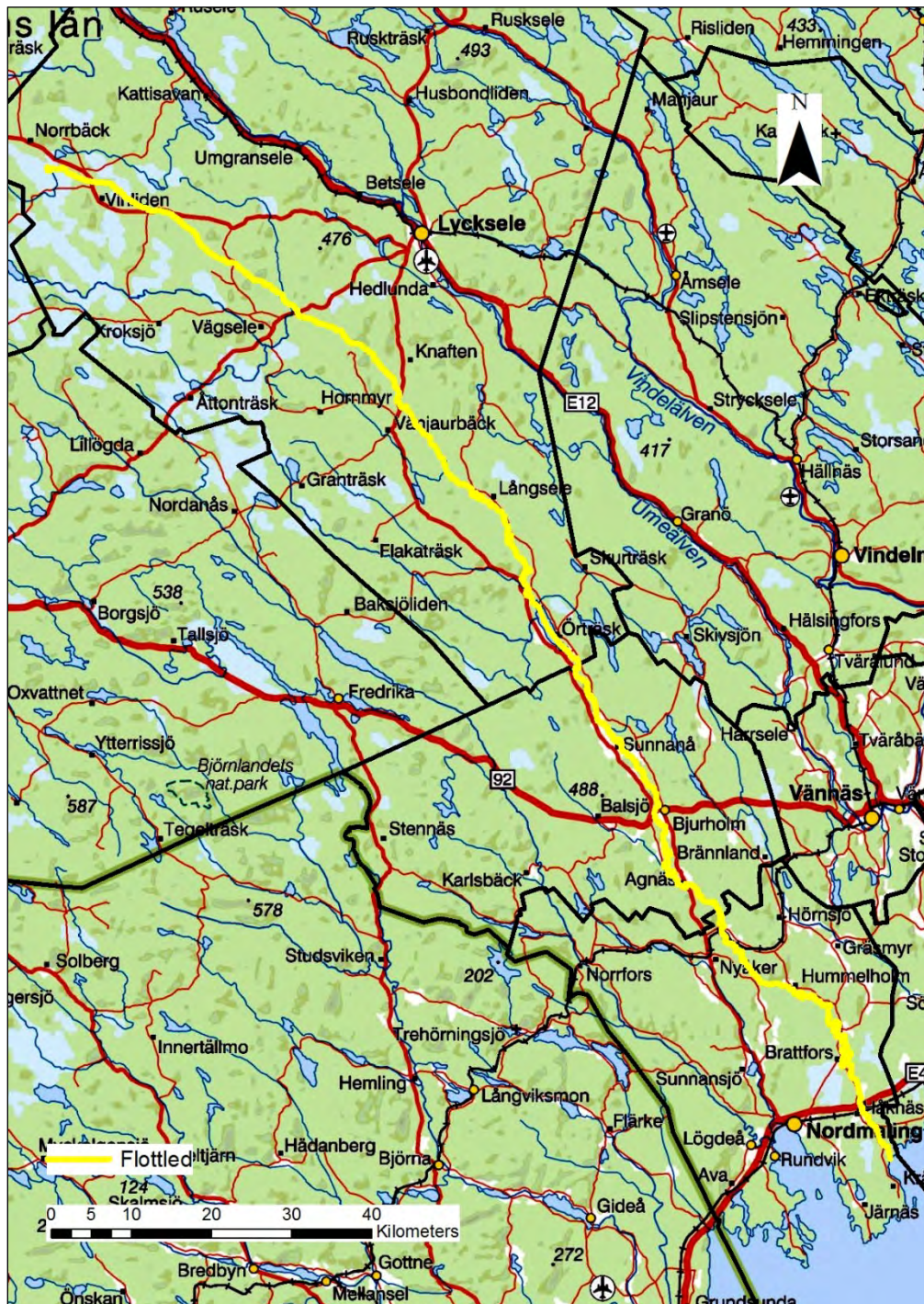

Enkelkista.

Riskista.

Öreälv, Lycksele-, Bjurholm- och Nordmaling kn

Öreälvens huvudflottled.

Naturgeografisk beskrivning

Inventerade sträckor i Öreälven inom Lycksele kommun är, i jämnhöjd med Knaften och mellan Skangselet och Storforsheden. I Bjurholms kommun inventerades sträckor vid Näsland, Agnäs och Storforsen och i Nordmaling kommun inventerades sträckor vid Hummelholm och Långed. Öreälven är till stor del bred och lugnflytande, med områden av isälvs sediment och finmo/lera med mindre inslag av torv. De partier i vattendraget som har en fors utritad på fastighetskartan har prioriterats i inventeringen.

Kulturhistorisk beskrivning

Öreälven har varit en huvudflottled i det allmänna flottledssystemet. I Öreälven är 6 dammar registrerade i damminventeringen, av vilka en är kulturhistorisk bevarandevärda.

Örträskdammen är Västerbottens största flottningsdamm, den har restaurerats och ligger inom ett riksintresse för naturvården. Ett stort antal registreringar i FMIS och Skog och Historia, ligger i direkt anslutning till Öreälven. Öreälven rinner genom två kulturmiljöer av riksintresse, ”Örträsk by med kulturlandskap” och ”Hummelholms by”.

Registrerade lämningar 2010

Lycksele kommun:

En flottarkoja, som är förfallen.

Tre dubbelkistor ca 50-115 m l, av vilka två är förfallna och en raserad.

Två kilstensmurar ca 10-15 m l, en välbevarad och en förfallen.

En timmerränna ca 210 m l och förfallen, de ca 20 första metrarna av lämningen har restaurerats och ligger i anslutning till dammen i Storforsen.

8 rensningar ca 55-330 m l, av vilka en är välbevarad, en är raserad och resten är förfallna.

Bjurholm kommun:

Två moringar, fastsatta i ett större stenblock, båda är rostiga men helt intakta.

En dubbelkista ca 120 m l och förfallen, lämningen saknas ställvis.

En kilstensmur ca 50 m l och välbevarad, men en kort bit i början är raserad.

Två släntmurar ca 80-185 m l och förfallna, en av släntmurarna är rösmursliknande.

En riskista ca 170 m l och förfallen.

En styrskärm ca 40 m l och förfallen, bestående av betongplattor uppstöttade med metallstöd.

Tre rensningar 15-70 m l, av vilka en är välbevarad och resten är förfallna.

Nordmaling kommun:

En dammvall ca 25 m l och förfallen, vällen är av betong.

En kanal ca 250 m l och förfallen, lämningen hör till samma miljö som dammvallen.

En kilstensmur ca 50 m l och välbevarad.

En släntmur ca 35 m l och välbevarad, lämningen är av gjuten betong.

En rensning ca 195 m l och välbevarad.

Övrigt

Lämningarna i Agnäs ligger intill de oregistrerade grunderna efter ett gammalt kraftverk/kvarn/sågverk, en rekonstruktion i miniatyr över miljön har upprättats på Öreälvsleden. I övrigt är de inventerade kulturmiljöerna i Öreälven små och ofta raserade. I anslutning till naturreservatet i Hummelholm finns en mycket fin kilstensmur.

Övriga värden

Flodpärlmussla finns i Öreälven från Agnäs ned till utloppet i Bottenhavet. Öreälven är listad som ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag och är ett Natura 2000-område. Öreälven utgör i sin helhet naturvårdens riksintresse ”Öre älv”. I anslutning till Öreälven ligger även naturreservaten ”Bredselet” och ”Hummelholm”.

Kulturhistorisk bedömning

I Öreälven finns representativa flottningslämningar för en huvudflottled. Lämningarna utgör exempel på olika typer och olika tidsperioder. Miljöerna är fragmentiserade och det finns få bevarade helhetsmiljöer. Det finns dock enstaka lämningar och mindre miljöer som är bevarandevärda och uppvisar både pedagogiska och upplevelsemässiga värden, t.ex Örträskdammen, Storfallen och i Agnäs. Sammanlagt har Öreälven ett måttligt/lågt kulturhistoriskt värde (grupp 2).

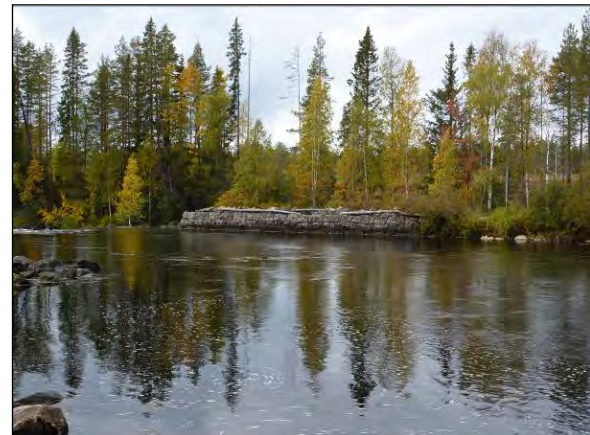
Rekonstruktion av timmerränna.

Timmerränna.

Dubbelkista på berghäll.

Kilstensmur.

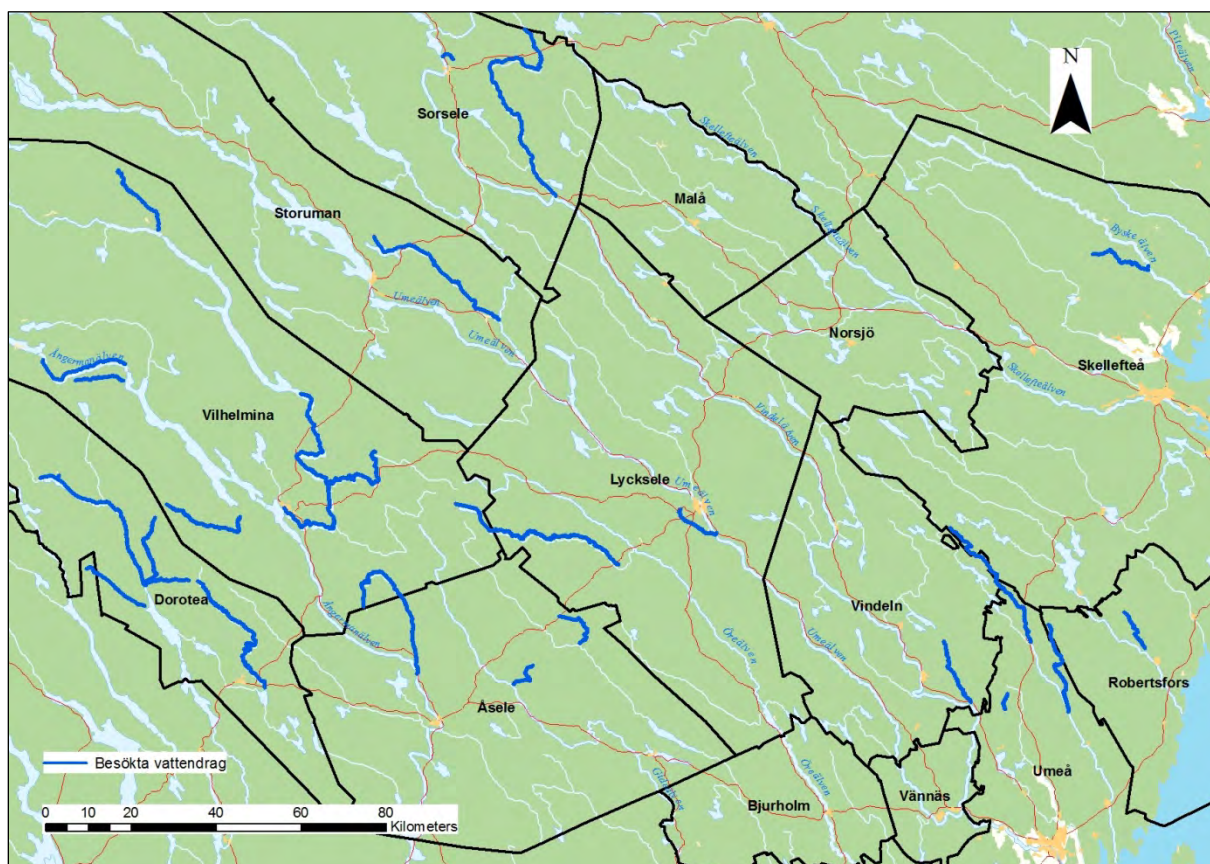

Rösmursliknande släntmur.

Släntmur av betong.

Ytterligare besökta vattendrag

Vattendrag/flottleder inom Västerbottens län besökta under åren 2010-2011.

Några av de vattendrag som valdes ut i inventeringen 2010-2011 blev inte inventerade. Dessa vattendrag valdes bort efter några resultatlösa besök i fält till förmån för andra vattendrag. I en del kommuner har urvalet av vattendrag varit rätt begränsat utifrån de angivna urvalskriterierna. Därför valdes även vattendrag med lite sämre förutsättningar ut, i ett försök att få ett mer omfattande underlag.

Bäskån, Vilhelmina kommun

Bäskån har varit en biflottled till Vojmån i det allmänna flottledssystemet. Vattendraget är till stor del omgivet av sankmark och är svårtillgängligt. En raserad riskista registrerades vid besökstillfället och ytterligare otydliga rester av rensningar eller stenkistor iaktogs, men de är mycket svårtolkade. Bäskån ger ett intryck av att vara återställt. I damminventeringen är en damm registrerad i Bäskåns flottled. Naturvårdens riksintresse "Fågelsjöåsen-Vojmån" ligger i anslutning till vattendraget.

Dalsån, Vilhelmina kommun

Dalsån har varit en biflottled till Vojmån via Vojmsjön i det allmänna flottledssystemet. En kort bit av Dalsån inventerades i samband med ett besök vid Dikanäs kraftstation och en dubbelkista och enstaka moringar registrerades. Vattendraget verkar till övervägande del vara flackt och omgivet av sankmark. I damminventeringen är en damm registrerad i Dalsåns flottled. Ån ligger inom naturvårdens riksintresse "Skansån-Dalsån". Några kilometer av

Dalsåns utlopp och två av dess biflöden är utpekade som vattendrag med flodpärlmussla. Några kilometer av utloppet ingår i Skansåns Natura 2000-område.

Fjällån, Dorotea kommun

Fjällån har varit en biflottled till Bergvattenån via Laiksjön i det allmänna flottledssystemet. Vid besökstillfället var det högt vatten och inga lämningar registrerades. Området omkring bäcken består av sandig morän och torv. Vattendraget ger ett intryck av att vara återställt och enligt länsstyrelsens sammanställning över återställningsarbeten i länet, har också hela Fjällån blivit återställd. I damminventeringen är en damm registrerad i Fjällåns flottled.

Gargån, Sorsele kommun

Gargån har varit en biflottled till Vindelälven i det allmänna flottledssystemet. Här registrerades ett båtdrag som var känt sedan tidigare. Återställningsarbeten har genomförts i ganska stor utsträckning i Gargån och endast några få sparade lämningar/miljöer finns kvar. Området omkring Gargån består övervägande av moränbacklandskap med inslag av isälvs sediment och torv. Vattendraget ligger inom naturvårdens riksintresse "Gargån". Ån är en del av Vindelälvens Natura 2000-område och är utpekad som ett nationellt värdefullt vattendrag. I sträckan mellan sjön Jörboken och Vindelälven finns det flodpärlmusslor i ån. I Gargåns flottled är 6 dammar registrerade i damminventeringen och två av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning.

Gravån, Umeå kommun

Gravån har varit en biflottled till Sävarån i det allmänna flottledssystemet. Ån flyter även genom Robertsfors kommun, men sträckan som besöktes år 2011 är i Umeå kommun. Inga lämningar iaktogs vid besökstillfället och ån gav ett återställt intryck. Området omkring ån består övervägande av morän och torv. I damminventeringen har tre dammar registrerats i Gravåns flottled och en av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. Hela vattendraget ingår i Sävaråns Natura 2000-område och en kort sträcka av utloppet ligger inom naturvårdens riksintresse "Sävarån".

Gunnarbäcken, Storuman kommun

Gunnarbäcken har varit en biflottled till Juktån i det allmänna flottledssystemet. Vid besökstillfället registrerades en enkelkista mellan Lankasjön och Gunnarberg. Bäckens rinner genom flera sjöar och är ställvis omgiven av sankmark. En kort sträcka av bäckens utlopp ligger inom kulturmiljövårdens riksintresse "Gunnarns by – Juktåkolonin" och en mycket kort sträcka av vattendraget berörs av naturvårdens riksintresse "Lankasjön". I damminventeringen är tre dammar registrerade i Gunnarbäckens flottled av vilka två har fått en kulturhistorisk bedömning. I Gunnarbäcken har biologisk återställning utförts.

Gäddbäcken, Vilhelmina kommun

Bäcken har varit en biflottled till Ångermanälven via sjön Malgomaj och Volgsjön i det allmänna flottledssystemet. Vattendraget är ganska flackt och vid de korta stopp som gjordes, iaktogs inga lämningar. I bäcken är en damm registrerad i damminventeringen. I Gäddbäcken finns flodpärlmussla och vattendraget är utpekad som ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag.

Krycklan, Vindeln kommun

Krycklan har varit en biflottled till Vindelälven i det allmänna flottledssystemet. Vid de besökta sträckorna är vattendraget stenigt och ligger i en rätt djup och smal ravin. Inga lämningar registrerades vid besökstillfället och inga rester av eventuella lämningar iaktogs annat än korta bitar av armeringsjärn som ställvis sticker upp i kanterna. Det ligger många stora stenar mitt i bäckfåran och det finns inga spår efter rensningar i kanterna. Det kan betyda att den naturliga ravinen har möjliggjort flottning av vattendraget utan att några större ingrepp behövdes. I Krycklans flottled är två dammar registrerade i damminventeringen och båda har fått en kulturhistorisk bedömning. Vattendraget är en del av Vindelälvens Natura 2000-område. Krycklan är också ett riksintresse för naturvården och är listat som ett nationellt värdefullt vattendrag. En bit av vattendragets utlopp ligger inom kulturmiljövårdens och naturvårdens riksintresse "Vindelälven". Vattendraget rinner även genom Krycklans naturreservat.

Kilstensmur i Vojmån.

Kultsjöån, Vilhelmina kommun

Kultsjöån har varit en biflottled till Ångermanälven via sjön Malgomaj och Volgsjön i det allmänna flottledssystemet. Inga lämningar registrerades vid besöksstillfället år 2011. Ån är mycket bred och på avstånd skymtade enstaka rensningar, en stenkista och en styrskärm, men på det hela taget ger vattendraget ett intryck av att vara återställt utöver de kortare sträckor som pekats ut i länsstyrelsens sammanställning.

Kvarnbäcken, Sorsele kommun

Bäcken är ett biflöde till Vindelälven och har inte varit en del av det allmänna flottledssystemet. Vid besöksstillfället registrerades två rensningar. I bäcken finns också en restaurerad kvarn/benstamp, som är sedan tidigare registrerad i FMIS, RAÄ nr Sorsele 233:1. En bit av bäckens utlopp ligger inom kulturmiljövårdens och naturvårdens riksintresse "Vindelälven". I Kvarnbäcken är två dammar registrerade i damminventeringen. Bäcken är utpekad som ett vattendrag med flodpärlmussla och är en del av Vindelälvens Natura 2000-område.

Laxbäcken, Vilhelmina kommun

Laxbäcken har varit en biflottled till Ångermanälven via sjön Malgomaj och Volgsjön i det allmänna flottledssystemet. Området omkring flottleden består av torv, isälvssediment och morän. Ca 2 mil uppströms byter Laxbäcken namn till Hyndalsbäcken utan någon klar gräns. Vid besöksstillfället iaktogs inga tydliga lämningar, men antydningar till rensningar fanns i bäckens kanter. Vattendraget ger ett intryck av att vara återställt och enligt länsstyrelsens sammanställning av återställningsarbeten, har också hela Laxbäcken blivit återställd. Hyndalsbäcken och en bit av Laxbäcken ligger inom Blaikfjällets naturreservat som också är ett av naturvårdens riksintressen och ett Natura 2000-område.

Långbäcken, Åsele kommun

Långbäcken har varit en biflottled till Lögdeälven i det allmänna flottledssystemet. Vid besöksstillfället registrerades en rensning, ca 350 m uppströms från bäckens utlopp i Lögdeälven. Vattendraget är till övervägande del flackt och omgivet av sankmark. I Långbäckens flottled är två dammar registrerade i damminventeringen. En kort sträcka av bäckens utlopp ligger inom naturvårdens riksintresse "Lögdeälven".

Långselån, Dorotea kommun

Långselån har varit en del av Arksjöåns flottled i det allmänna flottledssystemet. Ån är bred och har inte mycket till fallhöjd. Området omkring ån består huvudsakligen av sandig morän med små inslag av isälvssediment och torv. Vid besöksstillfället registrerades inga lämningar. På två ställen i ån har återställningsarbeten genomförts enligt länsstyrelsens sammanställning. Naturvårdens riksintresse "Ny- och Bredselbodarna" ligger i anslutning till vattendraget.

Norrån, Lycksele kommun

Norrån har varit en biflottled till Granån i det allmänna flottledssystemet. Vid besöksstillfället registrerades inga lämningar. Det finns mycket stenar i kanterna på ån, men inga tydliga konstruktioner. I överlag ger vattendraget ett intryck av att vara återställt. Området omkring ån består övervägande av morän och torv. I Norråns flottled är fyra dammar registrerade i damminventeringen och en av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. Ån flyter genom naturvårdens riksintresse "Stöttingfjället" och kulturmiljövårdens riksintressen "Bjurträsk

Stöttingfjället” och ”Vägsele Stöttingfjället”. Vattendraget berörs av naturreservatet ”Arasjö” såväl som Öreälvens och Arasjös Natura 2000-områden.

Rensning i Långselån.

Släntmur i Fäbodfallet, Norsån.

Norsån, Umeå kommun

Norsån har varit en biflottled till Sävarån i det allmänna flottledssystemet. Ån rinner genom Skellefteå, Vindeln och Umeå kommun, men endast Fäbodforsen i Umeå kommun besöktes 2011. Vid besökstillfället registrerades två dubbelkistor, två kilstensmurar, fyra släntmurar och 6 rensningar. Det är svårt att avgöra om de skador som finns på lämningarna är avsiktliga eller naturliga, bedömningen försvåras dessutom av att lämningarna är kraftigt överväxta. I damminventeringen finns 8 dammar registrerade i Norsåns flottled och en av dessa har fått en kulturhistorisk bedömning. En kort sträcka av Norsåns utlopp ligger inom Sävaråns Natura 2000-område. Korta sträckor av ån ligger även inom naturvårdens riksintressen ”Sävarån” och ”Krokvattnet”.

Ormbäcken, Dorotea kommun

Det råder en viss namnförvirring kring detta vattendrag. På kartor står det Ornbäcken, i texter (framför allt i samband med Ormsjö-olyckan) heter den Ormbäcken och i det allmänna flottledssystemet heter den Ormsjöbäcken. Flottleden har gått vidare in i Jämtland via Ormsjön. Vid besökstillfället registrerades 5 rensningar och en riskista. Bäckens är relativt flack och vid besökstillfället var vattnet högt, vilket försvårade inventeringen. Området omkring vattendraget består huvudsakligen av sandig morän.

Skärträskån, Umeå kommun

Skärträskån byter namn till Västerån efter orten Västerå. Ån har varit en biflottled till Fällforsån (Österån) i det allmänna flottledssystemet. Vattendraget har kanaliserats och ställvis finns svaga vallar på kanterna som är svåra att bedöma ifall de är naturliga eller upplagda. Vattendraget är inte särskilt stenigt (vid den besökta delen) och området kring ån består huvudsakligen av svallsediment (sand). Vid besökstillfället registrerades tre rensningar. I damminventeringen har tre dammar registrerats i Skärträskåns flottled.

Stutvattenbäcken, Dorotea kommun

Bäcken har varit en biflottled till Långselån i det allmänna flottledssystemet. Vattendragets utlopp ligger nära Västvattenbäcken. Vid besökstillfället var vattnet högt och endast en kort sträcka vid utloppet inventerades och en dammvall registrerades. Ett högt fall finns i bäcken

men trots detta sågs få synliga spår av konstruktioner. I damminventeringen är en damm registrerad i Sutvattenbäckens flottled. Uppströms ligger bäcken inom naturvårdens riksintresse "Blaikfjället" och inom Blaikfjällets naturreservat och Natura 2000-område.

Tannbäcken, Lycksele kommun

Tannbäcken har varit en biflottled till Umeälven i det allmänna flottledssystemet. Vid besöksstillfället registrerades fyra rensningar. Området omkring bäcken består av sandig morän med inslag av torv och isälvsediment. Tannbäcken är ganska bred och flack med få synliga stenar och den ger ett intryck av att vara återställd. I Tannbäckens flottled är tre dammar registrerade i damminventeringen och alla har fått en kulturhistorisk bedömning.

Tryssjöbäcken, Robertsfors kommun

Bäcken har varit en biflottled till Rickleån i det allmänna flottledssystemet. Vid besöksstillfället registrerades en lämning med oklar funktion. Lämningen ser ut som resterna av en dammlucka och den har registrerats som en flottningsanläggning, även om det inte är säkert att den haft något med flottningen att göra. Tryssjöbäcken är lugnflytande och området omkring vattendraget består av sandig morän och isälvsediment.

Torvsjöån, Åsele kommun

Torvsjöån har varit en biflottled till Ångermanälven i det allmänna flottledssystemet. Ån är ganska flack och bred, den rinner också genom flera sjöar. Vid besöksstillfället gjordes inga nya registreringar. I anslutning till Torvsjön finns kulturmiljöns riksintresse "Torvsjö". I Torvsjöåns flottled är tre dammar registrerade i damminventeringen och alla har fått en kulturhistorisk bedömning.

Tvärån, Skellefteå kommun

Tvärån har varit en biflottled till Byskeälven i det allmänna flottledssystemet. Vid besöksstillfället registrerades en lada vid en gammal raning, som ligger en liten bit uppströms från åns utlopp i Byskeälven. Ån är ganska flack och det finns mycket åkermark kring vattendraget. En del av Tväråns utlopp ligger inom kulturmiljövårdens riksintresse "Byskeälven". Hela ån ligger inom Byskeälvens Natura 2000-område och inom naturvårdens riksintresse "Byskeälv".

Valvattenbäcken, Åsele kommun

Valvattenbäcken har varit en biflottled till Gigån i det allmänna flottledssystemet. Vid bäcken finns det sedan tidigare flera flottningslämningar registrerade både i FMIS och i Skog och Historia. Flottningsmiljöerna är omfattande och förhållandevis intakta. Få eller inga ingrepp verkar ha gjorts i lämningarna sedan flottningen upphörde. Flottningsmiljön är sammanhållen och uppvisar tydliga och bevarade strukturer. Lämningstyperna ger ett ålderdomligt intryck. Lämningarna är till viss del överväxta och framförallt är delar av timmerkonstruktionerna kraftigt förfallna. Inga nya registreringar gjordes vid besöksstillfället. Vattendraget uppvisar höga kulturhistoriska värden. I Valvattenbäckens flottled är två dammar registrerade i damminventeringen och båda är kulturhistorisk värdefulla.

Vojmån, Vilhelmina kommun

Vojmån har varit en biflottled till Ångermanälven via Volgsjön i det allmänna flottledssystemet. Den del av Vojmån som besöktes i inventeringen är nedströms om

Vojmsjön. Vid besökstillfället 2011 registrerades två kilstensmurar. Ån är bred och ganska lugnflytande och enligt länsstyrelsens sammanställning av återställningsarbeten, har några kortare sträckor återställts. I damminventeringen är en damm registrerad i Vojmåns flottled. Vattendraget berörs även av naturvårdens riksintresse "Fågelsjöåsen-Vojmån" och av kulturmiljövårdens riksintressen "Gråtanån" och "Bäkssele". Vojmån är ett nationellt särskilt värdefullt vattendrag.

Västvattenbäcken, Dorotea kommun

Bäcken har varit en biflottled till Långselån i det allmänna flottledssystemet. Bäckens utlopp ligger nära Stutvattenbäcken. Området omkring bäcken består till övervägande del av moränbacklandskap och sandig morän. Vid besökstillfället registrerades inga lämningar i bäcken. I damminventeringen finns en damm registrerad i Västvattenbäckens flottled.

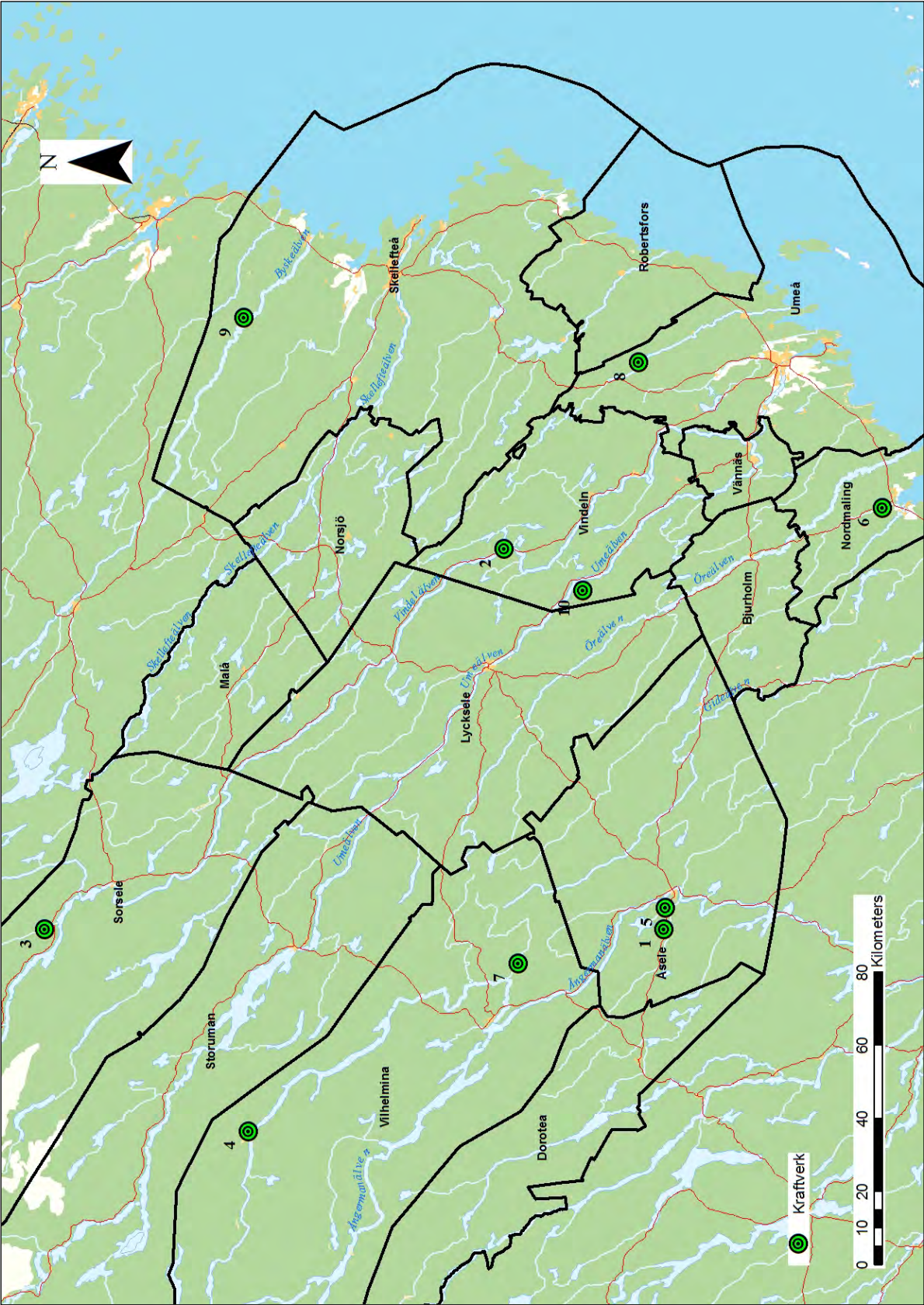

Dubbelkista-stötgolv, Västvattenbäcken.

Dubbelkistor, Västvattenbäcken.

Kraftverk 2011

Kraftverk besökta under åren 2010-2011.

1. Fäbodbäckens nedre kraftstation, Åsele kommun

Effekt: 500 kW Ägare: Åsele kraft AB

Kraftstationen är byggd 1933 (Francis turbinen startades 1934) och interiören har delvis bytts ut, exempelvis är en del maskiner från 1960-talet och infasningen av strömmen ut på elnätet delvis digitaliserad. En trätub (restaurerad, troligen även klädd på insidan) går hela vägen från dammen in i kraftverket. Väggarna på insidan har målats om (orange, 1970-tal?). En knuttimrad bod och ett hus för en kraftverksanställd står kvar med tillhörande uthus, men de förfaller. Fäbodbäcken är ett biflöde till Stamsjöån.

Fäbodbäckens nedre kraftstation.

Trätub mellan damm och kraftstation.

Interiör.

Interiör.

2. Åmsele kraftstation, Vindelns kommun

Effekt: 145 kW Ägare: Skellefteå kraft AB

Det ursprungliga kraftverket byggdes 1917-18 och efter en brand 1934 återuppbyggdes direkt med ändrades/utökades 1940 (-1943?). Sedan dess har moderniseringar gjorts, bland annat är infasningen helt digitaliserad. En trätub går från dammen till kraftverket som består av två hus, av vilka den ena är full med vatten (röd byggnad) och i den andra (vit byggnad) är generatoren. Kraftstationen ligger vid Åman som är ett biflöde till Vindelälven.

Åmsele kraftstation.

Åmsele kraftstation.

Interiör.

Interiör.

Interiör.

Trätub och damm.

3. Giertsbäckens kraftstation, Sorsele kommun

Effekt: 140 kW Ägare: Grannäs intresseförening

Kraftverket byggdes 1937 med en Kaplan turbin. En trätub går från dammen ned till kraftstationen. Det mesta i kraftverket (även tuben) är original, men en viss digitalisering har genomförts. Trätuben läcker men ägarna, Grannäs intresseförening, driver i dagsläget frågan att få bygga ett nytt kraftverk intill det gamla och har därför inte tänkt genomföra några större renoveringar förrän frågan är avgjord. Giertsbäcken (även Gertsbäcken) är ett biflöde till Vindelälven.

Giertsbäckens kraftstation.

Giertsbäckens kraftstation.

Trätub.

Interiör.

Interiör.

Interiör.

4. Dikanäs kraftstation, Vilhelmina kommun

Effekt: 150kW Ägare: Privat

Kraftverket byggdes 1932 och har enligt uppgift byggts om 1987. Maskinerna är fortfarande original, förutom hydrofor. Tuben som går mellan dammen och kraftstationen är numera utbytt och nedgrävd istället för ovan jord. En viss digitalisering har genomförts, detta gäller främst larmsystemet, infasningen av strömmen på elnätet sker fortfarande manuellt.

Kraftverket ligger vid Dalsån som är ett biflöde till Dikaån, mellan Dikasjön och Bjurviken i Vojmsjön.

Dikanäs kraftstation.

Interiör.

Interiör.

Exteriör, inlopp.

5. Hammar kraftstation, Åsele kommun

Kraftverket byggdes 1914 (Johansson 2003) och vid besökstillfället kunde insidan inte besiktigas. Byggnaden är i dagsläget ett garage/förråd och det är troligt att ingenting av den gamla maskinparken är kvar. Exteriören har förändrats med en port på kortsidan och utloppet (kallmurat) har fått trägolv och dörr. I närheten av kraftstationen har det funnits en hammarsmedja och smedernas ”duschhus” står fortfarande kvar vid platsen. Kraftverksbyggnaden ligger vid Kvarnån, även kallad Hammarån, som är ett biflöde till Stamsjön.

Hammar kraftstation.

Exteriör, utlopp.

6. Raä nr Nordmaling 685, Nordmaling kommun

Inom ett småindustriområde som registrerats i FMIS, är resterna av en kraftstation som lades ned på 1950-talet. Byggnaden står kvar utan fönster, dörrar och interiör. Rester av en träutub finns kvar. Lämningen finns vid Leduforsen i Leduån som mynnar ut i Nordmalingsfjärden.

Kraftstation vid Leduforsen.

Exteriör, utlopp.

Kraftverk besökta före 2011

7. Dalasjö kraftstation, Vilhelmina kommun,

Effekt: 230 kW Ägare: Håbo Vindkraft AB

Kraftverket ligger vid Risån och byggdes 1924 med en Francis turbin som renoverades 1982. År 2002 sattes ytterligare en turbin in och dagsläget finns planer på ytterligare effektivisering och ombyggnader av kraftverket. Hela anläggningen består av kraftstationen, regleringsdammar, en tilloppskanal och en trätub ca 160 m lång (renoverad 1982). Se även avsnittet om Risån, Vilhelmina kommun. Vid besökstillfället kunde inte insidan av kraftstationen besiktigas.

Dalasjö kraftstation.

Dalasjö kraftstation.

8. Kroknäs kraftstation, Umeå kommun

Effekt: ? Ägare: ?

Kraftstationen ligger vid Sävarån och är troligen byggd 1939. Det är möjligt att det mesta av interiören är original, men tub och damm har troligen ändrats.

Kroknäs kraftstation.

Interiör.

9. Fällforsens kraftstation, Skellefteå kommun

Fällfors ligger vid Byskeälven och den första kraftstationen byggdes 1919 och brann ned 1925. 1926 stod ett nytt kraftverk på samma plats och med samma turbin som i den första. Kraftstationen lades ned på 1950-talet och är i dagsläget ett museum.

Fällforsens kraftstation.

Fällforsens kraftstation.

Interiör.

Interiör.

10. Byssjans kraftstation, Vindeln kommun

Kraftverket anlades 1933 vid Byssjan och lades ned 1970, innan dess hade den endast varit i drift under vintertid i några år. Huset är kvar och det verkar som om det mesta av den gamla maskinparken är kvar. En kanal har lett vatten fram till slänten ovanför kraftverket och vidare in till turbinen genom en trätab. I dagsläget finns ett intresse att starta upp kraftverket igen.

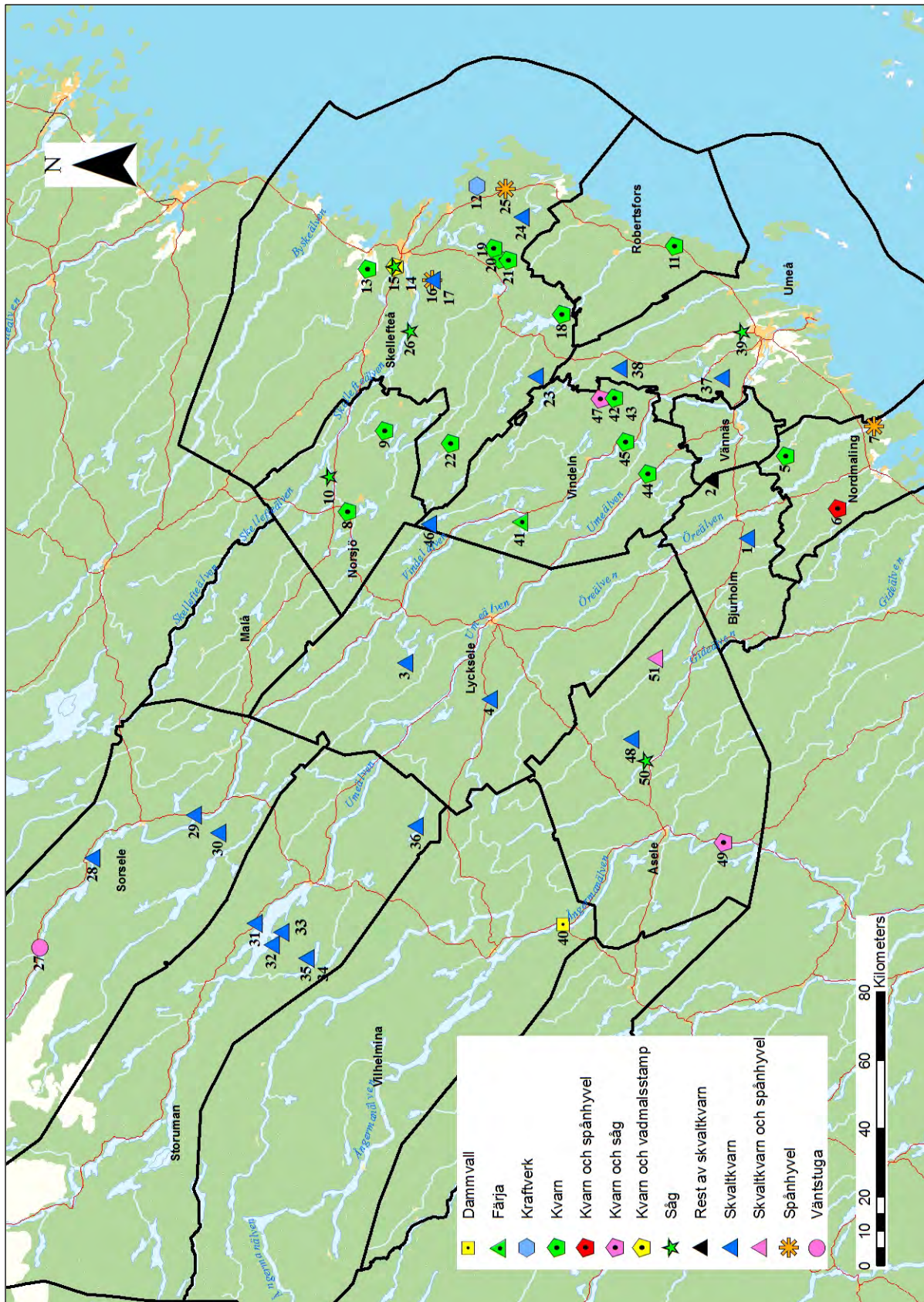

Byssjans kraftstation.

Interiör.

Kvarn och träindustri

Besökta platser 2012.

1. Kvarnbäcken i Bjurholm kommun. Knuttimrad skvaltkvarn 3,5 x 3,5 m med tak av näver och klentimmer. Kvarnen renoverades 2003 och är i gott skick. En tratt och kvarnstenar finns på insidan. Kvarnen är en del av ett besöksmål och är skyltad.

2. Kvarnbäcken i Bjurholm kommun. Knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med rester av nävertak. Kvarnen ligger i en brant sluttning och saknar två väggar och taket har rasat in. Kvarnen är registrerad i FMIS, raä nr Bjurholm 166:1.

3. Tväråbäcken i Lycksele kommun. Knuttimrad skvaltkvarn 3,5 x 3,5 m med spåntak. Kvarnen renoverades 1970 och 2010 och är i mycket gott skick. På insidan finns en tratt och kvarnstenar. Det går inte att dämna vatten i dammen längre och rännan är torrlagd. Platsen är ett besöksmål och är skyltad.

4. Söder om Tallträsksjön i Lycksele kommun. Knuttimrad skvaltkvarn 3,5 x 3,5 m med svart plåttak och stuprännor. Kvarnen är i mycket gott skick, men det är oklart hur insidan ser ut. I närheten finns ett större nybyggt hus/museum som kan vara en rekonstruktion av en såg.

5. Hörnån i Nordmaling kommun. En kvarn ca 15 m l (med tillbyggnad, 10 m l utan) 2,5 våningar hög (suterräng) med plåttak. Byggnaden är lite förfallen och några fönster saknas. Kvarnen är i dagsläget troligen ett förråd eller liknande. Det är oklart hur insidan ser ut och renoveringsarbeten pågår.

6. Stockbäcken i Nordmaling kommun. Ett småindustriområde som enligt registreringen i FMIS, räa nr Nordmaling 258:1, består av en kvarn och en spånhyvel men inga byggnader finns kvar på platsen.

7. Öre i Nordmaling kommun.

En spånhyvel 8 x 5 m som inte ligger vid något vattendrag utan har drivits med ångmaskin eller oljemotor. Hyvelbänken är överbyggd med ett plåttak och sidorna är öppna, med undantag av ena kortsidan. Hyvelbänken står på knuttimrade stenkistor. Konstruktionerna är i mycket gott skick och det är svårt att avgöra om det beror på restaurering eller inte.

8. Norsjöån i Norsjö kommun.

En kvarn 15 x 10 m och 4,5 våningar hög med plåttak och 6-glasfönster (några saknas). Hjulhuset finns kvar och rester av en trätub. Insidan kunde inte inspekteras vid besökstillfället. Byggnaden lutar och stöttas upp av tre stolpar. Omkringliggande byggnader är förfallna och taket på ladugården har delvis rasat in.

9. Skorvbäcken i Norsjö kommun.

En knuttimrad kvarn 7 x 5 m och 2 våningar hög med plåttak. Tre av sidorna på byggnaden är delvis övertäckta av vägbanksmaterial. Byggnaden används i dagsläget som en fiskodling eller liknande.

10. Malån i Norsjö kommun.
En såg, som låg i närheten av ån men som inte var vattendriven. Byggnaden är helt riven, kvar på platsen fanns endast rester av bräder mm.

11. Dalkarsån i Robertsfors kommun. En kvarn 10 x 7 m och 2,5 våningar hög och med plåttak. Byggnaden är lätt förfallen och det är oklart om det finns någonting kvar av inredningen. I dagsläget verkar byggnaden användas som ett förråd. I närheten finns rester av en kraftstation.

12. Sandsjöbäcken i Skellefteå kommun. Ett före detta kraftverk ca 5 x 3,5 m med cementserad grund och tegeltak. Enligt bybo var byggnaden en kvarn innan den gjordes om till kraftstation. Verksamheten upphörde 1938. I samband med att man gjorde om grunden försvann inloppet och vattenhjulet togs ned. Byggnaden är privat ägd och används som snickeri.

13. Kågeälven i Skellefteå kommun. En kvarn 7 x 7 m och 3 våningar hög, timrad och med plåttak. Kvarnen byggdes 1903 och övergick troligen till elförsörjning innan verksamheten lades ned. Det finns spår efter brand på framsidan och fönster och dörrar är igenspikade. På nedersta våningen verkar inredningen intakt.

14. Klintforsån i Skellefteå kommun. En kvarn ca 12 x 10 m och 3 våningar hög, timrad med plegeltak. Kvarnen är från 1826 och flyttades till nuvarande plats 1910. Byggnaden är i övervägande gott skick men behöver underhållas. En betongplatta/uteplats har gjutits intill utloppet. I närheten är en rastplats vid Mineralleden. Det är oklart hur insidan ser ut. På platsen har det även funnits en såg, ett kraftverk, ett presshus, ett färgeri mm.

15. Klintforsån i Skellefteå kommun. En såg/snickeri 20 x 8 m, en byggnad av bräder och med plåttak. Huset ser relativt välhållt ut (möjligen renoverat) och verkar fortfarande var i bruk, nyare maskiner finns på insidan. Rester av en trätub leder fram till och ut ur före detta turbinhus/hjulhus. En bit nedströms står en kvarn.

16. Spånhyvelbäcken i Skellefteå kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med spåntak och vattenränna. Ca 50 m uppströms är en damm och nedströms är en spånhyvel. Kvarnen rekonstruerades 1995 och verkar underhållas. Platsen är skyltad och en del av ett besöksmål.

17. Spånhyvelbäcken i Skellefteå kommun. En knuttimrad spånhyvel 4,5 x 4,5 m med spåntak och en vattenränna som även ansluter till en slipsten. Byggnaden rekonstruerades 1994 och verkar underhållas. Platsen är en del av ett besöksmål med en smedja, en sågbock med fogsvars och en grillplats. Uppströms finns en skvaltkvarn.

18. Rickleån i Skellefteå kommun. En kvarn 8 x 6 m och 3 våningar hög med plåttak och en grund av huggen sten. Kvarnen har troligen övergått till elförsörjning innan verksamheten lades ned och inloppet till kvarnen är avstängt av dammbygge. Byggnaden är underhållen och det är oklart hur insidan ser ut i dagsläget. I ån nedanför kvarnen finns en släntmur.

19. Bureälven i Skellefteå kommun. En kvarn ca 15 x 8 m och 3,5 våningar hög med plåttak. Enligt ägaren har exteriören inte förändrats sedan kvarnen byggdes ca 1887, men moderniseringar har genomförts till en viss grad eftersom kvarnen fortfarande används. Exteriören är i dåligt skick men på insidan ser det bättre ut. Ett litet kraftverk finns i anslutning till kvarnen.

20. Bureälven i Skellefteå kommun. En kvarn 15 x 7 m och 2,5 våningar hög med plåttak och väggar av ett masonitliknande material. Byggnaden är lätt förfallen och det är oklart vad den används till idag eller hur insidan ser ut. På ena kortsidan är en mindre tillbyggnad som används som carport. I närheten finns ett mindre kraftverk.

21. Bureälven i Skellefteå kommun. En kvarn 12-15 x 9 m (inklusive utbyggnad) med tak av tjärad papp eller liknande. Utbyggnader har troligen ändrat kvarnens ursprungliga utseende. Byggnaden är förfallen och en del av taket rasar troligen snart in. Det är okänt hur insidan ser ut. Hjulhuset är kvar men kvarnen var troligen eldriven innan den togs ur bruk.

22. Sikån i Skellefteå kommun.

En kvarn 10 x 8 m och 3 våningar hög med plåttak. Det är oklart ifall utbyggnaderna är en del av den ursprungliga konstruktionen eller inte.

Byggnaden är väl underhållen och intill finns en knuttimrad stuga som kan vara före detta mjölnarbostad.

Övervakningskameror sitter på fasaden, troligen på grund av intilliggande damm. Det är okänt hur välbevarad insidan är.

23. Aggbäcken i Skellefteå kommun.

En knuttimrad skvaltkvarn 3,5 x 3,5 m med plåttak och en gammal dörr.

Byggnaden ser välbevarad ut men behöver ändå underhåll, damm och ränna är förfallna. På dörren finns en ristning från 1885 mm. Kvarnstenar finns kvar på insidan men ingen tratt. Enligt en skylt upprättad av Domänverket restaurerades kvarnen 1965.

24. Stavvattsbäcken i Skellefteå kommun.

En knuttimrad skvaltkvarn 2,5 x 2,5 m med plåttak med klentimmer ovanpå.

Byggnaden är troligen en rekonstruktion och är i gott skick. Kvarnstenar, tratt och ränna finns, men rännan behöver underhåll. Kvarnen är en del av ett besöksmål, Bodans fåbod, och är skyltad. Platsen är även registrerad i FMIS, räa nr Lövånger 473:1.

25. Önnemarkbäcken i Skellefteå kommun. En spånhyvel ca 3,5 x 2,5 m med torvtak på platonmatta. Byggnaden är en rekonstruktion gjord 1989. Vattenränna och vattenhjul finns under byggnaden. Platsen kallas "Lövrotsjähla" och där finns även en lada och ett gethus.

26. Krångbäcken i Skellefteå kommun. En såg 20 x 6 m och 2 våningar hög med plåttak, öppna sidor och timrad stomme. Byggnaden är en rekonstruktion i mycket fint skick. Krångfors vattensåg är ett skyltat besöksmål.

27. Vindelälven i Sorsele kommun. En väntstuga som användes när det fanns ångbåtstrafik på älven. Byggnaden är välbevarad men förvanskad, den har bland annat fått en veranda och en modernare dörr. Tidigare fanns en dörr och en port. Väntstugan verkar användas fortfarande. I närheten finns också två båthus av vilka den ena (den närmast stugan) är knuttimrad.

28. Osabäcken i Sorsele kommun. En knuttimrad skvaltkvarn ca 4 x 4 m med spåntak. Byggnaden är restaurerad eller rekonstruerad och på insidan finns kvarnstenar och en tratt. På väggarna i kvarnen finns ristningar. I närheten finns en liten stuga med spåntak och en eldstad.

29. Kvarnbränna i Sorsele kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med plåttak ovanpå spåntak. På insidan finns kvarnstenar och en tratt. Rännan mellan dammen och kvarnen ser ny ut. På väggarna inne i kvarnen finns ristningar från 1893 och 1935. Kvarnen har restaurerats och det är okänt om den ursprungligen var rödmålad.

30. Stenbäcken i Sorsele kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med spåntak och ett 6-glasfönster. Kvarnen är renoverad och ser ut att vara i gott skick. Vid besökstillfället gick det inte att komma inom 30 m från byggnaden på grund av högt vatten och snö.

31. Ersmark i Storuman kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med spåntak. Kvarnen är i stort sett välbevarad, men det finns behov av underhåll, särskilt för bottenstockarna. Kvarnstenar och en tratt finns kvar på insidan. Ingen ränna eller rester av ränna kunde ses vid besökstillfället.

32. Sågbäcken i Storuman kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med spåntak och ristningar på stockarna från 1849 mm. Ena väggen har rasat ut trots att kvarnen i övrigt är i ganska gott skick. Bottenstockarna och en liten del av taket är dock i behov av underhåll. Kvarnstenar och en tratt finns kvar på insidan. En kort timmerränna finns intill byggnaden.

33. Kvarnbäcken i Storuman kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med takpapp och mossa på taket. Bottenstockarna behöver bytas ut och kvarnen lutar. Kvarnstenar finns på insidan men ingen tratt. Ingen ränna leder fram till kvarnen. Det finns en bläcka i en tall vid Kvarnbäcken i närheten av skvaltkvarnen. Märken/siffror är inhuggna i bläckan som inte går att tyda på grund av invallning.

34. Volvobäcken i Storuman kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med spåntak och en ramp fram till dörren eftersom kvarnen som står i vatten. Kvarnstenar och en tratt finns på insidan. Byggnaden är restaurerad/rekonstruerad och är en del av ett besöksmål.

35. Volvobäcken i Storuman kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med spåntak och ristningar på väggarna från bland annat 1920. Byggnaden är restaurerad men behöver underhåll. Kvarnstenar och en tratt finns på insidan. Kvarnen är en del av ett besöksmål.

36. Friheten i Storuman kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 3 x 3 m med spåntak och ett fönster av modernare snitt. Ett dike leder från bäcken fram till kvarnens ränna. Kvarnstenar och en tratt finns fortfarande kvar och det är möjligt att kvarnen fortfarande används ibland. Byggnadens utseende har förvanskats, bland annat verkar inloppet ha flyttats.

37. Kärrbäcken i Umeå kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med plåttak och dörr med hänglås. Byggnaden är välbevarad och troligen en rekonstruktion. Bottenstockarna är lite förfallna och behöver nog snart bytas ut. Status på inredningen är okänd och besiktningen av kvarnen försvårades av högt vatten och snö.

38. Hålvattsbäcken i Umeå kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4,5 x 4,5 m med svart plåttak ovanpå spåntak. En tratt och en kvarnsten finns kvar på insidan och en hävarm går genom väggen. Kvarnen ser ”ny” ut, men det är oklart om det är en rekonstruerad eller restaurerad kvarn. Bottenstockar behöver troligen snart bytas. Platsen är registrerad i FMIS, Umeå stad 461:1.

39. Tavelån i Umeå kommun. Ett snickeri i Ersmark som är välbevarat men förvanskad. Snickeriet, en ca 20 m lång L-formad byggnad, har delvis gjorts om till bostäder. En före detta sågbyggnad intill är idag carport och förråd. Det är oklart hur den del av snickeriet som inte är bostäder, ser ut på insidan.

40. Meselbäcken i Vilhelmina kommun. Dammvallar bestående främst av naturstenar, på båda sidor om bäcken ca 10-15 m l och resterna av en riven damm. I bäcken finns rester av ett slussgolv och i närheten av dammen finns brända trärester som kan vara lämningar efter en kvarn.

41. Vindelälven i Vindeln kommun. En hamnanläggning i form av ett färjeläge och en färja med plats för två personbilar. Färjan har trägolv och styrhytt med plåt på ena väggen och taket. På en skylt står "Hjälmare docka no 471 år 1953 Arboga". Färjan är i behov av underhåll men är funktionsduglig och används fortfarande (endast av lokalbor?). Vajer och räls finns så att färjan kan dras upp på land.

42. Kvarnån i Vindeln kommun. En knuttimrad kvarn 5,5 x 5,5 m med plåttak. En vägbank har nästan täckt för dörren och delar av väggen på ena sidan. Rester av en timmerränna i ån täcker delvis en annan dörr på byggnaden. I övrigt är kvarnen i gott skick men det är oklart om insidan är intakt. Intill kvarnen står en kraftstation.

43. Kvarnån i Vindelns kommun. En kraftstation 7 x 4 m med plåttak och en kort tub från damm till inloppet i byggnaden. Fönstren är igensatta med masonit och det är oklart om insidan är intakt. Byggnadens ena sida är lite övertäckt av en vägbank. Kraftstationen ligger intill en kvarn.

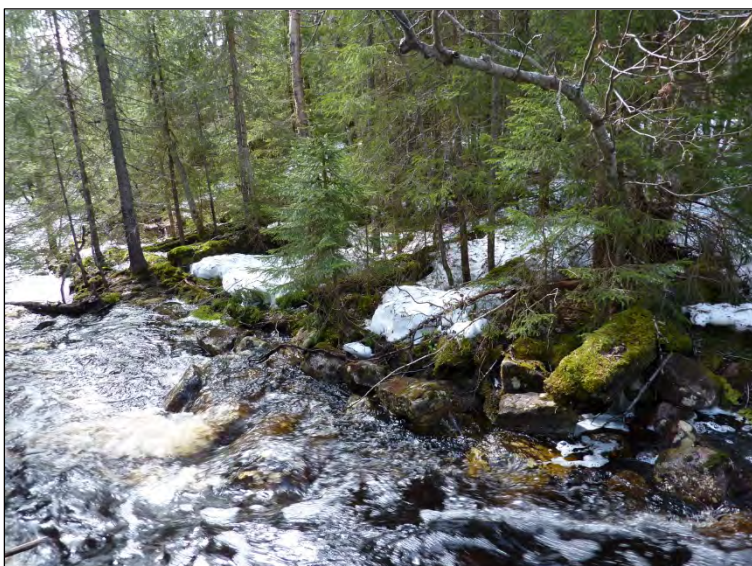
44. Umeälven i Vindelns kommun. En kvarn 9 x 9 m och 2,5 våningar hög med plåttak. Kvarnen har varit vattendriven och har flyttats från sin ursprungliga plats. Byggnaden står på en cementserad grund med en tillbyggnad ställd på plint. En ny, mindre tillbyggnad finns på baksidan. Kvarnen är övervägande välbevarad, men i behov av underhåll. Det är okänt i vilket skick insidan är.

45. Vindelälven i Vindelns kommun. En kvarn 14 x 14 m och 2,5 våningar hög med plåttak. Hjulhuset är kvar men det är oklart om det finns något hjul. Byggnadens exteriör är välbevarad och på somrarna används kvarnen som utställningslokal.

46. Manjaurån i Vindeln kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 5 x 5 m med plåttak. Kvarnen är troligen restaurerad och kvarnstenar står utanför dörren. Stockarna i huset ser inte så gamla ut men ändå finns det ristningar från 1880-90 på dessa. Det är oklart hur byggnaden ser ut på insidan, vid besökstillfället var vattnet för högt. Det är möjligt att byggnaden har en annan funktion i dagsläget.

47. Svartbäcken i Vindeln kommun. En kvarn och en såg som enligt en informationsskylt på platsen, flyttades 1992 (sågen) och 1993 (kvarnen). Kvar finns nu en dammvall och lite timmerrester.

48. Trehörningen i Åsele kommun. En knuttimrad skvaltkvarn 4 x 4 m med plåttak. Kvarnen är i behov av restaurering, men är ändå i ganska gott skick. Kvarnstenar och en tratt finns kvar i kvarnen, men inget golv. På dörren och väggarna finns ristningar från 1864 och framåt. Rester av en vatten- eller timmerränna finns i bäcken.

49. Ångermanälven i Åsele kommun. En kvarn och en såg, kvarnen är 9 x 9 m och 3 våningar hög med plåttak. Det är okänt hur insidan ser ut. Sågen är 20 x 6 m med plåttak och ett separat spånhus. Interiören är bevarad och det verkar som om sågen fortfarande användas (ibland). Byggnaderna är välbevarade och har byggts ihop och kan ses som en byggnad. Varken kvarn eller sågverk har varit vattendriven.

50. Norsjöbäcken i Åsele kommun. En såg 20 x 5 m med plåttak och intakt inredning. Ett vattenhjul och en timrad vattenränna finns kvar men är mycket förfallna. Byggnaden i övrigt är övervägande välbevarad om än i behov av underhåll. Det är möjligt att byggnaden har förvanskats, bland annat står den uppställd på betongplint.

51. Kvarnbäcken i Åsele kommun. En knuttimrad skvaltkvarn med spåntak och en ny vattenränna. Byggnaden är restaurerad och ingår i ett skyltat besöksmål, Baksjöleden. Platsen är även registrerad i FMIS, raä nr Fredrika 132:1. Kvarnen besöktes i inventeringen 2010. På platsen finns även en spånhyvel och en damm.

51. Kvarnbäcken i Åsele kommun. En spånhyvel med spåntak och tre öppna sidor. Byggnaden är restaurerad och ingår i ett skyltat besöksmål, Baksjöliden. Platsen är även registrerad i FMIS, raä nr Fredrika 132:1. Spånhyveln besöktes i inventeringen 2010. På platsen finns även en kvarn och en damm.

Litteraturförteckning

Tryckta källor:

- Ammarnäs. Kulturhistorisk inventering.* Länsstyrelsen i Västerbottens län, Meddelande nr 4, 1982.
- Delsammanställning inför Natur- och kulturvårdsplan i Storumans kommun. Västerbottens Museum/Uppdragsverksamheten.
- Eriksson, K och Sundin, B. red, 1994. *Västerbotten genom tiderna.* Umeå.
- Hedlund, T. 2009. *Rapport Inventering Kvarnbäcken (Stensele).* Storuman.
- Holmström, P. 1988. *Bruksmakt och maktbruk.* Bjästa.
- Inventering av kulturmiljöer. Kulturmiljöer i Lycksele kommun med inriktning på skogsbruk och flottning, lämpliga för Lycksele kommuns kulturmiljöprogram. 2011. Skogsmuseet.
- Johansson, A. ref. 2009. *KulturAqua System för kulturvärdesbedömning av sjöar och vattendrag.* Jönköping.
- Johansson, L. 2002. *Flottningslämningar i Byskeälven – dokumentation och kunskapsmanställning samt bevarandeförslag, sträckan Gideonholmen-Strandfors.* Skellefteå.
- Johansson, L. 2003. *Västerbottens industrihistoriska arv Inventering av industrimiljöer i Västerbottens län 2002-2003.* Skellefteå.
- Kulturhistorisk bebyggelseinventering.* Del 1-Umeå tätort. Backen, Berghem, Fridhem, Haga/Sandbacka, I 20, Sofiehem/Gimonäs, Ön.
- Kulturhistorisk bebyggelseinventering.* Del 2-Umeå inre byar. Anumark, Degernäs, Ersmark, Hissjö, Innertavle, Kulla, Srömbäck, Tjälamark
- Kulturhistorisk bebyggelseinventering.* Del 3-Umeå yttre byar. Blomdal, Botsmark, Bullmark, Djäkneböle, Flurkmark, Granön, Högliden, Hörnefors, Hörneå, Hössjö, Ivarsboda, Kasamark, Kylören, Norrbyn, Norrmjöle, Rismyrliden, Skeppsvik, Sävar, Tväråmark, Täfteböle, Åkerbäck, Överboda
- Kulturhistorisk bebyggelseinventering i Vindelns kommun. Inventering och bevarandeförslag. Vindelns tätort. Etapp I. 1988.* Västerbottens Museum
- Kulturmiljöinventering i Vindelns kommun Etapp II.* 1989. Kulturbiten.
- Kulturhistorisk bebyggelseinventering i Robertsfors kommun.* Landsbygdskdelen. Bygdeå och Nysätra socknar. Inventering och bevarandeförslag. Remissupplaga 1991. Västerbottens Museum.
- Kulturhistoriska bebyggelseinventeringar i Vilhelmina kommun. Etapp I och II. Inventeringar och bevarandeförslag 1985.*
- Kulturhistoriska bebyggelseinventeringar i Vilhelmina kommun. Etapp III. Inventeringar och bevarandeförslag 1986.*

- Kulturhistoriska miljöer vid Vindelälven*. Länsstyrelsen i Västerbottens län, Meddelande nr 6, 1983.
- Naturvårdsverket. 2007a. *Nationell strategi för skydd av vattenanknutna natur- och kulturmiljöer: delmål 1 Levande sjöar och vattendrag*. Rapport 5666.
- Norberg, M och Ahlström, J. 2007. *Biologisk återställning i kalkade vatten i Västerbottens län*. Umeå.
- Norstedt, G. red. 2008. *Strategi för skydd och restaurering av sjöar och vattendrag i Västerbottens län*. Umeå.
- Statsbidrag till kulturmiljövård i Västerbottens län 1981-2001*. Länsstyrelsen Västerbotten, Meddelande 3/2003.
- Törnlund, E. 2006. *Flottningslämningar i Västerbottens län*. Umeå.
- Törnlund, E. 2008. *Historiska Dammar i våra levande sjöar och vattendrag*. Umeå.
- Widmark, D. 2002. *Småskalig vattenkraft och kulturmiljövård*. Stockholm.
- Våra kulturmiljöer. Program för kulturmiljövård i Sorsele kommun*. 1996. Kulturhistoriska undersökningar Västerbottens museum.
- Våra kulturmiljöer. Program för kulturmiljövård i Robertsfors kommun*. 1996.
- Våra kulturmiljöer. Kulturmiljöprogram för Skellefteå kommun*. 2006.
- Våra kulturmiljöer. Program för kulturmiljövård i Vännäs kommun*. 1994.
- Våra kulturmiljöer. Program för kulturmiljövård i Nordmalings kommun*. 1996.
- Åsele kommun. Förslag till kulturminnesvårdsprogram. Del I-II* Västerbottens museum 1992.

Elektroniska källor:

<http://vattenkraft.info/>

<http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>

<http://minasidor.skogsstyrelsen.se/skogensparlor/>

Bilaga 1

Grupp	Vattendrag	Kommun
1	Blåbärsjöbäcken	Bjurholm
1	Byskeälven	Skellefteå
1	Jovanbäcken	Storuman
1	Juktån	Storuman
1	Lögdeälven	Åsele, Bjurholm, Nordmaling
1	Mattasjöbäcken	Storuman
1	Rickleån	Robertsfors
2	Bredträskbäcken	Lycksele
2	Bäverbäcken	Lycksele
2	Korvbäcken	Skellefteå
2	Kvarnbäcken	Storuman
2	Laisbäcken	Storuman
2	Nordibäcken	Lycksele
2	Sikbäcken	Lycksele
2	Skellefteälven	Malå och Norsjö
2	Vårträskbäcken	Lycksele
2	Öreälven	Lycksele, Bjurholm, Nordmaling
3	Byssjan	Vindeln
3	Granån	Lycksele
3	Havsjöbäcken och Ängesbäcken	Storuman
3	Joranbäcken	Storuman
3	Karlsbäcken och Strömbäcken	Bjurholm
3	Kågeälven	Skellefteå
3	Leduån	Nordmaling
3	Lickotgrenen	Storuman
3	Mejvanbäcken	Storuman
3	Orgån	Åsele
3	Petikån	Norsjö
3	Ramsan och Korbebäcken	Vindeln
3	Risbäcken	Dorotea
3	Risån	Vilhelmina
3	Rödingträskbäcken	Åsele
3	Sikån	Skellefteå
3	Sörbäcken och Vajbäcken	Lycksele
3	Tallån	Skellefteå
3	Tellvattsbäcken	Lycksele
3	Vargån	Lycksele
3	Vormbäcken	Lycksele

Tabell över flottleder med kulturhistorisk bedömning.

Bilaga 2

Nationellt särskilt värdefulla vatten ur kulturmiljösynpunkt

Byskeälven, Skellefteå Kommun
Bydgeträsk-Göksjön, Skellefteå Kommun
Finnforsfallet-Krångfors, Skellefteå Kommun
Gråtanåns fornlämningsmiljö, Vilhelmina kommun
Hemavan, Storumans kommun
Hummelholms by, Nordmalings kommun
Laisälven, Sorsele kommun
Norrfors-Klabböle, Umeå kommun
Olofsfors järnbruk, Nordmalings kommun
Pausele-Pauliden, Lycksele kommun
Rörträsk silängar, Norsjö kommun
Svanskele dammängar, Norsjö kommun
Tallbergsbroarna, Bjurholms kommun?
Torvsjö kvarnar, Åsele kommun
Vindelälven, Vännäs, Vindeln, Lycksele, Sorsele kommuner

Kulturmiljöer av riksintresse med vattenanknytning

Bydgeträsk-Göksjön, Skellefteå Kommun
Byskeälven, Skellefteå Kommun
Gråtanåns fornlämningsmiljö, Vilhelmina
Hemavan, Storumans kommun
Hummelholms by, Nordmalings kommun
Laisälven, Sorsele kommun
Norrfors-Klabböle, Umeå kommun
Olofsfors järnbruk, Nordmalings kommun
Pausele-Pauliden, Lycksele kommun
Risträsk by, Vilhelmina
Robertsfors bruk, Robertsfors kommun
Rörträsk silängar, Norsjö kommun
Stöttingfjällets översilningssystem
Svanskele dammängar, Norsjö kommun
Torvsjö kvarnar, Åsele kommun
Vindelälven, Vännäs, Vindeln, Lycksele, Sorsele kommuner
Örträsk by, Lycksele kommun

Byggnadsminnen med vattenanknytning

Drängmarks vatten- och ångsåg, Skellefteå Kommun
Finnforsens gamla kraftstation, Skellefteå Kommun
Garveri i Bjursiljum, Skellefteå Kommun
Klabböle kraftverk, Umeå kommun
Torvsjö kvarnar, Åsele kommun

Övriga kända miljöer med vattenanknytning

Flottningsrännan i Sikträskbäcken, Lycksele kommun
Sågverkslämning, Hingelsböle, Nordmalings kommun
Sågverkslämning, Håknäsbacken, Nordmalings kommun

Slipstenar i Slipstensbäcken, Hemavan, Storumans kommun
Brukslämning i Hörnefors, Umeå kommun
Brukslämning i Sävar, Umeå kommun
Hällristningar i Norrfors, Umeå kommun
Hällristningar i Laxforsen, Öreälven, Bjurholm
Hällmålningar Korpberget, Lycksele kommun
Kvarn och sågverk i Rafsarbäcken, Knaften, Lycksele kommun

Länsstyrelsen Västerbotten

Storgatan 71 B, 901 86 Umeå

www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

vasterbotten@lansstyrelsen.se

010-225 40 00

ISSN 0348-0291